

V-EAj.I

ESTONIA

Argentiina eestlaste häälekandja

Nr 1. Buenos Aires, august 1957.

SISUKORD

Saateks	lk. 2
E.Ü.A., Vaba ajakirjanduse tähtsus antikommunistlikus võitluses	3
A.P., Saime eesti pastori!	4
Ivar Säreava, Välismaalasist Argentiinas	7
H.I., See algas väiksel	9
G.P., Üks väga vajalik näitus	11
Eksta Cle, Ära hõiska enne õhtut!	13
Eluloolised andmed õp. Karl Laantee kohta	15
Teateid	15
Ajakiri "Estonia" toimetuse ja talituse poolt	16

XXXXXXXXXXXX

Eesti Kirjandusmuuseumi
arhiivraamatukogu
Nr 217046277

AINOTSE

S A A T E K S

Ajakiri, mis teil praegu käes on, tahab olla Argentiina-eestlaste häälekandja, valgustades nende olevikku, minevikku ja -niipalju kui see võimalik on - tulevikku. Aga ta ei taha olla ainult informatsiooniks sõna kitsamas ja laiemas mõttes, vaid võimaluse piiirides pakkuda muudki lugemismaterjali. Selleks on teretulnud KÕIGI siinsete ringkondade kaastöö. Ajakirja veerud on avatud igahhele, kel on midagi öelda, mis võiks huvitada teisi - olgu ta aastais või noor, vana- või uusoliija. Mida rohkem kaastöölisi ja mida mitmekesisemaid teemasid need käsitlevad, seda rõõmustavam.

Suuri sõnu me teha ei taha, ega oota neid teisteltki.

Niisiis - tere tulemast "Estonia" alatiste lugejate perre!

TOIMETUS

VABA AJAKIRJANDUSE TÄHTSUS ANTIKOMMUNISTLIKUS VÕITLUSES

Võrreldes olevikku, kommunismivastase võitluse vaatenurgast, Teisele Maailmasõjale vahetult järgnenud aastatega, on vaba maailma arvamus meile soodsa pöörde teinud - endises liitlases nähaakse tulevast vaenlast, esialgu ainult "külma sõja" piires.

Uheks mõjuvaks teguriks selles pöördes oli vaba ajakirjandus, kes järk-järgult ilmutas punase pettepildi põlvkonna pikkuse orjusest. Ka venelaste korduvad alatud poliitilised võtted määritsesid ettevaatusele ning külvasid umbusaldust läänemaailma, mida süvendas veelgi ikestatud rahvaste põgenike selgitustöö.

Nimetatud põgenike selgitustöö omab aga n.ö. kaht palet. Tähtsaim neist on kahtlematult kommunismi valgustavad sõnavõetud demokraatlikus ajakirjanduses - tegevusväli, mida peame püüdma üha rohkem vallutada. Kuid me ei tohi samuti unustada eeltööd, mis on säärase välispropaganda viljakuse aluseks. Nimelt vaba mõttevahetuse ja koguni poleemika võimaluste loomine eesti pagulaskonna enda raames. Peame meeles pidama, et paljud meie probleemid ei ole mitte vaba maailma probleemid. Lääneriikide avalikku arvamust mõjutada suudame ainult esildades punavõimu neid külgi, mis on otseseks, selgeks ohuks kõigile vabadele ja demokraatlikele riikidele. Liig suured lootused selles suhtes pörkavad kahjuks, nagu seda näitasid ungari sündmused, suurriikide reaalspoliitika vastu. Selleks ülesandeks on vajalikud kõigi eesti pagulasgruppide hääled, mis tagaks võib-olla ulatuslikuma vastukõla leidmist vastavais erisektoreis rahvusvahelisel pinnal. Ebataasakaalukalt ja ühekülgsest esitatud selgitustöö võib, oma näilisest võimsusest hoolimata, tihti otse negatiivset mõju avaldada. Eriti kui säärase propaganda lantsseeritakse (harilikult heas usus) mõne teise, ehkki rangelt antikommunistliku ainupartei lipu all, või kui me läänemaailmale, kes ei evi samu psüühilisi elamusi kui pagulased, läheneme "kärede" ja ülimalt isikliku tooniga. Meie välispropaganda ülesandeks on äratada kohati suikuvat vastupanu kommunismile - silme ees sihina Vaba Eesti - ja mitte ainult oma viha ja kibestumise rahuldamine kodumaa rüüstajate vastu.

Parimate relvade ammutamise salveks isamaa ning vabaduse vaenlaste vastu peab kujunema pagulaskonna ajakirjandus. Ärgem kahetseme erigruppide või nn. sisepoliitika olemasolu pagulaskonnas. Säärsed rühmitused on vältimatud ja isegi vitaalsuse tundenärgiks, kui nad töötavad kodumaa vabastuse huvis. Väikerahva eksistentsi eeltingimuseks on poliitiline erksus. Ja mis on "välispoliitika" muud kui "sisepoliitika" peegeldus? Miks propageerida mingit liiki ainuparteid pagulaskonnas? Lõppeks oleme ju kodumaatud põgenikud ühe ainupartei vastutustundetu laastamise tõttu rahvusvahelises ühiskonnas.

Eesti Selts Estonia'ga liitunud Eesti Üliõpilaskond Argentiinas avaldab lootust, et selle numbriga tärkav eesti ajakiri Buenos Aireses saab sääraseks vaba mõttevahetuse kandjaks.

Eesti Üliõpilaskond Argentiinas

SATME EESTI PASTORI !

Eellood

Argentiina eestlaskond, kelle üldarvu hinnatakse umbes 800-le, oli aastakümneid usulise teenimise suhtes vaeslapse osas. Korraldati küll aeg-ajalt jumalateenistusi suuremate tähtpäevade puhul, paludes selleks õpetajaid siinseist luteri usu kogudustest, kes selle palve ka meeleldi täitsid, kuid olid sunnitud jumalateenistust pidama kas saksa või hispaania keeles. Aastate jooksul aga muutus järjest teravamaks vajadus EESTI ÕPETAJA järele, kes võtaks enda peale kaasmaalaste usuelu korraldamise Argentiinas.

Suurt kaasabi selles küsimuses andis siinne Ühendatud Ev. Luteri Usu Kirik (Iglesia Evangélica Luterana Unida, lüh. IELU), kes töötab Ameerika kirikute toetusega. IELU oli nõus eesti õpetaja tulekuga, lubades oma kanda võtta palga ja korteri küsimused, kuid pastori leidmine jäi loomulikult eestlaste endi mureks. Juba umbes 8 aasta eest oli ühe eesti õpetaja tulek peagu kindel, kuid mitmesuguseil põhjusil ei saanud see siiski toeks. Aktsioon väibus ja võeti uuesti päevakorraile umbes 4 aastat tagasi, kusjuures erilist vastutulekut osutas tookordne IELU president õp. Levon H. Spath, kes ka viimaseil aastail oli eestlastele peaaegu pidevaks hingekarjaseks. Vaatamata pikkadele kirjavahetustele ei leitud siiski eesti pastorit, kes oleks nõustunud Argentiinasse tuloma. Sellele vaatamata ei kaotatud lootust, ja 18. dets. 1955 otsustati asutada Argentiina EELK, kusjuures valiti koguduse ajutine nõukogu: Andres Pirk (esimees), Endel Oraste (abiesimees), Leida Pukits (sekretär), Julia Kappet (laekur) ja Evald Talvari (varahoidja), kelle peamiseks ülesandeks jäigi eesti õpetaja küsimuse edasine lahendamine. Koguduse ajutisel nõukogul oli seekord rohkem õnne: võeti kontakt õp. Karl Laanteega USAs, kes juba oma esimeses vastuses, mis nagu sümboolselt langes 24. veebr. 1956, teatas, et ta tunneb kohustust siinse luterliku rahvusgrupi teenimiseks ja andis oma nõusoleku Argentiinasse tulekuks 5 aastaks, mis on misjonäri üheks tööperioodiks. Selle vastusega oli küsimus põhimõtteliselt lahenenud, ja jäi vaid oodata õp. Laantee Argentiinasse saabumist. 1. novembrini 1956 oli pastor Laanteel kohustus töötada oma Ameerika koguduse juures Virginias, selle järel 6-kuuline hispaania keele kursus New Yorgis. Teekonda sai ta alustada 13. juunil 1957, lennates esialgu Caracasesse. Venezuelas peatus õp. Laantee 11 päeva, pidades Caracases ja Valencias jumalateenistusi. Sellele järgnes vahemaandus Brasiilias: Rio de Janeiro ja Sao Paulo. Viimases linnas, kus on rohkesti eestlasi, pidas õp. Laantee jumalateenistuse ja leeriõpilaste õnnistamise, mis kujunes Sao Paulo eestlastele suurpäevaks, tuues kokku ennenähtamatu arvu kaasmaalasi ja kandudes ka ajakirjandusse ja raadiosse - konsul Saukase energilisel kaastegevusel.

Õpetaja saabumine

Esmaspäeval, 1. juulil 1957 oli vaatamata tööpäevale Ezeiza lennusaadamasse kogunenud hulk eestlasi eesotsas koguduse ajutise nõukogu liikmetega. Samuti oli kohal IELU pres. õp. Zoltan Antony, Läti kog. õp. Arnold Liepinš, Ungari kog. õp. Laszlo Hefty, Luterliku Usuteaduskonna rektor Bela Lesko, sama fakulteedi prof. Joseph Deibert ja ULCA (United Lutheran Church in America) Misjonäride Nõukogu pres. Argentiinas õp. Richard Boyer. 3-tunnilise hiline misega maandubki lennuk, ja esimesena väljub õp. Karl Laantee. Koguduse esimees koos fotograafiga on saanud eriloo lennukile lähenemiseks ja tervitab pastoreid soojalt. Samaaegselt ütleb eestlaste kõnekoor lennusaadama platvormilt õpetajale "tere tulemast!" Passi- ja tollikontroll möödub kiiresti, ja juba ongi õpetaja ooteruumis, kus teda kaasmaalased tervitavad südamlike sõnade ja lilledega. Pärast nende ja IELU esindajatega tutvumist algab ühine tagasisõit Buenos Airesesse. Kõik on rõõmsad, et nad on kaasa elanud ajaloolisele hetkele ja tutvunud oma noore ja sümpaatse eesti pastoriga.

Esimene eestikeelne jumalateenistus Buenos Aireses

Pühapäev, 7. juuli, on teine ajalooline päev: esimene eestikeelne jumalateenistus Buenos Aireses - Lunastaja Kirikus, kus ka varem on peetud jumalateenistusi eestlastele, kuid võõrkeelset. Juba varakult hakkab rahvast kogunema, selle hulgas kaasmaalasi 700 - 800 km kauguselt, kes kõik tahavad kaasa elada pidulikule sündmusele. Kirik, mis seni on vabalt mahutanud jumalateenistust, jääb praegusel korral kitsaks. Hardusega kuulab kogudus eestikeelset liturgiat, vastates pikale vaheajale vaatamata selgelt ja kindlalt. Jutluse aluseks on õp. Laantee võtnud psalm 25,14: "Jumala osaduse saladus on neil, kes teda kardavad", milles ta paljude illustatsioonide varal rõhutab usulise ellusuhtumise tähtsust inimese elus ja kiriku tundmaõppimist, selle eluavaldustest osa võttes. Jumalateenistusest võtavad osa ka IELU pres. Antony, abipres. Luis Garcia ja ULCA Misjonäride Nõuk. pres. Argentiinas Boyer, tutvustades ühtlasi ametlikult uut õpetajat kogudusele ja rõhutades sündmuse tähtsust argentiina eestlaskonnale ja kohalikule luteriusulisele kirikule. Siinjuures on huvitav märkida, et õp. Boyer õppis koos õp. Laanteega ühendriikides ja algatas mõtte tema Argentiinasse kutsumiseks. - Jumalateenistust kaunistas E.S.Estonia segakoor Vaido Radamuse juhatusel, lauldes A. Topmani "Kalla, kallid Isa käsi" (Jaan Lattiku sõnad) ja J. Aaviku "Hoia, Jumal, Eestit" (L. Raudkepp'i tekst). Solistina esines sopran Liidi Laks, kandes ette ühe Beethoveni koraali. Organistik oli Leida Pukkits. Jumalateenistuse lõpul lauldi ühiselt Eesti hünni.

Ühine koosviibimine

Pärast jumalateenistust koguneti Ameerika Ev. Instituudi kõrvalasuvasse koolisaali ühiseks koosviibimiseks teelauas, mille olid katnud eesti daamid. Pärast avapalvust Lunastaja Kiriku pastori A. Alsop'ilt istuti lauda ja veedeti hubaselt koos mitu tundi. Kõnelejaid oli rohkesti, sest kõik tahtsid õp. Laanteele oma tänu ja tunnustust avaldada. Esimesena kõneles Läti kog. õp. Arnold Liepins, tuues naaberrahva koguduse tervitusi; edasi koguduse ajutise nõukogu esimees Andres Pirk, rõhutades eriti õp. Laantee kohusetunnet ja ohvrimeelt, mis tõi teda Ühendriikidest Argentiinasse, kus olud ja võimalused ei ole nii stabiilsed. E.S. Estonia poolt tõi tervitusi esimees Juhan Luik, Eesti Vabadusvõitlejate Ühing Argentiinas poolt esimees Gert Pernbaum. Eesti Üliõpilaskond Argentiinas poolt tervitas sekretär Leopold Niilus. Eesti Skautlikud Noored Argentiinas nimel kõneles Allan Soonets, märkides ühtlasi, et õp. Laantee ka ise skaut on. Humoorikate sõnavõttudega esinesid Hans Idan ja Jaan Eduard Niilus. Õp. Laantee oma vastuses tänas kõiki kõnelejaid soojade sõnade eest ja avaldas lootust, et eesti kogudus kujuneb tugevaks ja kindlameelseks üksuseks. Õpetaja südamlik ja lihtne kõne süvendas veelgi kontakti, mis oli tekkinud juba jumalateenistusel. Koosviibimisel esitas Liidi Laks Friida Alveri klaverisaatel kaks soololaulu: O. Merikanto "Ma elan" ja A. Läte "Kiigelaulu". Bariton Andres Pirk esitas P. Tammeveski "Kodumulla" ja P. Ardna "Juba varsakabi kraavi küljel õitseb". E.S. Estonia segakoor V. Radamuse juhatusel lõpetas muusikalise kava J. Zeigeri lauluga "Õitse maa ja müha meri" ja R. Pätsi "Lipulauluga". Solistid ja koor said tugevate ja pälvitud kiiduavalduste osaliseks.

Kõik, kes jumalateenistusest ja sellele järgnenud koosviibimisest osa võtsid, viisid endaga kaasa tugevaid muljeid, mis niipea ei unune. Õpetaja Karl Laantee tulek Argentiinasse jääb EELK ajalukku püsima eri peatükina, ja tema samm olgu eeskujuks igale eestlasele!

Loodame, et Jumala õnnistus saadab tema tööd ja tegevust siin Argentiinas, kaugel kodumaalt, ja aitab võita kõiki raskusi, mis võivad tekkida. Eesti rahvusgrupp Argentiinas aga võib õnnelik olla, et ta Karl Laantee isikus on juurde saanud ühe eestlase, ühe tulise isamaalase ja ennekõike - OMA ÕPETAJA. A.P.

XXXXXXXXXXXXXX

Eluloolised andmed õp. K. Laantee kohta leiduvad lk. 15.

XXXXXXXXXXXXXX

VÄLISMAALASIST ARGENTIINAS

Pögenikena Argentiinasse tulles oli meil ainult ähmane kujutus siin valitsevast olukorrast. Juba kohal olles kogesime aga, et argentiinlasilgi puudub ülevaatlik pilt oma maast ja rahvast. Alles a. 1955 ilmus esimene enamvähem põhjalik sotsioloogiline uurimus Rooma ülikooli väljaõppega prof. Cino Germani'lt, olemasolevate puudulike statistiliste andmete põhjal: "Estructura social de la Argentina" (Editorial Raigal, 278 lk.). Selles teoses leidub ka andmeid immigrantide osatähtsuse kohta argentiina ühiskonnas, mis meid võiksid huvitada.

Argentiinas viimaseil aastakümneil toimuv linnastumise protsess ja tööstuslik areng on endaga kaasa toonud märgatava sündivuse vähenemise. Samaaegselt on elutingimuste paranemise ja arstiteaduse arengu tõttu pikenenud rahva keskmine eluiga. Tagajärjeks oleks rahvastiku raugastumine, nagu seda tendentsi näeme teisiski enamaronenud maades, kui mitte igal aastal ei saabuks suuri immigrantide hulki, kellest valdav osa on parimas tööeas (700 000 ajavahemikult 1947-54). Immigratsioon ei ole ainult takistanud "aktiivse" vanusegrupi (15-65-aastased) suhtelist kahanemist, vaid see on isegi pidevalt kasvanud võrreldes "mitteaktiivsete" vanuserühmaga (alla 15 ja üle 65 a.). 1914. a. oli iga "aktiivse" inimese kohta 63 "mitteaktiivset", 1947 oli vahetorkord 100:53.

Nagu näeme, sõltub Argentiina majanduslik tulevik suurel määral immigratsiooni-poliitikast.

Huvitava kõrvalmärkusena olgu mainitud, et meeste ülekaalu tõttu immigrantide hulgas on Argentiinas iga 1000 naise kohta 1040 meest. Peaaegu igal pool maailmas on suhe vastupidine, sest vaatamata sellele, et iga 100 naise kohta sünnib 105 meest, on viimaste surevus suurem. Näit. Inglismaal on iga 1000 naise kohta mehi 922, Prantsusmaal 928.

83% kõigist välismaalasist elab Buenos Aireses või Paraná-äärseil aladel; katsed suunata sisserändajaid sisemaale on jäänud tagajärjeta. Kuna argentiinlasedki teisilt aladelt valguvad nimetatud tööstuspiirkondadesse, on põllumajandus töökäte puuduse tõttu raskes olukorras. Välismaalased moodustavad veerandi Buenos Airese 3 674 000-dest elanikust.

Välismaalaste koguarv 1954.a. andmeil oli 3 miljonit, s.o. 15% maa elanikkonnast. Oige pildi immigratsiooni tähtsusest saame aga, kui näeme, et 18%-il argentiinlasist on mõlemad vanemad välismaalased ja 16%-il üks vanemaid.

Kõige arvurikkama välismaalaste koloonia moodustavad itaallased ühe miljoniga. Järgnevad hispaanlased (300 000), lõuna-ameeriklased (300 000), poolakad (123 000), venelased (87 000), sakslased (53 000). Juudid on siinjuures liigitatud vastavalt päritolumaadele, kuid on teada, et juudi koloonia Argentiinas on arvuliselt teisel kohal läänemaailmas peale USA - suurem osa neid on aga juba argentiina kodanikud.

Kõigist tööprotsessi rakendunud inimesist moodustavad välismaa-

lased 22%. On välja arvestatud, et nad oma tööga peavad ülal iseendid ja peale selle veel 12% mitteaktiivsete gruppi kuuluvaist argentiinlasist.

Suurem osa välismaalasi on tegev tööstuse ja kaubanduse alal; nende osatähtsus põllumajanduses on väiksem. huvitav on vaadata, milline on nende positsioon nimetatud kutsaladel. 1933. a. oli 36% põllumajandus-ettevõtjaid välismaalased, 45% vabrikumeest ja (1914) umbes 70% äriameest. 1947. a. rahvaloenduse andmeist puudub vastav statistika, aga 38% tulumaksuandjaid olid välismaalased.

Niisiis välismaalased moodustavad 15% rahvastikust, 22% töötajast ja 38% tulumaksuandjast.

Kuna valdav enamus välismaalasi saabub palja käsi, võlgnevad nad oma edu iseoma tublidusele. Edasijõudnud välismaalase põhitüübiks on "self made man".

Teades, et inimese konkurentsivõime ja edukus tooteprotsessis oleneb ühest küljest ta loomulikust intelligentsist, teiselt poolt väljaõppest (rohkem küll esimesest, nagu seda ütleb hispaania vanasõna "Que naturaleza no da, Salamanca no presta" - Salamanca, kuulus ülikool), siis on huvitav, et kui 1949 korraldati Buenos Airese linnas algkooliõpilaste hulgas intelligentsitest, selgus, et immigrandide laste intelligentsitas oli kõrgem samasse ühiskonnakihti (töölisklassi) kuuluvate argentiina vanematega laste omast (Anales del Instituto Etnico Nacional II, 1949) - vaatamata sellele, et mõlema rühma etniline kuuluvus oli sama (itaalia, hispaania).

Mis puutub väljaõppesse, tuleb eelkõige nimetada, et kirjaoskatus on Argentiinas niihästi kui kadunud. Väike analfaabeetide hulk (3,9% a. 1955) kuulub vanadesse aastakäikudesse ja väheneb pidevalt. Ülikooli haridusega isikute suhtes valitseb pigem üleproduktioon kui puudus. Kuid 6-kl. algkool, mis on sunduslik, on seda ainult paberil. Tegelikult jõuab inimesist, kes vaid algkoolis on käinud, 6. klassi vaevalt veerand, ja ainult pooled lõpetavad neljanda. Pealinnas on kooliaastate arv iga täiskasvanud elaniku kohta 5,8 - Jujuy provintsis vaid 2,7. Kuna Buenos Aireses on palju eriväljaõppega inimesi, kelle õppeaastate arv ületab kolmekordselt toodud keskmise, tuleb järeldada, et pealinnaski on palju neid, kes ainult paar aastat koolis on käinud.

Näeme, et eurooplasist sisserändajate läbilõikes kõrgem algharidus ja suurem loomulik intelligents (mille põhjused ei ole päris selged) loovad häid eeldusi edasijõudmiseks. Arvatavasti mängivad aga teatavad hingelised tegurid veelgi suuremat osa. Ka emigreeruvad enamasti ettevõtlikumad inimesed.

Eeltoodud statistika põhineb kogemustele peamiselt ladina päritoluga sisserändajate suhtes, kes vaevatult kohanevad siinses ümbruses. Ei ole kahtlust, et karastatuna võitluses kohanemisraskustega ja keelelise takistuse ületamisega meie rahvusgrupi loomulikud eeldused edukaks eneseteostamiseks üha rohkem maksvusele pääsena hakkavad.

Ivar Särgava

SEE ALGAS VÄIKSELT...

Tagasivaade Buenos Airese eesti koloonia tekkimisele

Aastat 35-40 tagasi leidis Argentiinas ainult mõni üksik, juhuslikult siia sattunud eestlane. Nagu hiljem selgus, olid esimesteks Hans Kranich ja Alfons Luik. Pärast Esimest Maailmasõda asus eestlasi siia juba otse kodumaalt, aga kahjuks ei ole enam võimalik kindlaks teha nende nimesid ega arvu; viimane arvatavasti ei ületanud 30.

Suuremat hoogu võttis väljarändamine Eestist aastail 1924-26, kui Brasiilia valitsus Euroopas suurejoonelise emigrantide värbamise toime pani, lubades tasuta sõidu üle ookeani ja meeldivaid töötingimusi kohviistandustes. Kohalejõudnud said siiski suure pettumuse osaliseks, kuna niihästi niiske troopikakliima kui ka viletsad tööolud osutusid talumatuks. Osa eestlasi valgus lõuna poole, jäädes peatuma Argentiinasse, kus ilmastik oli vastuvõetavam ja töötingimused soodsamad. Peagu eranditult asuti olama Buenos Airesesse, ning sellega rajatigi alus selle linna eesti kolooniale, mis 30-nendais aastais paisus veerandtuhandaliseks.

Käsitöölisi ja akadeemikuid

Suurema osa moodustasid mitme ala käsitöölised, kes siinseis töökodades peagi omandasid otsitud tööjõudude kuulsuse. Varsti asus nii mõnigi neist iseseisvalt tööle, sellega pannes aluse väiketööstusele.

USAst siia siirdunud A. Kippasto asutas hambatehniku-laboratooriumi, J. Vitsur mehaanika-töökoja ning J. Ruven nõõpnõela- ja aktiklambri-tehase. Tähelepanu äratava uudisena avas V. Salong manekeenitööstuse, millele otsekohe sai osaks siinsete ärimeeste tunnustus, nii et Salongi vahanukud ilmusid õige pea suuräriride vaateaknaile.

Eestlaste hulgas leidis juba tol ajal kõrgemagi haridusega isikuid, nagu näit. naiskeemik Maasing ja ins. Maasing, kes töötasid vastutusrikkail kohtadel; ins. Pavlov tsemendivabriku direktorina, keemik Oja laboratooriumi juhatajana, Hugo Idan "Ultramar'i" õlitööstuse osakonna juhatajana, A. Torokvei Philipsi vabriku rahandusosakonna juhatajana. Esimeseks valitsusasutuses töötavaks eestlaseks tohiks olla H. Oja, teedeministeeriumi maantee-de ehituse ekspert.

Konsul ametisse

Saabunute hulgas leidis ka kirjandus- ja kunstihuvilisi, kes pea asusid varem asutatud Eesti Seltsi ümber korraldama.

Eesti pere kasv tekitas tarviduse Eesti Vabariigi ametliku esinduse järele; a. 1935 E.V. valitsus määraski asekonsuliks

Argentiinasse senine portugali Eesti konsulaadi sekretär Theodor Gutman. Konsulaadi, a. 1936 toimunud avamine andis uut hoogu eestlaskonnale, langedes ka ühte tõusuajaga; Buenos Airese eesti koloonia arenes kiiresti rahvuskultuuriliseks üksuseks, mille tuumiku moodustasid konsulaat ja Eesti Solts Estonia.

Konsul Th. Gutmani teeneks jääb see, et eestlaskonda kohalike võimude poolt respektiga koheldi ja meie kuulume Argentiinas meeldi nähtavate välismaalaste hulka.

Eesti lapsed õppisid hästi võõrkeelseis koolides, kodudes aga valitses eesti keel ja eesti meel. Nii mõnedki lõpetasid keskkooli, ja esimeste kõrgemate õppeasutuste diplomite saajate hulka kuuluvad Vaike Jõesberg-Loogväli odontoloogia ja Vaike Reiman-Raud kohakultuuri alal.

Eesti konsulaat töötas õnneliku tähe all 1946. aastani, kus president Perón, venelastele silmi tehes (nähtavasti kiuste USAle) Balti riikide esindused sulges. Esialgse otsuse kohaselt pidid need venelastele üle antama, aga tolleaegne USA suursaadik Mosserschmidt, kes Balti riikidesse heatahtlikult suhtus, tegi Perónile selgoks, et Argentiinal kui LRO liikmel pole õigust seda teha enne kui LRO pole tunnustanud venepoolset anastust. Uue korraldusega suleti esindused siis "ajutiselt", aga see olukord kestab tänaseni.

Konsulaadi sulgemine oli raskoks lõögiks eesti kolooniale, kes muutus pooleldi lindpriiks, olenevaks valitsuse heatahtlikkusest.

Sellega lõpeb eesti siinse koloonia lühikese ajaloo esimene peatükk.

H.I.

ÄRGE ÕELGE...

Ärge õelge: "Ma kaotasin rongi", vaid: "Ma jäin rongist maha". Eesti keeles võite kaotada ainult mängurongi - kui teil niisugune on olemas.

"Trolebus"

on eesti keeles "elektri- ehk kontaktbuss". Lühidushaiged võiksid öelda "troll". Niisiis: "Sõitsin trolliga", mitte aga "...trolega".

"Subte"

on meie keeles "maa-alune raudtee" ehk "allmaa-raudtee". Igapäevases keeles võime vahetevahel öelda: "Alma tuli allmaaga".

Kas käite

"farmaassias" või "farmaatsias"? Ei, minge parem apteeki. On nagu kodusem. Ja ärge saatke oma lapsi ka mitte "al-massenni". Ega nad lähe "tiendasse", kui ütlete: "Mine poodi ja too veidi torasvilla!" (Või käsote teie tuua "lana de acerot"?)

ÜKS VÄGA VAJALIK NÄITUS

Kommunismivastane näitus ja selle peasihid

14. kuni 23. juunini 1957 toimus Casa de Mendoza's, Florida 715, Balti Antikommunistlik Näitus, mida külastas ligi 60 000 inimest - hulgalt ühe jalgpallimatshi vaatajaskond.

Näituse oli plaanitsenud ja läbi viinudki Balti Keskkomitee Argentiinas, kelle koosseisu E.S. Estonia oma viimisel peakoosolekul oli enda poolt määranud hrad K. Bünsovi ja G. Pernbaumi.

Näitusel oli neli peasihti: 1) tutvustada Argentiina rahvale Eesti, Läti ja Leedu rahvuskultuuri, maid, kunsti ja elustandardi vabade rahvastena; 2) anda põhjalik ülevaade sellest, mis sundis Balti riike siis, kui nad hoolimata kõigist lepinguist okupeeriti N. Liidu poolt, näitama, mis võib juhtuda iga vaba rahvaga, kui ta end PRAEGU ei kaitse kommunistliku infiltratsiooni vastu; 3) tähistada 1941. a. massküüditamisi, milline motiiv kulges ka punase niidina läbi kogu kasutatud trükisõnalise kui ka piltidena antud propagandamaterjali; 4) võita sõpru argentiinlaste hulgas, kes toetaksid meid võitluses Balti riikide vabaduse taastamisel.

Näitus oli eeskätt loomulikult mõeldud argentiinlastele.

Mida näidati

Näitus oli esimene sellekujuline Lõuna-Ameerikas, koosnedes kahest osakonnast. Casa de Mendoza esimesel korral oli välja pandud valik meie rahvakunsti esemeid, raamatuid, maale ja iseloomulikke maanteefotosid. Teisel korral näidati kommunistlikku terrorit selle kõige tooremas vormis. Niiviisi sai iga külastaja selge pildi selle kohta, mis olid Balti riigid ja rahvad enne, ja mis neist on saanud pärast N. Liidu poolt vallutust. Paljud, kes meile seni nii tihti olid vastanud: "Ma ei usu seda - see pole võimalik!", võisid nüüd veenduda, et meil on piisavalt põhjust olla antikommunistid ja veelgi enam põhjust nõuda oma kodumaa vabastust.

Näitus oli väga mõjuv kommunismivastane demonstratsioon eestlaskonna välisvõitluse tandel. Menu oli julgustav: suur külastajate arv, ajakirjanduse, ringhäälingute ja kaugnägemise reaktsioon. Niihästi valitsus, linnavalitsus kui ka politsei suhtusid sellesse väga pooldavalt, andes meile abigi. Kui näit. Casa de Mendoza ei oleks ruume annud tasuta, linnavalitsus samuti vajalikke seadmeid, dekoratsioone ja valgustust, oleks see üritus meie tagasihoidlike majanduslike võimaluste juures sel kujul jäänud korraldamata.

Kulud, töö ja tagajärjed

Kuludeks - arvestades ainult trükitud propagandamaterjali,

fotode valmistamist ja näitusega otseselt ühenduses olevad sularahas väljamakstud summad - oli 4300 peesot. Sellest võttis E.S. Estonia enda kanda 2000 p. ja ülejäänud osa Eesti Vabadusvõitlejate Ühing. Kulusid aitas suuresti kokku hoida leedu trükikoja "Laikas" vastutulek, kes nõudis tasu ainult paberi eest; samuti trükkis "Balsas" 3000 propagandabroshüüri tasuta. Casa de Mendozas jagati näituse ajal 27 000 lendlehte kahe eri tekstiga ja 25 000 igasugust propaganda- ja selgitusbroshüüri. Ungarlaste poolt materjal nende kodumaal toimunud revolutsiooni kohta loidis samuti näituse külastajate huvi.

Kirjutati umbes 110 individuaalkirja niihästi ametiasutustele kui ka ajakirjandusele (palveid, kutseid, tänuavaldusi jm.). Posti teel ja käsitsi levitati veel 20 eri kirjutist umbes 200 eksempl., mis käsitasid Balti rahvaid ja nende probleeme, ja veel 60 teksti näitusele peetud kõnedest. Eestlaste poolt oli välja pandud 64 mitmesugust eset ja üks elusuurune rahvariideis nukk, 32 fotot (suurendatult) ning kaks suurt tabelit, milledest üks näitas arvusid küüditamiste ja teine eesti rahva süstemaatilise hävitamise kohta. Kokku oli näitusel umb. 130 fotot ja 26 joonestust. Näituse ajal demonstreeriti 6 filmi läti ja leedu motiividel ja ungari revolutsioonist. Eesti osas ei saanud filmi näidata, kuna USAst saadetud materjal ei vastanud propaganda nõudeile.

Näituse ettevalmistustele ja läbiviimisele on kulunud umbes 800 töötundi, arvestamata lugematuid ja aegaviitvaid koosolekuid lätlaste ja leedulastega juba mitu kuud enne näitust. Näituse valvekordadest võttis osa 56 eestlast.

Laupäeva- ja pühapäeva-õhtuil külastas näitust 1400-1500 inimest tunnis. 21. juunil korraldati konverents valitsuse, politsei ja ajakirjanduse esindajatele koos auveiniga, kusjuures Casa de Mendoza direktorile Campelli'le anti kolme balti rahva poolt mälestuseks hõbeplaadiga külalisraamat.

Peale ajakirjanduse reageerisid näitusele ka ringhäälingud. Radio Mitre ja Radio Porteña töid kaks erisaadet näituse reklaamimiseks ja küüditamise aastapäeva tähistamiseks, kusjuures oli sõnavõtte eestlastegi poolt. Teisigi saatjaid soovitas näitust külastada, ja Buenos Airese kaugnägemis-saatja tõi kaks reportaaži.

Kokkuvõttes on näitus annud väärtuslikke kogemusi, loonud isiklike kontakte ja tutvusi, mis meile võivad olla kasulikud tulevikuski.

Lõpuks aga lubatagu mulle avaldada - niihästi Balti Komitee nimel kui ka isiklikult - tänu Eesti rahvusgrupile Argentiinas usalduse ja kaasabi eest selle väga vajaliku näituse korraldamisel.

G.P.

~~XXXXXXXXXXXX~~

ÄRA HÕISKA ENNE ÖHTUT !

Eksta Ole

Kui ma alles väga noor ajakirjanik olin, kutsus toimetaja mind kord kell kuus hommikul enda juurde.

"Teie viimne reportaazh oli hea," lausus ta. "Pime kana leiab vahel ka nõne tera." Selle ütles ta seepeale, et mu rind pärast ta esimesi sõnu oli tunduvalt paisunud, ja lisas siis juurde: "Ma hoiatan teid, noor sõber: uhkus ajab upakile." Aga siis hakkas tal nähtavasti piinlik ja ta jätkas kiiremas tempos: "Eile ajasin ma ühe, noh - omapärase inimesega juttu, aga ma ei viitsi ise sellest kirjutada. Minge teie tema juurde ja tehke üks intervjuu. Ta nimi on Mikkkel Sõnakirp, ta elab Vihuri teel number 8 ja on ainult varahommikuti kättesaadav. Ja pidage meeles: raha paneb rattad käima." Ma ülemis nagu kohkus ja pomises siis midagi, mis kõlas nagu: "Külge hakkas, pagan võtaks!"

"Raha..." ohkasin mina. "Kas ma ei saaks veidi kõrgemat reatasu?"

"Suur tükk ajab suu lõhki," vastas sheff ja kohkus seejärel millegipärast jälle. Siis seletas ta poolenisti vastumeelt: "Kui ma ütlesin, et raha paneb rattad käima, arvasin sellega, et sõit-ke trammiga."

Hakkasin ukse poole liikuma, aga ma ei suutnud siiski oma uudishimu taltsetada ja pärisin: "Vabandage, härra toimetaja, mis on teile külge hakanud?"

"Üks narr võib rohkem küsida, kui seitse... Andestage, palun... ja minge ometi kord!"

"Ma lähen ja katsun midagi huvitavat kaasa tuua."

Asusin teele ja olin umbes kolmveerand tundi hiljem Vihuri teel nr. 8. Üks karusmarja-säärtega vanamees seisis kulunud su-
pelpükstes aiavärava ees. Teretasin viisakasti ja pärisin: "Kas tohin küsida -"

"Küsi ja suu peale ei lööda," katkestas Sõnakirp mu lause.

"Austatud härra, kas -"

"Halli pead austa, kulupead kummarda!"

"Mina tuln siia oma töö ülesannetes -"

"Maga vale kassile ei jookse hiir suhu, oga kasva veerovale ki-vile sammalt."

"Ma olen algaja ajakirjanik ja -"

"Mida Juku ei õpi, seda Juhan ei tea."

Nüüd oli mul selge, millesse ja kellelt oli mu toimetaja na-
katunud. Naeruväärt! Jätkasin: "Vabandage, et ma teid nii vara tülitän -"

"Vara tööle, hilja voodi, nõnda rikkus tuppa toodi."

"Väga rikas see teie tuba just välja ei näe," hakkasin tige-
daks minema.

"Parem varblane peos kui tuvi katusel," lausus tikerberjalg

rahulikult.

"Kas see ongi teie maja?" pärisin häbematult.

"Oma tuba, oma luba."

"Kas ma tohin teie krunti veidi lähemalt vaadata?"

"Oma silm on kuningas," tähendas Sõnakirp ja taganes mõne sammu võrra. Järgnesin talle, astusin pehkinud lauatiikile, libisesin ja kukkusin. "Ärge kartke," lausus vanamees, "maaslamajad ei lööda."

Tõusin püsti nii ruttu kui suutsin. "Ega teie haiget saanud?" naeris jutukaaslane.

"Sain küll," vastasin mina, "aga kes kannatab, see kaua elab, ja kes viimasena naerab, see naerab kõige paremini. Millest süda täis, sellest tulvab suu."

Sõnakirp oli mõnd aega keeletu. Siis küsis ta rahutult: "Kas teie just täna peate minuga juttu ajama? Homme on ka üks päev."

"Ei!" juubeldasin mina. "Kook püütud, koos poodud! Kes teisele auku kaevab, kukub ise sisse! Silm silma, hammas hamba vastu! Käitena on magus! Kas teie käite alati nii ringi - hilp ees, talukas taga? Kas näete, terav kirves leiab alati kivi."

"Noorusel ei ole voorust," kirjistas vanamees hambaid ja kiskus aiast ühe teiba välja. Siis ta hüüdis: "Tänasida toimetusi ära viska homse varna!" ja hakkas mind porgeldama.

Pill tuleb pika ilu järele. Aga kes saab üle koera, see saab ka üle saba, ja kes püüab kõigest väest, saab üle igast mäest.

Kui roigas oli pilbasteks purunenud, pääsesin minema. Algas oli, nagu iga algus, olnud raske, see lõpp aga ei olnud kuigi hea.

Mu raha pani jälle rattad käima. Langesin valukarjega pingile ja kuulasin siis, kuidas trammivagun mulle kogu aeg laulis: "Ära hõiska enne õhtut...ära hõiska enne õhtut...ära hõiska..."

~~XXXXXXXX~~

Meil oli kord üks piimamees,
Üks raha-körtsi-viimamees.
Sa ära ole joomamees,
Vaid raha-koju-toomamees!

~~XXXXXXXX~~

Kui seda sõna OLEKS poleks,
Ma ammu miljonär ju oleks.

~~XXXXXXXX~~

Mis paha konnapojas,
ON,
Et pikapeale saab tast
KONN.

Eluloolised andmed õp. Karl Laantee kohta

Õpetaja Karl Laantee sündis 2. oktoobril 1927 Elva vallas, Tartumaal, taluperemehe pojana. Õppis H. Treffneri progümnaasiumis ja gümnaasiumis ja lõpetas 1947. a. Augsburgi Eesti Gümnaasiumi. Sama aasta mais astus ta Erlangeni ülikooli usuteaduskonda. 1949. a. septembris siirdus ta Luterliku Maailmaliidu stipendiaadina USAsse, asudes õppima Wagner College'is, Staten Island, New York, mille lõpetas ajaloo ja poliitiliste teaduste alal Bachelor of Arts (B.A.) kraadiga 1951. a. Õppis Union Theological Seminarys New Yorgis ja Lutheran Theological Seminarys Philadelphia, mille lõpetas 1955. a. jaanuaris Bachelor of Divinity (B.D.) kraadiga.

Paralleelselt teoloogilise stuudiumiga õppis rahvusvahelist poliitikat Gradual School of the University of Pennsylvania juures. Ordineeriti õpetajaks United Lutheran Church in America (ULCA) poolt 17. aprillil 1955 New Yorgis, millisel teenistusel assisteeris ka EELK esindaja praost A. Hinno.

Oli Bland Lutheran Parish õpetajaks Virginias 24. veebruarist 1955 kuni 1. novembrini 1956.

Argentiina EELK ajutise koguduse nõukogu kutsel võttis vastu Board of Foreign Missions of the United Lutheran Church in America ettepaneku asuda Buenos Airesesse eestlasi usuliselt teenima, millisele tööpõllule asus arvates 1. juulist 1957.

Oma õpingute ajal tegutses K. Laantee mitmes eesti ja ameerika organisatsioonides, nagu: Eesti Üliõpilaskond USAs esimehena, Eesti Üliõpilaskond Välismaal esimehena, korp! Rotalia esimehena, skaudijuhina Saksamaal, American Society of Church History, American Academy of Political and Social Science, Foreign Policy Association juures, jne.

On töötanud Vaba Euroopa Komitee teenistuses ja Ameerika Häälle kaastöölisena.

TEATEID

(avaldatud toimetuse kätte muretsemise järjekorras)

E.S.E. Sõjaväeliste Abist. Toimikond korraldab pühap., 11. aug. k.a. Seltsi ruumes, Boedo 737, traditsioonilise kella-viie-tee tantsu ja kireva kavaga, millest palutakse kõiki kaasmaalasi osa võtta. Sissepääs p. 25.- koos lauakattega. Loteriiks palutakse annetada esemeid.-

E.S.Estonia juurde on asutatud Naisring, kelle juhatusse kuuluvad prd Linda Kuiva, Mary Oja ja Lisbet Perve.-

E.S.Estonia juurde on loodud Muusikaring juhatusse järgmises koosseisus: dr. August Okas, esimees; pr. Irma Idam, sekretär; pr. Astra Paldrok, laekur-varahoidja. Muusikaringil on veel käesoleval hooajal kavas sarja kontsertide korraldamine, millist ettevõtet selle mõõtmeilt ja uudsuselt võib lugeda suurürituseks.

Kontsertidel esinevate solistidega, samuti kooriga, on kontakt võetud, ja eeltööd on käimas. Muusikaring täidab ka Invaliidide kella-viie-tee muusikalise kava.

Koori-motto-võistluse tulemusena selgus, et zhürii (pr. Liidi Laks, hrad Hans Idam ja Woldemar Mettus) oli parimaks tekstiks tunnustanud järgmised read, millede autor soovib tundmatuks jääda: "Tuuled viigu tervitusi, /Helid kandku hellitusi/ Kalli kodu radadele".

TÄHELEPANU! Käesolevale broshüürile on lisatud Muusikaringi kodukord tutvumiseks, samuti liikmeksastumise blanketid; viimased palutakse asjast huvitatute poolt täidetult Muusikaringile tagasi saata.--

Argentiina Eesti Skautlikel Noortel on laupäeval, 24. augustil, kell 19.04 (sõnades: üheksateist null neli) Seltsi ruumes pidu.--

JUMALATEENISTUSED "IUNASTAJA" KIRIKUS. Teenib õp. Karl Laantee. 4.aug. kell 17. Solist: L.R.Wilms. 18.aug. kell 17. Solist: A.Pirk. 1.sept.kell 16. Samal päeval kell 17.15 on koolisaalis koguduse asutamiskoosolek, mille päevakord on lisatud käesolevale broshüürile. 8.sept.kell 17. Armulaud, asutajate liikmete kogudusse vastuvõtt ja koguduse nõukogu ametisseõnnistamine. 22.sept. kell 17.

Õp. K.Laantee aadress: J.P.Varela 3035, Capital. T.E. 53-6673.

AJAKIRI "ESTONIA" TOIMETUSE JA TALITUSE POOLT

Ajakirja käesolev esimene number on tutvustamise mõttes kõigile teada-olevatele kaasmaalastele välja saadetud TASUTA. Kava kohaselt ilmkuks see väljaanne - välja arvatud suvekuud - iga kuu alguseks. Aasta lõpuni on ette nähtud kokku 5 numbrit, millede tellimine maksaks 25 peesot, niisiis iga number 5 peesot. Kuna järgmine number peab ilmuma septembri alguseks, palutakse tellimiste sisseandmistega rutata, et oleks teada, mitmes eksemplaris seda tuleks paljundada. Ja ühtlasi on ka selge, et "Estonia" võib ilmuda ainult tellijate küllaldase arvu juures. Ükski neist kaasmaalasist, kes tegelevad ajakirja toimetamise, paljundamise ja väljasaatmisega, ei saa sentigi tasu, aga tohiks olla arusaadav, et keegi neist ei tahaks oma töövaevale juurde maksta. Vabatahtlikud annetused on teretulnud niikaua, kuni "Estonial" on jalad all.

Niisiis - kes tahab lugeda OMA ajakirja, andku võimalikult pea tellimine sisse. Neid võtavad vastu: prl. H. Aspe (kod. tel. 84-7944), hr. A. Pirk (tel. tööl 32-1574) ja hr. J. Luik (kolmapäeviti Seltsis). Raha postiteel saatmise korral see adresseerida: Sr. Gunnar Mölder, Rubén Darío 3418, VICTORIA, Peia Buenos Aires.

"Estonia" väljaandja: Eesti Organisatsioonid Argentiinas.

Toimetaja: Woldemar Mettus - Chacabuco 703, Florida, F.C.Mitre

ESTONIA

Argentiina eestlaste häälekandja

Nr. 2.

Buenos Aires, september 1957.

SISUKORD

Liigne koorem	lk. 2
Veel paar rida kommunismivastasest näitusest	3
A.P., Halloo, halloo, siin Buenos Aires	4
Raul Sargava, Inkade riigi ühiskondlik korraldus	5
Mis tähendab "Cuzco"?	7
Jälle kolm eestlast paadiga läbi raudeesriide	8
H.I., Sisserännu teine suur laine	9
Ärge öelge	10
g.m., Kaks luuletust	11
Seekord midagi ka väikestele: Miku, Riku ja Viku	12
Eksta Ole, Proua Sapiste kipub Kanadasse	13
Teateid - eelteateid - seda ja teist	15
Ajakiri "Estonia" toimetuse ja talituse poolt	16

oooooooo

LIIGNE KOOREM

Meil, kes oleme tulnud Argentiinasse -- kas juba ammu või alles mõni aasta tagasi -- ei olnud vist kellelgi siiasõidul midagi liigset kaasas. Meie bagaazh ei olnud suur ega raske, välja arvatud mõnel ehk murekoorem. Nii näis. Aga siiski -- mõni eestlane tassis -- ja tassib veel praegugi -- midagi liigset kaasa: vana vinna teise kaasmaalase vastu, kes samuti siia on siirdunud. Ei ole kunagi liig hilja vabastuda SELLEST koormast, mis on raskuseks mitte ainult selle kandjale, vaid meile kõigile. Ja peale selle -- pikk viha ei ole kuigi õilis omadus.

Käesoleva numbril kaanepilt kujutab Rootsi kindlust Narvas.
Klishee: Karl Kivi.

VEEL PAAR RIDA JUUNIKUU-NÄITUSEST

Balti Komitee poolt korraldatud kommunismivastasel näitusel, mis toimus käesoleva aasta juunis Buenos Aireses ja millest oleme kirjutanud selle ajakirja esimeses numbris, oli muu materjali hulgas publikule väljajagamiseks 8-leheküljeline broshüür kolme Balti riigi vappidega, mille teksti oli koostanud üks meie siinseid kaasmaalasi.

Avaldame broshüüri eestikeelsest originaalist mõned väljavõtted, arvates, et neid lugeda oleks huvitav kaasmaalastelgi.

"Maailmas on vähe maapiire, mis eraldaksid nii lahkumineva elustiiliga alasid, kui seda on Venemaa ja Balti riigid. Rahvastiku raassiline koostis, sotsiaalne ja majanduslik struktuur, kultuuri-laad ja mentaliteet - kõik see on igivanadest aegadest alates olnud nii erinev, et isegi Nõukogude vägivalla-rezhiim pole seni veel täiesti suutnud Balti rahvaid alla viia Nõukogude orjamasside tasemele - hoolimata sihikindlast ja ennenähtamatust brutaalsusest, millega Moskva seda sihti taotleb."

"Sotsiaalselt ja majanduslikult oli Balti riikide rahvastiku kandvaks elemendiks õitsev väikemaomanike kiht, mida Venemaa kogu oma ajaloo vältel kunagi tundnud ei ole."

"Kuuludes igivanadest aegadest kultuuriliselt ja usuliselt Lääne-Euroopa külge, saades mõjutusi Roomast, Prantsusmaalt, Skandinaaviast, Saksamaalt jne., on Balti rahvad aastatuhande vältel edukalt täitnud oma ajaloolist missiooni - olla Öhtumaa tsivilisatsiooni eelpostiks Ida vastu."

"Osa pagulasi on leidnud endale töö ja elamisvõimalused suuremeelse argentiina rahva hulgas. Tundes sügavat tänutunnet selle nii külalislahke maa vastu, ei saa nad aga hetkekski unustada oma rahvaste ajaloolist missiooni. Sest Balti rahvaste ajalooline missioon ei ole veel lõppenud, vaid jätkub ka praegu. Olgugi verest nõretades on Balti rahvad - meie vennad raudse eesriide taga - ometi veelgi takistuseks bolshevismi ülemaailmsele ekspansioonile. Öhtumaa tsivilisatsiooni, ristiusu eetika, rahvustunde ja perekonna-institutsiooni ideaalid on liiga sügavasti juurdunud Nõukogude poolt äsja anastatud maa-alade inimestesse, et neid saaks üle öö muuta orjade massiks ilma isikupärata ja iseseisva mõtlemiseta, nagu seda vajab punane totalitarism. Ent niikaua kui need uute alade elanikud ei ole ka hingeliselt tasalülitatud ja kuulekaks saanud bolshevismile - niikaua ei saa ka bolshevism küllalt tõhusalt kasutada neid alasid hiipelaueks uute maade vallutamiseks ja veelgi kaugemaks edasitungiks läände."

oooooooooooooooooooo

HALLOO, HALLOO, SIIN BUENOS AIRES!

Eesti raadiosaated Argentiinas

Eesti raadiosaated Argentiinas võivad tagasi vaadata umbes 5-aastasele tegevusperioodile. Selle kestel on korraldatud kümme-kond programme, peamiselt Radio Excelsiori kaudu, mis igal pühapäeval kell 9.45 paiskab eetrisse saate "Sentimiento y Voz del Mundo" (Maaailma tunne ja hääl). Selles sarjas esitavad oma muusikat argentiina vähemusrahvused: eestlased, lätlased, leedulased, soomlased, rootslased, norralased, ungarlased, ukrainlased, jne.

Heliplaate eesti saateiks on saadud peamiselt erakogudest. Nende valik on võrdlemisi piiratud, kuid seni erilisi kordamisi ei ole olnud. Kuna raadiosaate kestus on vaid 15 minutit, siis on pakutud peamiselt lühipalaseid, nagu J. Aaviku "Kojuigatsus", duett E. Aava "Vikerlastest", E. Aava "Ainus palve", E. Oja "Põhjamaa lapsed", R. Tobiasi "Otsekui hirm kisendab", H. Elleri "Videvik", jt. Osaliselt on aidanud täita repertuaari lüüki E.S. Estonia se-gakoor, kes det. 1956 heliplaadistas 5-6 laulu, mis vaatamata lühikesele ettevalmistusajale suhteliselt väga hästi õnnestusid. Siinseist solistidest on raadios esinenud sopran L. Laks (klaveril F. Alver), kandes ette M. Lüdigi "Lapsepõlves", G. Heueri "Lind läks magama", K. Tüürpu "All hauas", ja viiulisolist L.-R. Wilms, kes esitas J. Aaviku "Albumilehe" ja E. Tubina "Vana valsi". Ka on olnud mõned saated nn. rahvalikust muusikast, kus anti polkasid ja valsse meie külamuusika raudvarast, peamiselt A. Rinne ja A. Eskola ettekandes heliplaatidelt.

On olnud ka erisaateid, nagu Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamine, küüditatute mälestamine, Eesti Võitlejate Koondise 5. aastapäeva ja kommunismivastase näituse erisaade.

Argentiinlasest teadustaja kõrval on saadete sõnalises osas kaastegevad olnud V. Jock, L. Niilus, G. Pernbaum ja käesolevate ridade kirjutaja.

Kõik raadiosaated antakse edasi helilindilt. Kuna nimetatud raadiojaama tehniline sisseseade ei võimalda lindistamist päeva ajal, siis tavaliselt see toimub öösel kella 1 ja 3 vahel.

Ei tohi mainimata jätta ka esinemisi Radio Mitre "Leedu tunnis". Leedulasil on oma saade nim. saatjas igal pühapäeval kl. 8.30 - 8.55. Ka eestlased on neist saateist osa võtnud, peamiselt kõnede ja tervitustega Eesti, Läti ja Leedu vabariikide aastapäevade puhul või küüditatute mälestamisel juunikuu vastaval pühapäeval.

Tahaks loota, et meiegi rahvusgrupp edaspidi leiab võimaluse pidevate raadiosaadete korraldamiseks - vähemalt kaks korda kuus. Senine töö on vaatamata heale tahtele kandnud teataval määral juhuslikkuse pitserit. Loomulikult nõuab alatiste saateagade hankimine raadios teatavat majanduslikku panust, aga heal tahtel oleks võimalik sellestki üle saada.

A.P.

INKADE RIIGI ÜHISKONDLIK KORRALDUS

Alljärgnev huvitav artikkel on kokkuvõtte ühest loengust üliõpilaskonna referaatsarjast. Toim.

Kollektiivne ühiskonnasüsteem

Inkade riigi ajalugu ja ühiskondlik korraldus võib meile mitmel põhjusel huvi pakkuda: esiteks oleme oma pagulasteekonnal jõudnud selle muistse impeeriumi vahetusse naabrusse, mis hõlmas ka Argentiina põhjapoolseid provintse, olgugi et raskuspunkt latus praeguses Peruu ja Boliivias, ja selle ajalugu on osa meie praeguse asukohamaa minevikust. Teiseks on meile kui kommunismi ohvreile küllaltki huvitav vaadelda üht endist rangelt kollektiivset ühiskonnasüsteemi, mis küll ei ole samastatav moodsa "teadusliku" kommunismiga, kuna ta ei omanud sarnaseid ideoloogilisi aluseid ja oli rajatud enamvähem algelisele eelkapitalistlikule majandusele, kuid mil siiski on hämmastavalt palju ühist olukorraga Nõukogude Liidus, ja seda eriti riigi ja üksikisiku vahekordades. Inkade alam oli muutunud ettevõtlikkuset ja tahte jõuta riigiorjaks, massolendiks, keda kõikvõimas ja tsentraliseeritud riik kasutas tööloomana. Erandi moodustas ainult eelistatud funktsionäride (et mitte öelda: poliitrukkide) klass, kes kandis tohutut, sellise süsteemi püsimiseks vajalikku bürokraatiat.

Aluse kollektiivmajapidamisele moodustasid juba muinasajast pärinevad kogukondlikud ühikud - ayllud -, mis alul olid rajatud veresidemeile, nagu see on omane kõigile rändrahvadele, ja mis põllumajandusele üleminekuks vaatamata edasi püsisid tingituna ümbermaailma nõudeist, sest mägimaastiku kehv põllupind nõudis ühist jõupingutust ja koostööd, näit. niisutuskanalite ja põlluterrasside ehitamisel mäenõlvadele, nagu see praegugi on tavaks Peruu ja Boliivia indiote juures. Kui Inkade dünastia võimule tuli, jäi maa endiselt kogukondade kasutada, aga see jagati uute põhimõtete kohaselt, nii et igale perekonnale määrati elatusmääramumiks vajalik maaühik, mida hiljem suurendati vastavalt laste arvule. Kõik muu maa aga kuulus Inkale kui päikesejumala esindajale, ning seda pidid "sovhoosnikud" ühiselt harima, loovutades saagi riiklikesse varaahtadesse.

Lihtrahvas - riigiorjad

Lihtrahva elu oli täpselt määrustatud kuni pisisasjadeni, ning kogu elanikkond seisis riigiametnike pideva järelevalve all, kusjuures iga kümne perekonna kohta leidis üks funktsionär. See alus omakorda kõrgemale ametnikule iga viiekümne perekonna kohta, jne. Tohtu ametnikukaadri ülesandeks oli ennekõike aruannete ja

statistikate koostamine kõigi eluavalduste kohta, mis viimaks koondati pealinna Cuzcos asuvate kõige kõrgemate plaanimajandajate kätte. Inkade riigis valitses tõeline statistika ja arvestamise hullustus, nagu see on omane bürokraatlikult tsentraliseeritud riigikorrale.

Ühtsus riigiorjade juures oli nii kaugale viidud, et kõik pidid kandma ühesuguseid riideid, mida neile jagati riigimagasiinist - üks rüü argipäevaseks tarvitamiseks, teine pühadeks. Isegi toidusedel oli täpselt ette kirjutatud, ning süüa tuli lahtiste uste juures, et poleks võimalik riiki petta paremaid roogi lauale tuues. Samuti oli keelatud evida mugavat mööblit või ehitada suuremaid elamuid kui eeskirjad seda lubasid.

Lihtrahval puudus ka liikumise ja asukoha valimise vabadus, ja vaid erandjuhtudel ning eriloaga tohiti oma elukohast eemalduda. Indio oli seega alatiseks seotud oma sünnikohaga. Kui aga riigi huvid seda nõudsid, võeti ette sundasustamisi ja massilisi küüditamisi, ning sõdade ja taudide puhul saadeti laastatud maakondadesse elanikke riigi muist osadest. Samuti oli tavaline poliitiliselt ebasobiva olluse ümberasustamine.

Ent ainult sundvahenditega ei olnud võimalik saavutada küllaldaselt töötulemusi, ja sellepärast ei puudunud ka "stahhaanovlik" töövõistlus, ning pakuti rahvale ohtrasti leiba ja tsirkust. Ametlikud laulikud pidid valitsevat Inkat ülistama ja rahvale näitama, kui õnnelik ta on säärase heade ning heldete valitsejate all. Aineid selliseks luuletodanguks said nad ametlikust ajaloo, mis pealinna erilise propagandakeskuse poolt valmis sepiitseti. Peale selle oli aga olemas ka õige ajalugu, mis Inkade ja valitsejate tarvis üles tähendati õpetlaste (amantade) poolt, kes tarvitasid nööridest sõlmkirja, ja see ajalugu kõneles ka kaotatud lahinguist ning poliitilisest roimadest, mis rahvale teadmatuks jäid.

Vastandiks kollektiivsele ja tasavõrdsele massile pandi funktsionäride suhtes erilist rõhku tugeva isiksuse kujundamisele. Cuzco koolides said nende pojad hoolika väljaõppe Inka isikliku juhatuse all. Ametnike eelistatud olukorrast annab pildi seegi, et Inka oma soosikuile jagas kasutamiseks suuri maa-alasid ja tasuta tööjõudu, olgugi et ametlikult eraomandit ei eksisteerinud, ja pealinna luksus oli teravaks kontrastiks maa-asulate vaesusele ja monotoonsusele.

"Pärismaaluse" oht

Selline ühiskondlik kihistus võimaldaski 12-miljonilise elanikkonnaga impeeriumi imekiiret vallutamist väikse hispaania seiklejasalga poolt. Ainult funktsionäride arvuliselt piiratud klass avaldas vallutajatele teadlike riigikodanikena vastupanu. Massides oli Inkade süsteem sajandite jooksul teadlikult suretanud algatusvõime, vastupanutehte ja vabadustungi, ning uutele isandatele oldi niisama kuulekad kui endistele, vaatamata anastajate kirjeldamatule ahmusele ja julmusele.

Seda ajaloolist tagapõhja silmas pidades on ka kergem mõista

Ladina-Ameerika tänapäeva poliitilisi ja sotsiaalseid probleeme. Inkade alamate järeltulijad moodustavad suure osa praeguse Peruu, Boliivia ja Ecuadori elanikkonnast (puhastverd indiosid umbes 6 miljonit). Mestiitsidest haritlaskonna tekkimine ja sellega kaaskäiv rahvusliku iseteadvuse tõus avaldub valge rassi ja ristiusu vihkamises ning püüdlusis elustada indiote peagu kadumaläänud omapära. See sünnib "indigenismo" (pärismaaluse) liikumise nime all, mille uhkuse allikaks on Inkade impeeriumi omaaegne võimsus ja väline hiilgus, ning mis väidab, et kollektiivne ühiskonnasüsteem, nii nagu see valitses Inkade juures, kõige paremini sobib nende rassi vajadustele ja omadustele. Neid tendentse on loomulikult kasutanud kommunistlikud agitaatorid, ja seepärast ongi indiote emantsipatsioonipüüdlused peamiselt võtnud kommunistliku suuna, nii et nende rahvustunde ärkamine on võrdne kommunismi võidukäigule. Kadunud Inkade riigi vasteks tänapäeval seatakse Nõukogude Liit.

Ei taheta näha, et just Inkade riigi kollektivism ja sellele järgnev tahtejõu ja ettevõtlikkuse puudus ning majanduslik madalseis ongi põhjuseks indiorassi allajäämisel valgetele kõigil aladel veel tänapäevani, ning et õnukorda saab ainult parandada individualistlikuma ja positiivsema ellusuhtumisega. Indiotest rahvastiku lülitamine aktiivsesse ellu demokraatliku ühiskonna täisväärtusliku liikmena jääb ka edaspidi Andide piirkonna peaprobleemiks, mille lahendamiseks oleks seal ka piir pandud kommunismi levikule.

Raul Sārgava

Mis tähendab "Cuzco"?

CUZCO, inkariigi pealinna nimi, pärineb aymarā keelest ja tähendab "naba, keskk kohta". Siia juurde võiks märkida, et kristlikus maailmas Jeruusalemma omal ajal nimetati Maailma Nabaks.

Peatume mõne Argentiinas tarvitusel oleva nime ja sõna juures, mis hispaania keelde on tulnud ühest või teisest indiokeelest.

ACONCAGUA on mapuutshe (= araukaani) keelne sõna ja tähendab, nii imelik kui see ka ehk on, "kohta, kus leidub ölekubusid".

CANCHA - igale spordisõbrale hästi tuntud sõna - pärit quechua keelest: kinnine õu; koht, kus peetakse võidusõite ja mängu.

CANOA (kanuu) tuleb haiti keelest ja tähendab "künalootsikut" ehk "venet", täh. ÜHEST puust valmistatud veesõidukit.

CARPA (telk), quechua keelest, tähendab sealgi telki.

CONDOR (kondor); selle toreda linnu nimi pärineb quechuast.

CHACABUCO - mapuutshe keelest, tähendab "paburitsa (michi)

CHACRA - tuleb quechua keelest, tähendades "haritud / vett" ja niisutatud põldu".

CHOCOLATE (shokolaad). See sõna on mehhiko päritolu, kus see tähendab kakaopuu (Theobroma cacao) viljast valmistatud pastat ja jooki. (Jook on küll kakao, mitte shokolaad).

JÄLLE KOLM EESTLAST PAADIGA LÄBI RAUDEESRIIDE

Härra Hugo Idam saatis meile lahkesti alljärgneva tõlke meid huvitavast päevauudisest, mis on ilmunud Buenos Aires Heraldi 23. augusti numbris:

"Stockholm. Kolm eestlast on purjetanud viiemeetrilise jahiga läbi raudeesriide ja venelaste Balti mere ulatusliku radarvõrgu.

Kolmapäeval nähti Stockholmist kagu pool tormisel merel tuulest rebitud purjedega jahti. Lootsipaat läks merele ja pukseeris jahi Dalarö sadamasse.

Eestlased, üks naine ja kaks meest, ütlesid, et nad Tallinnast olid väljunud kolme päeva eest. Ennekoike palusid nad süüa, kuna neil paadis toiduaineid ei olnud.

Pögenikud soovisid poliitilist asüüli; politsei uurib asja ja usutleb neid.

See on esimene kord pärast novembrit 1955, kui ühel eesti kooskonnal õnnestus välja hiilida oma Vene poolt okupeeritud kodumaa randadelt läbi ülihooltsa valve ja purjetada üle Balti mere Rootsi."

oooooooooooo

Buenos Airese ingliskeelse lehe ülaltoodud sõnumi puhul on kohane meenutada lugejaile mõnd asjaolu.

Tolle 1955. a. novembrikuu kooskonna, kellele leht vihjab, moodustasid Saaremaa rannamees Eduard Õun, ta naine ja ämm, kes pärast 32 tundi kestnud põgenemisretke Saaremaalt saabusid Sletesse Gotlandil (Ojamaal). Tema sõnavõttudest tsiteerime järgmist:

"Minult on ikka siin küsitud, kas meie rahvast ikestatud kodumaal ootab kadu venestamise läbi, kas eesti noorus rahvustatakse ümber. Vastaksin sellele kindlakujuliselt, et ma ei usu seda. Meie rahvas kohaneb küll uutele oludele, õpib lõpuks vahest isegi vene keele ära, aga sisemiselt jääb ta edasi venelasi vihkavaks. Ma koguni julgen väita, et eestlaste seas ei olegi kommuniste, neid on ainult Venemaalt tulnud eestlaste hulgas".

Nagu elavaks näiteks Ed. Õuna selle väitele tohiks olla noor Manivald Rästas, kes samuti 1955. a., aga juba märtsis, oli põgenenud vabasse maailma, julgesti ära hüpates nõukogude laevalt Gravesendis, Inglismaal. Tol ajal 20-aastase noormehe kohta kirjutab raamatu "Tulin kodumaalt" käsikirja koostaja saatesõnas mh.:

"...suurimaks meeldivaks üllatuseks Manivald Rästasega vabaduses kokku puutudes oli tõsiasi, et meid ei lahutanud temast mingi arusaamiste vahemaa, mida paljud kartsid. Kümme aastat kommunistlikku propagandat elueas, mil inimene on kõige vastuvõtlikum ja mõjustatavam, ei ole suutnud painutada seda eesti noort ega moonutada tema tervet, loomulikku ellisuhtumist. Tänu selle eest kuulub eeskätt vanemale generatsioonile kodumaal".-

Nii nagu Manivald Rästase elamused on kirja pandud Vello Pekomäe poolt juba nimetatud raamatus "Tulin kodumaalt" (Eesti Kirjanike Kooperatiiv), nii on ka Jüri Rimmelgas koostanud Eduard Õuna loo pealkirja all "Võib-olla järgmisel ööl" (EMP'i kirjastus).

SISSERÄNNU TEINE SUUR LAINE

Tagasiivaade Buenos Airese eesti koloonia tekkimisele

Käesoleva ajakirja esimeses numbris jutustasin argentiina-ees-
ti koloonia esimesest "peatükist".

Teine periood algab a. 1948/49 Argentiina valitsuse poolt kin-
nitatud Balti Immigratsioonikomitee loomisega, kelle ülesandeks
oli Balti mailt pärinevaid sõjapõgenikke osaliselt Argentiinasse
koondada.

Eesti pagulaskonna juurdevool tõstis siinse koloonia arvu um-
bes tuhandele, tugevdades eestlaskonda niihästi kvantitatiivselt
kui ka kvalitatiivselt. Tuli juurde uus põlvkond, elastne ja kii-
retempoline, heade eeldustega vaimsel ja majanduslikul alal.

Uustulnukate hulgas leidis mitmesuguse haridusliku taseme ja
kõiksugu elukutsetega isikuid, nende seas ka kaks ülikooliprofes-
sorit - H. Freimuth ja E. Viirsoo.

Saabus ka hea hulga ke noori, kes siin õppisid ümber ja kelle-
dest suur osa moodustab umbes 20-neliikmelise akadeemilise pere,
kes oma hea keelteoskuse ja teistegi omadustega siinse ülikoolis
silma paistab.

Tuli kunstnikkegi, nagu skulptorid S. Riig-Reiman ja R. Saa-
ring, maalikunstnikud A. Vaga ja R. Lepvalts, laulja ning muusi-
kapedagoog L. Laks, pianist F. Alver, viiulikunstnik L.-R. Wilms,
teatritegelased J.E. Niilus ja W. Mettus. Helikunstnik V. Rada-
mus, kellel on suuri teeneid meie siinse muusikaelu alal, evib
hea kuulsusega ja hästimineva keelpilliparandus- ja ehitustöös-
tuse.

Tööstuslikul ja kaubanduslikul alal on tõhusaid tagajärgi saa-
vutanud E. Talvari, H. Vari, A. Ostrat, A. Jõesberg ja rida tei-
si. Arstidest töötab dr. A. Okas laboratooriumis juhtival kohal.

Eesti Võitlejate Koondis on korraldanud mitu kommunismivastast
propaganda-aktsiooni ja on mh. ka levitanud R. Raidi raamatu "Kui
venelased tulid" hispaaniakeelse tõlke siinseis poliitilistes
ringkondades.

Kolm sündmust

Eesti riigi ja rahva tutvustamisel on suuri teeneid kolmel
sündmusel.

1938. a. toimus Buenos Aireses ülemaailmne maleturniir, mil-
lest võttis osa ka eesti meeskond suurmeister Paul Keresega ees-
otsas. Tänu temale sai Eesti nimi populaarseks laiemaiski hulka-
des. Oma saabumisel tervitas Keres turniiri eestlasist pealtvaa-
tajaid koguni eestikeelse raadiokõnega.

Teiseks sündmuseks oli mootorpaadi "Snygg'i" saabumine a. 1946
kapten M. Laksi juhtimisel. Kuna maandumisloa hankimine aega võt-
tis, käis kümneid tuhandeid buenosaireslasi sadamas imetlemas

julgeid ookeanivallutajaid ja nende väikest alust.

Need sündmused leidsid elavat vastukaja argentiina ajakirjanduseski: Paul Kerest nimetati "maravilla de Estonia" (eesti imeks) ja "Snygg'i" saabumist võrreldi koguni Ameerika avastusega Kolumbuse poolt.

Praegu käsitletud sündmuste tulemusi tugevdas seni viimne, kolmas: Ernst Idla ja ta võimlejate tulek. See oli suursündmuseks mitte ainult kohalikule eestlaskonnale, vaid kogu võimlemisest huvitatud Argentiinale. Ja eesti lipp lehvis uhkelt Luna Pargis, kuigi varustatuna Idla rühma embleeniga. H.I.

ÄRGE ÕELGE...

Ärge õelge: "Ma tegelen plastikuga".

"Plastik" on niisama maitsetu ja inetu sõna kui nõukogude-ees-ti "graafik". Eesti keeles oleks parem öelda PLAST. Niisiis: plastitöö, plastasjad, plastmaterjal. (Viimne nimetatud sõnust on esinenud ühes "Tulimulla" numbris).

Ärge õelge eesti keeles "motoneeta", vaid "mootorrullik" või - kui on täitsa selge, millest kõneldakse - lihtsalt "rullik". Muidu aga on "rullik" see laste mängusõiduk, mille hispaaniakeelseks nimeks on "monopatín".

"Rulliku" ja "mootorrulliku" kõrval on mõeldavad ka sõnad "veerel" ja "mootorveerel" (aegsõnast "veerema"), omastav "veer-la" või "veerli".

Teie ei saa oma eestlasest sõbrale Rootsis või mõnel teisel, hispaania keelt mitte mõistval maal kirjutada: "Ma keerasin ka-lefooni pilooto kinni".

"Calefón'i" nimetati Eestis "boileriks", mis on ingliskeelne sõna. Eestikeelne vaste oleks "veesoojendi" ehk lihtsalt "soojendi". "Piloto" aga on meie keeles "süüteleek" (aegsõnast "süütama").

"Zumbador", mis väga paljudes majades täidab uksekella aset, on eesti keeles SUMISTI - ja "zumbar" tähendabki "sumisema".

Kuidas on "enceradora" eesti keeles? "Poonimismasin" muidugi. Aga seda võib ka lühemalt öelda: POONITS, omastav "poonitsa". -its on väga tänuväärne lõpp ja on kõigile tuntud sõnadest nagu näit. "(vaiba)klopits, (pesu)kolgits, närits (= frees), tambits (= tampimisruu), värvits (= värvimüts; selle kandja - korporant)" ja terve rida teisi.

Kuidas nimetada neid meile kõigile hästituntud tunde, mille-del suurlinna liiklus saavutab oma tipu? Need on RÜNNUTUNNID; ründ, om. rünnu: rahvatung, rüsin; rühkimine, rahmeldus; peale-tormamine, tormijooks.

Niisama hästi võiks ehk ka öelda MÖLLUTUNNID.

SEPTEMBER

Tule tuhast tuhmund taustal,
Nõest võitnud kividel
Värvib õhtut tule palgel
Hämarusse videvik.

Ajast unund tundi tuksub,
Tuksub, praksub tuleke.
Üksi pimedusse ehmub, eksib
Süsi - hõõgub, tuline.

Toa taga rambelt sammub
Tuulipäine õhtu, hall.
Segab pilvist tuhat mõtet
Sügisõhtu raske samm.

CORDOBA 1957

Pisar veerob lehtis pinnal
Värviküllus sügisraal...
Millal õnne lubat tunda
Õhtu rahus Eestimaal?

Ajast unund tundi tuksub,
Tuksub, praksub tuleke.
Üksi pimedusse ehmub, rändab
Mõte - hõõgub, tuline.

g.m.

Mäed nutavad pilvede taga,
Nutulooris puhkavad järved
Laisalt keerleb ja veerob rada.
Tuul õhetab hõõguma palged.

Tee - nagu naerataks ammuli suu,
Hambad valknemas ülal ja all.
Siin-seal on üksikult kasvanud puu,
Teel kivisel kivine vall.

Ümber mäe teel tuhat on sõlme,
Seotud sihitult ränduri poolt
Juba enne kui jõest sündinud järve
Valitses inimek hool.

Seal paisub järv ja kohiseb alla
Läbi rataste keerleva tee -
Vood langevad tuliselt alla:
Sünnib jõgi üleöö.

Metsadest helgivad majad
Ja kiriku punane katus -
Need oleks kui kodused rajad,
Millest tee kord mööda astus.

Ja jälle on mäed nii kauged,
Udulooris võõras mersaja...
Tundmatud, kauged ja kaunid -
Ja jälle on unistust hoida.

g.m.

Seekord midagi ka väikestele

MIKU, RIKU JA VIKU

Oli kord kolm venda -- Miku, Riku, Viku. Miku ja Riku olid laisad ega tahtnud kunagi midagi teha, Viku aga aitas alati oma ema. Ühel päeval, kui ema käskis Mikut töötada, vastas see: "Haa! Ma lähen kuninga juurde." Ja läkski. Kui ta oli veidi metsas ringi luusunud, nägi ta vanaeite, kes oli ninapidi ühes puus kinni. "Aita mind," palus eit, "ma olen siin juba sada aastat kinni istunud." "Haa!" lausus Mikk ja rändas edasi lossi poole.

"Mis sa tahad?" küsis kuningas, kui Miku oli kohale jõudnud. "Siin olla," vastas Miku. "Siis pead sa töötama ja mu tuhat lammast karjatama. Aga mitte ükski ei tohi ära kaduda, muidu pistan su türmi." "Haa!" ütles Miku ja läks metsa tuhande lambaga. Öhtul aga tuli ta tagasi kõigest kolmesaja lambaga. "Türmi laiskvorstiga!" käskis kuningas.

Järgmisel päeval ütles ema Rikule, et ta peaks töötama. "Haa!" lausus Riku, "ma lähen kuninga juurde." Ja läkski. Metsas nägi ta vanaeite, kes oli ninapidi puus kinni. "Aita mind," palus vanaeit, "ma olen siin juba sada aastat kinni istunud." "Haa!" ütles Riku ja rändas edasi. "Mis sa tahad?" küsis kuningas. "Siin olla," vastas Riku. "Siis pead töötama ja minu kolmsada lammast karjatama. Aga mitte ükski ei tohi ära kaduda, muidu pistan su türmi." "Haa!" lausus Riku ja läks metsa kolmesaja lambaga. Öhtul aga tuli ta tagasi kõigest saja lambaga. "Türmi laiskvorstiga!" käskis kuningas.

Järgmisel päeval ütles ema Vikule: "Mine kuninga juurde ja vaata, mis su vennad teevad." Ja Viku läks. Kui ta tuli metsa, nägi ta vanaeite, kes ninapidi puus kinni oli. "Aita mind," ütles vanaeit, "ma olen siin juba sada aastat kinni istunud." Ja Viku aitas eite. Ta kiskus ja kiskus ja kiskus niikaua, kuni ta nina puust välja sai. "Sa pead minult ühe kingi saama, kuna sa nii kena mu vastu olid," lausus vanaeit. "Säh sulle vilespill. Kui sa seda puhud, siis saad kõik tagasi, mis sul kadunud on." Viku tänas ja läks lossi.

"Mis sa tahad?" küsis kuningas. "Vaadata, mis mu vennad teevad." "Laiskvorstid istuvad türmis, sest nad on lasknud ära joosta paljudel mu lambaist," lausus kuningas. "Kas mina ei võiks su lambaid karjatada?" päris Viku. "Jaa," kostis kuningas, "aga mitte ükski neist ei tohi ära kaduda, muidu pistan sinugi türmi."

Viku läks metsa kuninga saja lambaga. Lambad jooksid igale poole laiali. Aga kui öhtu saabus, puhus Viku vilespilli. Ja kohe tulid kõik sada lammast ta juurde. Ta puhus veel korra. Ja kohe tuli veel rohkem lambaid. Ja kui ta oli puhunud kolm korda, olid kõik tuhat lammast koos. Viku läks tagasi lossi kuninga tuhande lambaga. "Tore!" ütles kuningas. "Sa võid siia jääda ja mu tuhat lammast karjatada." "Jaa," vastas Viku, "aga siis vabasta mu vennad türmist, sest nad peavad koju minema ja mu ema aitama." "Ma ei tahagi neid laiskvorste," lausus kuningas. "Mingu nad koju, aga kui nad oma ema ei aita, pistan nad uuesti türmi."

PROUA SAPISTE KIPUB KANADASSE

Eksta Ole

See oli keset Buenos Airese kõige kuumemat suve, ajal kus päikesepiste vastu kaitstakse hobustegi päid...

Proua Loreida Moela-Sapiste astus üle proua Linda Siigi läve, teretas, täitis laia tugitooli oma kujuga ja palus viinamarjamahla. Kui ta oli viis klaasitäit joomud, teatas ta:

"Mina lähen siit ära Kanadasse, kujunege ette!"

Ta vaikis hetke, et siis pettunult küsida: "Teie ei imestagi?"

"Miks peaksin imestama?" arvas proua Linda. "Ma olen liig sageli kuulnud seda: "Mina lähen Kanadasse!"

"Mina sõidan tõesti!" kinnitas proua Moela kategooriliselt.

"On sõitnudki siit inimesi," ütles proua Siigi. "Osa on sinna jäänud, osa jälle tagasi tulnud."

"Mina ei tule tagasi - mitte kunagi ei tule ma tagasi siia."

"Mis see Argentiina teile siis on teinud halba?" päris proua Linda juba veidi enam huvitatult.

"Mis ta mulle teinud on?" kordas külaline ja vaikis siis viivu, vaadeldes oma paljusid sõrmuseid. "Mis ta teinud on - seda teile jutustama tulingi."

Niisiis - mina olin pärast lõunat eile sõitmas Kullaste laulatusele. Pulmakink oli mul kaasas - kõige moodsam ja kallim jääkapp."

"Kuidas see siis autosse mahtus?" küsis jutukaaslane.

"Jääkapp oli järelvankris," seletas proua Sapiste kannatamatult, "autos olime ainult mina ja lillekimp."

"Aga teie abikaasa?"

"Mees muidugi ka, aga see kuulub asja juurde, sellest ei räägita. Kas teil on ehk veel midagi küsida, enne kui saan jätkata?"

"Ei ole, jätkake aga pealegi, proua Moela."

"Mulle meeldiks, kui teie mulle ütleksite: proua Moela-Sapiste. Mul on kahekordne maja ja topeltnimi."

"Palun vabandust, proua Moela-Sapiste."

"Ei ole viga. Niisiis olin sõitmas laulatusele - uues kleidis, nagu see on enesestki mõista, ja uues kübaras, nagu siin moeks."

"Kombeks - ütleksin mina pigemini," arvas proua Linda.

"Mis asja või pigemini!" pahandas proua Sapiste. "Mulle on see moeks, mina olen moe-, aga mitte kombeinimene. Ja minu kübar oli kõige uuem mood, kõige uuem Pariisi mood, nagu mulle ütles modist. Tellisin kübara muidugi kõige peenemast ateljeest, ekstra modelli ainult minu jaoks ja maksin tuhat -"

"Tuhat peesot!" kohkus proua Siigi.

"Mis tuhat! Las ma lõpetan oma lause. Maksin kübara eest tuhat viissada peesot. Olge head - siin on arve, vaadake ise: tuhat viissada natsionaali. Ränk raha küll lihtsa õlgkübara eest, aga madam kinnitas, see olevat elegantsuse tipp ja topp. Nojah, kuhu ma siis jäin? Ahajah - niisiis olen sõitmas laulatusele ja olen

juba kõigest poolkvaadrit kirikust, kui äkki peatab minu autot üks säherdune valgevarrukamees - ja kujunege ette, mis ta ütleb!"

"Mis ta siis ütles?"

"Ütles, et kiriku ette ei tohi sõita kaubaveoautoga! Mina ütlesin talle siis: "Armas senjorr vihkilante, kiskuge silmaluugid lahti ja õelge mulle, kus teie näete kaubaveoautot! Mina ei ole mingi kaubavedaja, olen pulmaline ja, nagu näete, on mul uus kübargi peas, nagu see siin maal on moeks." Politseinik aga ainult naeratab ja ütleb viisakasti - nagu kõik siinsed võmmid, et pagan neid võtaks! - "Teie kübar on väga ilus, senjoo, aga teil on kaasas järelvanker ja sellel on jääkapp ja sellega ei või teie mitte kiriku ette sõita." Ma laususin seepeale: "Senjorr, saage ometi aru, et see jääkapp ei ole mingi kaup, vaid pulmakink!" Seepeale naeris too vihkilante veelgi rohkem ja küsis, kas ma tahan jääkappi pruutpaarile altari ees üle anda! Mina lihtsalt ei leidnud sõnu, ja siis politseinik päris, et miks mu lillekimp aevastab. Ma vastasin muidugi, et mitte lillekimp ei aevasta, vaid mu mees, kes istub kimbu all. Siis irvitas too võmm veel enam, ja kõik autod, kes meie taha olid seisma jäänud, naersid ka ja tuututasid nagu hullud. Siis aga rabeles mu mees enda lillekimbust läbi ja käskis mind - kujunege ette, KÄSKIS mind - sõita pruudikodusse."

"Ja tolle vahva...tolle lolli politseiniku pärast tahate Argentiinast lahkuda?" küsis proua Siigi.

"Ah, mitte seepärast," jätkas proua Loreida, "nii hull kui see ka oli, see ei olnud veel midagi. Kõige rumalam lugu on alles ees. Hea küll, viisin siis jääkapi pruudikodusse, jätsin järelvankrigi sinna - kviitungi vastu muidugi - ja sõitsin siis ruttu kirikusse. Jõudsin veel õigel ajal. Laulatus läks nagu kord ja kohus, minagi nutsin veidi seal, kus see on moeks, ja siis sõitsime pika karavaniga pruudikodusse, mina kohe pärast pruutpaari, sest minult oli kõige kallim kink ja seepärast oli mul õigus seal sõita; ja kui olime veidi mööda Cuenca tänavat vuranud ja kõik inimesed meid vahivad nagu lollid - kujunege ette, kes mulle vastu sõidab: minu letseero!"

"Letsheero," parandas proua Linda masinlikult.

"Minu piimamees noh, saage aru - minu letseero oma kaarikuga. Mina karjatasin nii, et kogu pulmarong pidurdas oma autosid."

"Mis piimamehel siis viga oli?" päris proua Siigi väga üllatatult.

"Piimamehel ei olnud midagi viga, küll aga ta hobusel."

"Nimelt?"

"See kandis täpselt samasugust kübarat nagu minagi! Ja saage ometi aru, et kuidas ma võin jääda maale, kus letseero kromul on peas sama pariisimoeline ekstramodell mis minulgi!"

"Ja sealjuures ta ei sõida laulatuslegi!" nõrdis nüüd omakorda proua Siigi.

"Karamba ja kukaraatsa!" vandus proua Loreida Moela-Sapiste.

"Küll on kuum - andke mulle veel üks liiter viinamarjamahla!"

oooooooo

TEATEID - EELTEATEID - SEDA JA TEIST

Kuigi meil peaks olema omavahelisi lahkkelisid - ega me lõppude lõpuks ole inglid, ja see oleks ka igav - siis on meil ikkagi küllalt palju seda, mis meid kõiki ühendab. Selles võisime uuesti veenduda kahelkenal piduõhtul, mis toimusid E.S. Estonias. Need olid kella-viie-tee, mis oli 11. augustil korraldatud Sõjainvaliidide Abistamise Toimkonna poolt, ja eesti gaidide-skautide Noorte-pidu 24. augustil. Mõlemal õhtul oli kaetud laudadega saal rahvast täis ja tuju suurepärase. Kummalgi peol oli oma rikkalik kaava, mis õnnestus hästi - hoolimata sellest, et praegu möllav gripihaigus seda takistada püüdis. Esines tuntud ja vähem tuntud tegelasi ja tänuväärset kombel külalisigi, nagu tantsupaar Walter ja Marita Stone-Lundmann oma "mehaaniliste nukkudega" ja noor tantsija Ana María Spagnuolo. Kaasa läi, nagu sageli, Seltsi MR segakoor, aga ka naiskoor ja meeskvartett, kõik V. Radamuse juhatusel. Noored pakkusid A. Wilde isalikul hoolitsusel kaks pilti balletist "Piibelehe-neitsi" ja peale selle teisi palasid, mida osa publikut aga kahjuks ei näinud, vaid ainult kuulis, kuna tegelased olid ainult pikapäikumeeste suurused. Klaveril saatis palasid F. Alver.

Terve rida daame töötas ennastsalgavalt loteriilauas ja lauateete ettevalmistamisel, ja ka leti taga oli Noortepeol võimalik näha uut baarimeest, kes aga arusaadavalt eriti kangeid jooke ei seganud ega pakkunud.

Loteriid õnnestusid mõlemal õhtul aineliselt hästi. Noortepeol oli ka ameerika oksjon, mille objektideks olid üks abielupaar Oinaste poolt annetatud tore nahast kirjutuslaua komplekt ja üks Uno Meschini poolt valmistatud meistritort.

Hermann ja Veera Postil on 28.7.57 sündinud tütar Estela.

Marta Roos, ENSV, Tallinn, Suur Karja 4-12, OTSIB Rustan Arturi pg Vunk'i, sünd. 1915 Tallinnas. Lahkus 1938 laevaga Tallinnast; 1945 oli Buenos Aireses, aadressiks E.S. Estonia. Kes midagi Vunk'ist teab, kirjutagu antud aadressile.

Jaan Eduard Niilusel on ettevalmistusel soomlase Ilmari Turja 4-vaatuslik naljamäng "Särkelä ise" ("Särkelä itte"). Peaosas Leopold Niilus. Teisis osis esinevad prd M. Jaakson, H. Jock, V. Raud, G. Saaring ja hrd W. Jock, E. Oraste, A. Pirk, V. Radamus. Proovid algasid 12. aug., etendus on esialgu ette nähtud oktoobri keskkel.

EELK Buenos Airese Reformatsiooni koguduse jumalateenistused allpool toodud pühapäevadel, kell 17 Lünastaja kirikus, Simbrón 3192, Villa del Parque, Capital. Üp. Karl Laantee, José Pedro Varela 3035, tel. 53-6673.

8. sept. Koguduse asutajate liikmete vastuvõtt ja koguduse

nõukogu ametisse õnnistamine. Armulaud. Jutlus külalisõpetajalt hispaania keeles. Solist bass Orm Jaagu.- 22. sept. Enne palvelaulu ristimistalitus. Ristitavad palutakse õpetajale eelregistreerida. Solist sopran Asta Jaagu.- 6. okt. Solist sopran Liidi Laks.- 20. okt. Solist sopran Linda Mettus.- 27. okt. Usupuhastuspüha. Solist Vaido Radamus (viul).

Eesti Vabadusvõitlejate Ühing Argentiinas (E.V.Ü.A.) korraldusel toimub 21. sept. traditsiooniline sõprusõhtu Tallinna 1944. a. punaste kätte langemise, Eesti Diviisi loomise ja eesti rahvusväeosade 1944. a. septembris Eesti territooriumilt lahkumise tähistamiseks.- 22. sept. kell 9.45 raadioreportaazh hispaania keeles toimunud sõprusõhtust Radio Excelsior L R 5 kaudu.

AJAKIRI "ESTONIA" TOIMETUSE JA TALITUSE POOLT

Ajakirja käesolev, teine, number - ja järgmisedki - saadetakse välja ainult TELLIJALE. Neid tellijaid oleks veelgi tarvis, kuna ju tahame oma häälekandjat välja anda võimalikult ilma toetuseta.

Ajakirja võib tellida veel praegugi - ja edaspidigi. Igast numbrist jäetakse teatav arv eksemplare varuks, nii et ka hiljaks jäänud tellija saab kõik ilmunud numbrid kätte. Tellimise hind 5 numbrit eest (aasta lõpuni) 25 peesot. Tellimiste vastuvõtjate kohta vt. nr 1 viimast külge.-

Kaastööd palume saata algupärast, mitte tõlkematerjali, võimalikult mitte üle kahe ajakirjakülje. Igas küljes on (pealkirjad kaasa arvatud) 50 rida a 65 tähte (sõnavahed ja kirjamärgid ühes arvatud).

Lühikesi eelteateid võib saata hiljemalt 24. kuupäevaks, pikemaid kirjutusi hiljemalt 20. kuupäevaks. Soovitav on siiski neid varem läkitada, et kergendada toimetuse, stentsiloerija ning paljundajate tööd. Mida varem mõni materjal toimetuse kätte jõuab, seda hoolikamalt võib seda ilmutamiseks ette valmistada. Tahame ju sedagi, et meie häälekandja keel oleks igati eeskujulik ja "trükipilti" hea vaadata.

Ja veel paar sõna. "Estonia" ei ole ajaleht, vaid kuukiri - väike kuukiri. Väga väike kuukiri. Seepärast meie ei saa igast sündmusest meie elus nii pikalt ja laialt kirjutada, kui asi seda ehk vääraks - ärgu pandagu seda meile pahaks. Vähemalt ära märkida tahame aga kõik, mis veidigi tähtis. Ka perekonnateateid võime tuua ja "ümmargusi" sünnipäevi - aga kõike seda ainult lühidalt, kahjuks väga lühidalt. "Ümmargused" sünnipäevad algavad meil 50. eluaastast. -

Ajakirja kaante kujundus on hr. Karl Kivilt. Suur tänu temale!

Estonia väljaandjad: Eesti organisatsioonid Argentiinas.

Toimetaja: Woldemar Mettus - Chacabuco 703, Florida, F.C.Mitre.

ESTONIA

Argentiina eestlaste häälekandja

Nr 3.

Buenos Aires, oktoober 1957.

SISUKORD

Minevik ja meie	lk. 2
Eesti Vabadusvõitlejate Ühing Argentiinas elust	3
Ärge õelge	4
A.P., Ühe koguduse sünnist	5
A.P., Eestlasi argentiina ringhäälingus	7
-rs, Argentiina laulab ja tantsib	8
Saun oli pühapaik	10
Midagi väikestele: Kaamel ja roheline rohi	12
Eksta Ole, Niiskeid lappe Brasiiliast	13
Teateid, eelteateid - toimetuse ja talituse poolt	16

00000000

Eesti Kirjandusmuuseumi
arhiivraamatukogu

Nr 217046277

ESTONIA

Argentinino, keskise hääletõrjend

MINEVIK JA MEIE

Iga pagulase hingeelus mängib arusaadavalt tähtsat osa minevik - see, "mis kunagi oli". Mälestused on see paradiis, millest keegi meid välja ajada ei saa. Leidub neidki mehi ja naisi, kes otse põgenevad möödanicu, kes oma mälestuste paradiisist ei raatsiks hetkekski lahkuda. See ei ole muidugi õige ega vii kedagi edasi.

Meie ei saa ega tohigi kunagi unustada seda, mis on olnud, aga - minevik peab elama meis, mitte meie minevikus. Ainult siis oleme õigel teel.

Käesoleva numbri kaanepilt viib meid puhkenud eesti kevadesse.
Klishee: Karl Kivi.

EESTI VABADUSVÖITLEJATE ÜHING ARGENTIINAS ELUST

Eesti lipu õnnistamine Lunastaja kirikus

Teise Maailmasõja rindevõitlejad annetasid EVÜA-le eesti lipu, mille pidulik üleandmine ja õnnistamine toimus 4. augustil 1957. Lipu üleandjate poolt esines lühikese sõnavõtuga ltn. E. Oraste, mispeale EVÜA esimees G. Pernbaum andis töötuse hoida seda lippu aus ja teha kõik, mis tema võimuses, et EVÜA-s ei kustuks vaim, mis kahes viimases sõjas on tiivustanud eesti mehi vabatahtlikult haarama relvi kodumaa kaitseks. Tulevat töötada väsimatult selle heaks, et seesama lipp saaks kord lehvida põhjamaa taeva all meie vabal kodumaal. Selle järel õnnistas õpetaja K. Laantee lipu.

Kogu talituse ajal valitses ülev ja harras meeleolu.

Sõprusõhtu ksv. Hans Idami kodus

Kõnealune sõprusõhtu, mis toimus 17. aug. k.a., on eriti huvitav seepoolt, et talle oli antud laialdasem ilme, kuna külla olid kutsutud E.S. Estonia ja selle ringide esindajad.

EVÜA esimees G. Pernbaum oma sõnavõttus lähtus meie MINA kujunemisest olenevalt olukorrist ja sündmusist. Niisama erinevalt on arenenud rahvustunne. Ainult tõsisest üksteisest arusaamises ja hindamises võime selle tunde rakendamisele leida ühise tee. Usaldus ja üksteise mõistmine on aluseks sõprusele. Sõpruse tähe all võib ka kõnelda EVÜA eesmärkidest. Ühingu peaesmärgiks on jätkata seda võitlust, mida eesti sõdur kord relvaga alustas - koos kõigiga, kellele on armas meie kodumaa vabadus.

EVÜA ei ole poliitiline partei, pigem küll poliitiline organisatsioon, kes võitleb kommunismi vastu igal pool ja igal võimalusel. Aga kodumaa vabaduse eest võitlemine ei ole ainult EVÜA patent, vaid seda võitlust peame pidama kõik koos.

Eesti Üliõpilaskond Argentiinas poolt tervitas selle esimees Ivar Särkava, kes kasutas juhust laiemal foorumi ees EÜA sihtide ja põhimõtetega tutvustamiseks.

Ka EÜA on ennekõike kommunismivastane organisatsioon, tema erilised sihid aga on märgitud teises kodukorra punktis:

"EÜA koondab Argentiina Vabariigis kõrgemat haridust taotlevaid eestlasi, sihiga tutvustada ning süvendada eesti kultuuri- ja vabaduspärimusi ning teha selgitustööd demokraatliku Eesti Vabariigi taastamise huvides."

EÜA Seltsi allorganisatsioonina toetab E.S. Estoniat, soovib aga korrektseid ja häid vahekordi ka teiste organisatsioonidega, kui need tahavad koostööd demokraatlikul alusel, s.o. suhtuvad sallivalt teisesse rahvuslikult mõtlevasse ja respektierivad tema

võib-olla mõnevõrra erinevaid töökspidamisi.

Õpetaja K. Laantee ütles, et ka kirikul on oma välispoliitilised probleemid ja tõi tervitusi niihästi pastorina kui ka kaasmaalasena.

Teise Maailmasõja relvakaaslaste nimel kõneles T. Kuusk, ülistades sõjameest, kes võtab relva kätte kainelt oma rahva ja maa kaitseks, praalimata ja teades, et see on tema pühim kohustus.

Sisukaid sõnavõtte tuli veel E. S. Estonia esimehelt J. Luigelt ja selle Muusikaringi esimehelt dr. Okaselt.

Göteborgi eestlaste poolt tervitas dr. E. Kägi, kes ütles, et argentiina eestlased võivad nii mõneski suhtes olla eeskujuks kaasmaalasile Rootsile.

Sõprusõhtut kaunistas kahe lauluga O. Jaagu.

Lõpuks W. Jock tänas kõiki osavõtjaid, eriti aga Hans Idamit kui peoperemeest.

ÄRGE ÕELGE...

Ärge eesti keeles kunagi õelge "televisjonn". Kui juba, siis "televisioon". Puhteeestikeelsed sõnad on "kaugnägemine, kaugnagemisaparaat". Kõige parem sõna aga on kindlasti PILTRAADIO.

Hispaaniakeelne "rural" ei ole meie keeles "rurall", vaid KOMBIAUTO (= kombinatsioonauto).

Sõnu nagu "Geniol, Mejoral, Odol, Formitrol" tuleb eesti keeles muidugi hääldata "geniool, mejoraal, odool, formitrool", mitte aga "hheniooll, mehhorall, odoll, formitroll". Need on rahvusvahelised nimed, ja just seepärast peaksid eestlased kogu maailmas neid häälutama ühtmoodi, täh. eestipäraselt - nagu tegimegi seda kodumaal; ei õelnud Eestis keegi: "Töö mulle pudel odolli!"

Teil on muidugi veel meeles, et "motoneta" on eesti keeles (mootor)rullik. "Motoreta" aga on MOPEED. Sõna "mopeed" ei ole kuigi vana ja on äieti kokku tõmmatud (või kokku litsutud) sõnast "MOotor-velotsiPEED". Alguses tähendas see sõna ainult abimootoriga jalgratast, mida võidi ka ise sõtkuda. Rootsi keeles nimetataksegi tavalist jalgratast mh. ka "tramprattaks, sõtkerattaks".

MOOTORPRUUT on (noore) mootorratturi (noor) sõidukaaslane - õrnemast soost muidugi. Vanasti istusid mootorpruudid mootorratta külgvankris ehk "korvis", mida mõnes keeles väga tabavalt ka kingaks nimetatakse. Estonias läks omal ajal suure menuga operett "Mootorpruut ehk Kass korvis".

Mis on ÄMMAISTE? See on kaheinimeseautos too tagumine hädaiste, kuhu pääsmiseks tuleb enne "kaas" üles tõsta. Nii et noorpaar istub ees, ämm taga - mitte just väga galantne väimehe poolt.

ÜHE KOGUDUSE SÜNNIST

Asutamiskoosolek

1. septembril 1957 kogunes 50 kaasmaalast Ameerika Evangeelse Instituudi koolisaali koguduse asutamiskoosolekule. Pärast avapalvet, mille pidas õp. K. Laantee, valiti koosoleku juhatajaks A. Pirk ja sekretäriks L. Pukkits. Ajutise nõukogu aruandest, mille esitas ajutise nõukogu esimees A. Pirk, nähtub, et kogu tegevusperioodi kestel - 18.12.55 kuni 31.8.57 - korraldati 13 jumalateenistust, neist 9 võõrkeeles, peamiselt õp. Levon H. Spathi teenimisel, ja 4 emakeelset jumalateenistust õp. K. Laantee teenimisel. Osavõtt 1292 täiskasvanut ja 93 last, kokku 1385 isikut. Suurim osavõtjate arv oli 7. juulil k.a., esimesel emakeelsel jumalateenistusel, kokku 234 isikut. Annetused kogu perioodi kestel P. 5818,15. Suurimaks annetuseks oli P. 1494,65, mis laekus esimesel eestikeelsel jumalateenistusel. Keskmine annetus isikult P. 4,20. Kassa-aruandest nähtub, et kogu nimetatud ajavahemiku sissetulekud olid P. 6314,15, väljaminekud P. 6169,60; saldo 31.8.57 P. 144,55.

Pärast aruannete vastuvõtmist asuti koguduse põhikirja arutamisele, mille oli koostanud koguduse ajutine nõukogu. Põhikiri võeti vastu esitatud kujul. Uue koguduse nimeks on - EELK Buenos Airese Reformatsiooni Kogudus (hispaania keeles - Congregación "La Reforma").

Edasi arutati majanduslikke küsimusi ja võeti vastu koguduse eelarve neljaks kuuks - 1.9.57 kuni 31.12.57, kusjuures väljaminekud moodustavad summa P. 12000.- ja loodetavad sissetulekud (annetused) samasuuruse summa. Võeti vastu põhimõtteline otsus, et kogudusel liiknemaksu ei ole, kuid palutakse iga koguduse liiget teatada vastaval kaardil, millises ulatuses ta lubab kogudust majanduslikult toetada. Et eelarvet tasakaalustada, peaks see toetus praeguse liikmete arvu juures olema umbes P. 6.- nädalas, mis aga ei takista koguduse liikmeks olemast ühtegi kaasmaalast, kellele selle summa annetamine peaks käima üle jõu, ja kes võib deklareerida annetuseks ka väiksema summa, mis talle jõukohane. Eelarve tasakaalustuks loodetavasti siiski nende liikmete kaudu, kes on võimelised ettenähtust suuremaks annetuseks. Koguduse 1958. aasta eelarve koostamine jääb koguduse nõukogu ülesandeks; see tuleb arutusele ja kinnitusele erakorralisel üldkoosolekul käesoleva aasta lõpul.

Uue põhikirja alusel toimunud valimistel valiti koguduse nõukogu esimeheks senise ajutise nõukogu esimees Andres Pirk. Valimine toimus ühel häälel ega esitatud teisi kandidaate. Koguduse nõukokku valiti sedelitega hääletamisel järgmised kaasmaalased: Hans Idam (41 häält), Rein Pedasto (35), Theo Elmend (35), Rudolf Lepvalts (34), Maaja Jaigma (33), Luule Ruven (33) ja prof. Hellmuth Freimuth (31). Liikidekandidaatideks jäid Endel Oraste (30), Irma Idam (26) ja Meeri Niilus (21). Õp. Karl Laantee kuulub koguduse nõukokku ameti poolest, mis ka põhikirjas fikseeritud. Revisjonikomisjoni valiti dr. August Oka, Hugo Idam ja Evald

Talvari, kandidaatideks Hans Jaago ja Gerhard Pernbaum. Delegaadiks I.E.L.U. aastakoosolekule valiti A. Pirk, asedelegaadiks prof. H. Freimuth.

Koguduse asutajate liikmete vastuvõtmine

8. septembril 1957 toimus Lunastaja kirikus armulauaga jumalateenistus, mil toimus koguduse asutajate liikmete vastuvõtmine ja koguduse nõukogu ametisseõnnistamine. 8. september 1957 jääbki EELK Buenos Airese Reformatsiooni Koguduse asutamise ametlikuks tähtpäevaks. Sellel jumalateenistusel teenisid õp. K. Laantee ja külalisjutlustajana õp. Joseph Deibert, kes on ULCA Misjonäride Nõukogu uueks presidendiks Argentiinas. Kõik kaasmaalased, kes olid esitanud sooviavalduse koguduse liikmeks astumiseks, kogunesid õp. Laantee kutsel altari ette ja võeti vastu koguduse liikmeiks EELK Agendas ettenähtud korra kohaselt. Samuti ilmusid eri kutsel altari ette koguduse nõukogu liikmed, kes pärast vastava teksti ettelugemist ametisse õnnistati. Jumalateenistust kaunistas söololauludega bass Orm Jaagu. Osavõtjate arv jumalateenistusel 83, annetusel P. 2530.-

Kõik jumalateenistusest osavõtjad kirjutasid alla koguduse põhikirjale ja kahele auaadressile, milledest üks saadetakse EELK peapiiskop dr. J. Kõpule ja teine ULCA Välismisjoni Nõukogu eksekutiivdirektorile dr. E.S. Erb'ile. Maitsekad auaadressid oli valmistanud kunstnik R. Lepvalts.

Koguduse nõukogu koosseis

Koguduse nõukogu pidas oma esimese koosoleku 17. sept. k.a., jaotades ametid järgmiselt: esimees - A. Pirk, abiesimees - prof. H. Freimuth, sekretär - M. Jaigma, abisekretär - L. Ruven, laekur - R. Pedasto, abilaekurid - T. Elmend ja R. Lepvalts, ametita liige - Hans Idam. Koguduse nõukokku kuulub loomulikult ka õp. K. Laantee, kes on selle liige ameti poolt.

Jääb vaid loota, et EELK Buenos Airese Reformatsiooni Kogudus, pärast esialgsete raskuste ületamist ja pärast vastavat selgitustööd koondab enda ümber kõik luteriusulised kaasmaalased Argentiinas. Kõik eeldused selleks arenguks on olemas. Kiriku osatähtsus pole vaatamata tehnika ja teaduse arengule mitte vähenenud, vaid kirik on ja jääb allikaks, kust saame moraalse tuge oma töös ja tegevuses. Eriti pagulaspõlves oma rasket teekonda jätkates saame uut jõudu ja kinnitust jumalasõnast, mida pealegi kuuleme nüüd oma emakeeles. Samuti ei tohi unustada kiriku tähtsust meie noorte isiksuse kujundamisel, kes on alles oma sisemise mina ja tõekspidamise otsingul.

A.P.

oooooooooooooooo

EESTLASI ARGENTIINA RINGHÄÄLINGUS

Käesoleva häälekandja eelmises numbris oli juba juttu eesti raadiosaateist Argentiinas. Jätkame selleski numbris seda lühisarja, laiendades teemat eestlaste esinemistele siinseis raadiosaatjais. Selles mõttes esitame intervjuu viiulikunstnik Lemmi-Reet VILMSiga, kuigi Lemmi (vabandage familiaarset tooni!) sellele kõvasti vastu puikles.

AP: Loodan, et teie siiski ei keeldu mulle andmast mõningat materjali meie uuele ajakirjale. Teame, et olete korduvalt esinenud ringhäälingus, kuid mingit üksikasjalist ülevaadet pole meil siiski käepärast. Vahest lubate esitada küsimusi, et asjast kergemini üle saada? Mitu esinemist on teil üldse olnud?

LRV: Seni on olnud neli esinemist Radio del Estados ja üks esinemine televisioonis, Radio Belgrano kaudu.

AP: Kui teil midagi selle vastu ei ole, siis ristiksin Radio del Estado Riigi Ringhäälinguks. See tulebki siis ka kaudselt kodumaad meelde. "Televisiooni" kõrval kasutaksime sõna "pilt-raadio". Kas on teil veel meeles, millal teie esimene esinemine toimus?

LRV: Taskuraamatus on mul märges: 5. juuni 1951 - kuigi mu "arvepidamine" teiste esinemiste suhtes nii täpne ei ole.

AP: Millised muusikapalad olid teie esimeses programmis?

LRV: Esitasin esiettekandes - siin maal muidugi - rootsi helilooja Emil Sjögreni "Sonaadi sol minooris, op. 19". Klaveril saatis Enrique Sivieri, tolelaegne "Colóni" repetiitor - muide, ta oli hiljem Beniamino Gigli klaverisaatjaks Euroopas.

AP: Kuidas pääsesite esinema Riigi Ringhäälingus?

LRV: Tuli esitada kava ja sooritada vastav katse mikrofoni kaudu asjaomase komisjoni ees.

AP: Täpselt nagu Eestiski, kus ringhääling järjest korraldas katseid noorile kunstnikele. Ja järgmised esinemised?

LRV: Augustis 1953 esinesin järgmise kavaga: "Vidalita" Alberto Williamsi viiulisonaadist nr 2, Tor Aulini "Kaks rootsi tant-su, nr 4 ja 5", Sibeliuse "Romanss", Eduard Tubina "Süit eesti rahvaviisidest" ja Toivo Kuula "Scherzo". Peale esimese olid kõik teised palad jällegi esiettekandes. Klaveril saatis pr. L. Moss de Barros, rahvuselt inglase. Kuid kas teile ei lähe igavaks palade üksikasjalik loetelu?

AP: Sugugi mitte. Palun lahkesti jätkata.

LRV: Juunis 1954 esitasin sama klaverisaatjaga Sibeliuse "Sonaatiini, op. 80" ja Eduard Tubina "Preilüüdi", jällegi esiettekandes.

AP: Ma näen, et teil on teatav nõrkus esiettekannete suhtes, mis iseenest on väga teretulnud nähtus.

LRV: Mitte just alati, sest näit. järgmisel esinemisel, juunis 1955, oli mul kavas Mozarti "Viiulikontsert nr 3, sol mazhooris, (JÄRGNEB LK.15)

ARGENTIINA LAULAB JA TANTSIB

Ma istun ja kuulan "BAGUALAT", toda igivana viisi - nii vana, et seda võib-olla on lauldud juba sajandeid enne kui Lõuna-Ameerika mandrile astusid morrionkiivrit kandvad vallutajad.

Tuba on pime, aga seda enam näeb vaimusilm. Ma näen üht meest, kes on ratsutamas hobuse seljas. Loom on teldrikäiguga, ja külliskäigu omapäraselt õõtsuvat rütmi on tunda lauluski.

Mees on üksik, aga tal on siiski üks laulukaaslane - kaja. See tuleb teispool olevalt mäeseinalt. Sest ratsamees on ka mägilane. Aeglaselt areneb laul; teisiti ei luba seda hobuse liikumine - see ei saa kiiresti edasi astuda; rada on kitsas, ja all, mõõtmatus sügavuses, varitseb surm.

Mees laulab, kaja vastab samaga. Kõigest kolm tooni on bagualas, aga temas on tõusu ja mõõna ega mõju ta kunagi ühetoonilisena.

Ei ole õige laulda bagualat kooris, sest see on ÜHE mehe laul; ei ole õige, kui naine laulab seda viisi, sest see on MEHE laul. Ei ole õige laulda bagualat tormise ilmaga, sest baguala on küll üksilduse, aga mitte surma laul - tormiga ei lähe keegi ahtale mäerajale. Ja kui sulle tundub, et bagualat ei laulda puhtalt, siis on see õigesti lauldud, sest baguala toonid ei ole "puhtad".

Nüüd kuulan "ZAMBAT", toda kuulsat, mille nimeks on "Catamarca maastik". Argentiina zamba ei ole nii elav kui brasiilia oma, aga see-eest on ta meeleolukam. Too maastik astub elavana meie silme ette: tilluke küla siin, pisikülake seal, ja pikk tee, mis viib alla ning siis kaob. Väike talu, varjutatud viigipuudest. Haopinu taga magab koer; päike loojeneb, lambakari tuleb mäelt koju. Suhkruroopõld siin, tubakapõld seal, ja nõõri otsas rippumas kitsejuustu. Teenijatüdruk pühib luuaga õue, saja-aastase päklikpuu okstes aga proovib linnuke päeva viimset laulu. Catamarca maastik oma roheline tuhande tooniga - tilluke külake siin, pisikülake seal, ja pikk tee, mis viib orgu ja siis kaob...

Siirdume zamba kuuskaheksandikutaktilt "CARNAVALITO" kahele neljandikule. Tempo on elav, ja "karnevalike" peaks olema karneval... Ta ongi seda, aga ometi ei ole laul üldiselt rõõmus ega üleanne-tu, pigem liigutav ja kaastundmust äratav - eriti kui juhtud ka tantsu nägema. "Humahuaca carnavalito" on see, mida ma praegu arvan. Indiote tantsude sugemed on siin ühte sulanud maa vallutajate tantsude sugemetega.

Meeleolult aga on see - nagu peagu iga teinegi carnavalito - alistatute, rõhutute tants. Karneval on tulemas - neilegi - ja nemadki tahavad seda pühitseda. Nad kogunevad kuhugi mäelõhesse ja tahaksid rõõmu avaldada - mis üle? Aga karneval on kord selleks, et tantsida ja laulda, ja niisiis laulavad ja tantsivad nemadki, kusjuures neid saadavad "erke, tsharango ja bombo", täh., kuni 5 m pikk suhkrupilliroost puhkpill, näpitsi mängitav keelpill

ja tumedatooniline käsitrümm. Siin tundub forte'gi nagu summuti all antuna; hoogu on, aga see tundub tagasihoiduna; hetke liiguvad värvikaid pontshosid tõstvad käed veskitiibadena, siis läheb kõik vaiksemaks, üha vaiksemaks, ja tantsijate rühm ongi kadunud, nagu ei oleks teda kunagi seal olnudki.

Kõige stiilikamalt esitas selle tantsu üks sinne baski rühm - baskid on äärmiselt tantsurõõmus ja andeline rahvas, juba Aadam ja Eeva olevat paradiisis nende tantse tantsinud. Nad tegid seda paljajalu - mis on viletsuse tundemärk - ja publiku aplausi peale uuesti lavale ilmudes ei tõstnud nad silmi selle poole, vaid jäid noruspäi seisma poosis, mis nagu tahtnuks öelda: "Vabandage, et me üldse olemas oleme..."

Väga ilus, igati graatsiline, tuuridega tants on "FIRMEZA", tõlkes "Kindelolek". Veidi imelik nimi tantsu kohta, eks ole? See-gi on vana tants, kuigi ehtkreooli, täh., ilma indiaani tantsu sugemeteta. Oma nime on ta saanud kindlast toonist, millega neiu peavad ütlema meestele "ei!", kui need neilt paluvad suudlust.

"PERICON" is, mida loetakse argentiina rahvustantsuks, mängib suurt osa rütmis, mille liigutustega niihästi neiu kui ka kavalier väljendavad oma tundmusi, kutsumist, kõrvalpööiklemist ja muud.

Kõige haaravamad aga on meeste, täh. gautshode tantsud, eriti need, kus "kaasa tantsivad" nende relvad ja püügiriistad - tacuara (bambusoda), lasso ja boolad. Laval on lubatud ka suurte ratsakannuste täristamine, maal aga ei tantsiks ükski ehtne gautsho nendega - seal loetakse ebaviisakaks kannustes taluõuegi ilmumine. See mõjub umbes nii nagu meil kaetud peaga võõrasse tuppa tulek.

-rs.

Mõne sõna päritolust

GALPÓN tuleb Mehhikost, nahiatle keelest ja tähendab õieti "suurt maja".

GAUCHO on araukaani (=mapuutsh) keelne sõna: "kamrat, kellega on kokku joodud"; hiljem: "hea ratsanik".

GUANACO on pärit quechua keelest: "maalammis". See oli Lõuna-Ameerika pärismaalaste ainsaks koduloomaks kuni hispaanlasist valutajate tulekuni.

MAIPO ehk MAIPÚ, araukaani keelest: "haritud maaga paik".

MANÍ. Niihästi sõna kui ka päikkel ise on pärit Haiti saarelt. Eesti keeles on see maapäikel ehk hiina päikkel. Ta teaduslik nimi on Arachnis hypogaea.

MAPUCHE - araukaani keelest. MAPU on maa, isamaa, CHE on rahvas, niisiis "mapuche" on "maarahvas" ehk teiste sõnadega "maa päriselanikud". Eestlasedki on selles mõttes "maarahvas".

SAUN OLI PÜHAPAIG

"Ma nägin puust kumblusmaju, mida köeti väga soojaks, mispeale sinna mindi täitsa alasti. Inimesed kallasid leiget vett turjale, võtsid värskeid kaseoksi kätte ja rooskasid endid, kuni neil hing vaevalt veel sees oli. Siis kallasid nad endile külma vett peale, nii et nad jälle elustusid. Seda nad teevad iga päev, ilma et keegi neid selleks sunniks. Nad teevad seda oma vabal tahtel ja ainult selleks, et saada kumblust, mitte aga selleks, et oma ihu suretada."

Nii kirjeldab umbes a. 1100 Nestori-kroonika autor soome sauna, mis on ka eesti saun. Pilt on praegu üldiselt sama mis 850 aastat tagasi, ainult et nüüd keegi ei lähe sauna iga päev, vaid enamasti - nagu Eestiski - kord nädalas. Soomes on aga veel tänapäevgi perekondi, kes oma sauna kütavad kaks, kolm korda nädalas. Ja loomulikult mitte selleks, et "oma ihu suretada", vaid selleks, et naudingut tunda.

Selle viimase kohta kirjutab soome saunaekspert H.J. Viherjuuri:

"Mõnu tipu saavutame siis, kui higi hakkab voolama mööda ihu, kui vihtlemine tekitab nahas köditunnet, kaseokstega "massaazhi" ajal, siis kui pärast kuumust viskud külma vette ja siis, kui sa pärast jahutumist uuesti ronid lavale."

Naudingu kõrgpunkt saabub aga vaikselt suveõhtul pärast kumblust, kui alasti heidad pikali väljaspool sauna või sirutad end riietusruumi pingil välja. Siis kaovad kõik sundkujutlused, mis-ki ei piira rahutunnet, ja inimene tunneb end olevat ebatõelikkuse piiri lähedal."

Soome sauna peeti ürgselt pühamuks. Muinassoomlased olid arvamisel, et tuli on taevast päritolu. Kodu kolle ja sauna ahi olid selle altareiks. Samuti usti, et surmude "hinged" meeleldi endid värskendasid saunas, mispärast saunaskäimise juurde kuulus kõiksugu riituseid ehk tavandeid. Leili viskamine, täh. vee viskamine hõõguvalt kuumadele ahjukividele, oli alguses arvatavasti mõeldud ohvrina vaimuvõimudele. Soome sõna "löyly", eestikeelne "leili", tähendab ürgselt hingamisõhku ehk elu.

Saunas raviti oma haigusi ja krampe. Üks soome vanasõna ütleb, et kui ei aita valge viin, tõrv ega saun, siis on haigus surmav. Saunas sünnitati, saunas tegi nii mõnigi rauk oma viimse hingetõmbe.

Saun on püha. Saunaskäimine on kultus. Saunas tuleb niisama hästi käituda kui kirikuski, öeldi vanasti. Ei tohitud karjuda ega mürgeldada, ei tohitud jutustada kahemõttelisi lugusid ega vilistadagi. Tänu sellele lugupidamisele sauna suhtes ei võtnud Soomes omaaegne sugupoolte kooskumblus kunagi ebasüdasaid vorme. Sauna "naised" aga on praegugi veel tegevad meesteosakonnas.

Soome saun paistab silma oma lihtsusega, ütleb Viherjuuri oma raamatus. Tähtsaimad osised on: tuli, kuum ja jahe õhk, kuum ja külm vesi ning kivid.

Soome saun on palkidest. Ühes nurgas seisab ahi, kas korstnaga või ilma. Ahju kõrval on lava, kus pingsalt higistatakse, enne kuivas õhus, siis tossu käes. Ahju kivid peaksid tulema veeääralt; mustad mürakad, mida on kõvaks muutnud päike, vesi ja jää. Seinad ja katus peavad olema tahmased. Saunal peab olema oma eriline aroom kuumist, nõgiseist kividest, täis värsket suitsu, vee-tossu ja kaselehtede lõhna. Teiste sõnadega - saun peab olema sisse suitsetatud nagu hea piip.

Kaseviht kuulub endastki mõista sinna juurde; sellega tuleb end peksta, kuni oled punane kui vähk. Suvel tarvitatakse värsked kaseoksi, talveks aga kuivatatakse kas näsupuu või tavalise leinakase oksi.

Saunaskäimise "rituaal" on järgmine: 1) laval higistamine, kui õhk on veel kuiv; 2) leili viskamine; 3) vihtlemine; 4) ihu pesemine; 5) loputamine; 6) uus higistamine; vihtlemine; rohkem tossu; 7) enese jahutamine - suvel hüpates järve või jõkke, talvel jääauku või lumehange; jahutada võib enda ka välisõhu käes; 8) puhkamine riietusruumis või saunakambris; 9) tugev söömaaeg.

Lõpuks toome mõned väljavõtted eesti "Vana saunamähe" kirjast, mis a. 1949 ilmus "Stockholms-Tidningen'is Eestlastele":

"Käisin Eestis oma kaasaegse koduarstiga dr. med. Mats Nõgesega alati saunas. Seal seletas ta mulle, et saksa arstid on Soomest tellinud kerisekivid, sauna ehituse andmed, katseid teinud ja leidnud, et meie sauna leilis on niisama palju radioaktiivsust kui meremudas... Viimastel aastatel käis laialt teade, et ameeriklased on graniidist leidnud ka radioaktiivsust. Sauna tegelikul ehitamisel otsiti kerisekivideks alati valitud kivid: ümmargused põllukivid, kus liiva ei olnud. Need kivid on jääajastute kestel miljoneid aastaid mere põhjas veerenud, sest nad tulevad siit, Skandinaaviast. Neil peab ürgset kosmilist jõudu olema. Kui sauna köeti, siis pidid kivid otse punased olema. Kui niisugusele tulikuumale kivile külma vett visata, siis peab vist kivist radioaktiivsus lahkuma - leilisse, sealt inimese kehasse juhtides viha just sinna, kus paras koht teda ootab - levinedes terve ihu mööda laiali...

...Meie oleme saunas üles kasvanud. Kui lugeda Wiedemanni ja Kreutzwaldi töid, selgub, et eestlased sünnitasid lapsi saunas. Lapsi viidi alati noorest peast sauna. Aastat 68 tagasi köeti sünnitajate tuba õige kuumaks. Eestis ei olnud näha jalust, liikmeid vigaseid, lombakaid mitte palju. Minu vanaisa käis alati kuumas saunas kuni 80 aasta vanaduseni. Eesti talurahva seaduses (1819) on isegi määrus saunaskäimise kohta - et mehed ja naised ei tohi koos saunas käia.

Paguluses võime palju kaotada, kuid eesti leiba ja sauna hoiame alles". Nii ütleb "Vana saunamees".

Midagi väikestele

KAAMEL JA ROHELINE ROHI

Oli kord üks vana kaamel, kes elas maal, mis on väga, väga kaugel siit. Vana kaamel armastas väga rohelist rohtu süüa. Päike aga oli nii kaua ja nii kuumalt paistnud, et kõik roheline rohi oli muutunud pruuniks ja kuivaks.

"Oi," ütles kaamel, "kuidas ma igatsen rohelist rohtu!"

"Hahaa," lausus hunt, kes tuli hiilides. "Ma kuulen, et sa igatsed värsket rohtu. Kas sa ei võiks selle asemel süüa kanu? Ma tean üht paika, kus on toredaid kanu."

"Täna, ei," vastas kaamel, "kanu ma ei söö."

"Aga tolles talus on kanu. Ja kanad söövad rohelist rohtu."

"Oi!" ohkas kaamel.

"Ma näitan sulle tee," ütles hunt. Ja siis läksid nad mõlemad laia jõe juurde.

"Me peame minema üle jõe," seletas hunt, "aga mina ei oska ujuda. Kas sina oskad ujuda?"

"Muidugi," vastas kaamel ja mõtles värskete rohule. "Sa võid mu selga istuda." Ja hunt istus kaameli seljale, ja kaamel ujus üle laia jõe.

"Seal ongi see talu toredate kanadega," lausus hunt. "Ja roheline rohuga," ütles kaamel. Kaamel hakkas värsket rohtu sööma, hunt aga õgis kanu. "Hui!" kisendas ta ja võttis veel ühe kana. Seal aga ärkas talumees. Hunt hiilis minema ja peitis enese ära, suur kaamel aga ei saanud peitu minna. Ja siis nägi talunik, et kaamel oli värsket rohtu söönud. "Siis oled sa ka minu kanad naha pannud!" hüüdis mees, võttis malaka ja hakkas sellega kaamelit porgeldama. Kaamel kohkus ära ja põgenes jõe poole. Selle kaldal lamas hunt ja naeris hohahii.

"Miks sa kisendasid nii, et mees ärkas?" päris kaamel. "Ma ei kisendanud," vastas hallivatimees. "Mul oli nii hea meel, et ma laulsin. Ma laulan alati, kui olen söönud." "Või nii," lausus kaamel, "roni mul selga!" Aga ta mõtles: "Ma sind veel õpetan!"

Ja kui nad mõlemad olid keset laia jõge, hakkas kaamel vett jooma. Ta jõi ning jõi, kuni läks täitsa ümmarguseks. Ja siis veeres hunt ta seljalt vette.

"Miks sa nii palju jood?" küsis hunt pahaselt.

"Mul on alati janu, kui olen söönud," kostis kaamel, "ja siis joon ma palju, palju vett."

"Appi!" kisendas hunt, "ma upun!"

"Ei sa upu," lausus kaamel, "õpi ujuma, see on parem kui kisendada." Ja ta ujus ise edasi.

"Ma ei kiséda üldse, ma ainult laulan," hüüdis hunt talle järele.

"Siis uju lauldes!" ütles kaamel.

Hunt aga rabeles ja rabeles, kuni ta viimaks kuidagi jälle sinna kaldale sai, kus talu oli. Seal aga seisis talumees niia. "Või nii, see olid siis sina!" ütles ta ja nüpeldas hundi läbi, kuni see lubas mitte kunagi enam kanu varastada ega kaamelit petta.

NIISKEID LAPPE BRASIILIAST

Eksta Ole

Mu naine läks suvitama. Üksi. Brasiiliasse. Meie koduabiline läks puhkusele. Ka üksi. Mitte Brasiiliasse. Mina jäin koju. Üksi. Buenos Airesesse...

Veel lennusaadamas jagas Marilinda mulle kõiksugu eeskirju.

"Ja - mis on peaasi - iga päev tõmba klaas- ja portselanasjad ning pronkskujud õrnalt niiske lapiga üle. Ära seda unusta!"

Nädal hiljem meenus mulle käsk. Tormasin vannituppa, vaatasin hoolega kõõgi üle, tuhnisin sahvri läbi - mitte kustki ei leidnud ma niisket lappi; oli ainult kuivi.

Helistasin sõber Antsule: "Kas võid mulle niiske lapi laenata?" Ants ei vastanud, ei kostnud ka Jüri ega Evald, kelledele ma hiljem telefonierisin; kõik nad panid toru kohe hargile, küsimata sedagi, kes niisket kaltsu vajab. Mis neil viga - neil küljeluud kodu.

Panin kuulutuse lehte. Selle peale ilmus minu juurde korraka kolm härrat. Poliitilisest politseist - kinnitasid nemad; mina aga taipasin kohe, et nad olid hullud, sest number üks küsis, mis salateade sisalduvat mu kuulutuses, number kaks päris, kui kaua ma juba olevat nõukogude agent, number kolm aga vaatas sõna lausumata rahutute silmadega ringi.

Seletasin rahulikult - hulludega peab ikka vaikselt kõnelema -, et ma kunagi ei ole seisnud NKVD teenistuses, ja et tõesti vajan niiskeid lappe, kuna korteris ühtki säärast ei ole.

"Eks meie leia!" hooples hull number üks ja käskis teisi läbiotsimisega alata. Aga ei leidnud nemadki midagi, kuigi nad kõike suure hoolega uurisid, eriti mu raamatukogu, fotoalbumeid ja kirjavahetust.

Kui nad olid pettunult lahkumas, teatas mulle number kolm pilguga, mis tundus veidi murelikuna: "Meie saadame teile veel ühe härra - nende nartsude asjus."

Varsti ilmuski üks mees. Tundsin teda nägupidi - see oli vaimuhaigla direktor. Ahaa...

"Kas tulite kolme hullu järele?" hüüdsin ma veel enne kui ta sai üle läve astuda.

"Ei, ma otsin ainult üht," vastas arst. "Tere, ärge tundke hirmu!"

"Ma ei tunne kunagi hirmu, kui mu teinepool ära on."

"Ah siis oma proua abikaasa äraoleku tõttu oletegi hädas niiskete lappidega?" päris direktor ja tõmbas näpuga üle naiskuju rindade.

"Just nii."

"Noh, siis ei ole mul siin midagi teha. Jumalaga!" lausus kutsumata külaline ja surus soojalt mu kätt.

"Momentito!" hüüdsin ma. "Kas teil on niiskeid lappe?"

"Kahjuks ei - minugi kaasa on suvitamas..." Ja ta lahkus,

naeratus huulil.

Läkitasin naisele välktelegrammi Brasiiliasse: SAADA ÕHUPOSTI-GA NIISKEID LAPPE STOP BAIRESES EBAOLEMAS.

Varsti saabus vastus: OOTA AINULT KUNI KOJU SAAN.

Hingasin kergendatult. Mul ei olnud enam mingit vastutust. Mu küljeluu pidi ise niiskeid lappe Brasiiliast kaasa tooma. Veidi hiljem läksin tõsiseks. Ei, Marilinda ei olnud kaugeltki nii kokkuhoidlik kui mina. Mina panin oma telegrammi kahe sõna "pole olemas" asemele omaleiutatud ainsa "ebaolemas". (Hea, et telegraafi-ametnik eesti keelt ei osanud). Too "ainult" mu teisepoole vastuses oli igati liigne.

Ja siis tuli mu abikaasa saabumispäev.

"Kus on niisked lapped?" olid mu esimesed tervitussõnad.

"Oota ainult, kuni koju saan!" hüüdis mu naine pahaselt.

"Miks sa kordad oma telegrammi teksti?" pärisin malbelt, aga kustust ma seepeale ei saanud.

Marilinda istus autosse. "Sõida kärmesti, et lapp ära ei kuivaks!" käskis ta.

Välgukiirusel jõudsimme oma maja ette. Astusime eeskotta.

"Kus on lapp?" pärisin uuesti.

"Oota!" kärkis mu teinepool ja pani käekoti peeglilauakesele. Siis läks ta kööki, mina ta kannul; ta võttis pliidi kohalt ühe lapi, laskis sellele kraanist vett, ütles: "Säh sulle niiske lapp!" ja paiskas selle mulle näkku. Kuid see ei olnud sugugi niiske, vaid päris märg, ja puudutus ei olnud kaugeltki õrn. Aga noh, ma ei ole ju klaasist ega portselanist - või pronkskuju.

Kahju vaid, et see ikkagi ei olnud brasiilia lapp...

POISSMEHELAUL

Kuldne oli sinu põli, kui veel poissmees olid sa;

Veel ei oska sina seda täiel määral hinnata.

Praegu oled alles pime, silmi katab armukae,

Veel ei pigista su kaela abielu kitsas krae.

Agavarsti, varsti, varsti, väga varsti muutub kõik -

See on kogu sinu elu kõige, kõige kurvem tõik.

Seni võisid kõik sa teha, mida süda lustis vaid,

Neiudega võisid kõndi mööda sadamate kaid,

Saabastes sa võisid olla oma voodis siruli,

Sinu laual võisid seista keeks ja raamat kõrvuti.

Aga nüüd, sa vaene, vaene, oh sa vaene, vaene konn,

Sa ei või ju aimatagi, mis sind ähvardamas on!

Naine võtab sinult püksid, ajab ise jalga nad,

Aluspüksidki sult võtab, kui sa kaua vastu a'ad.

Kogu sinu armuvara laseb ta arestida,

Et ei saaks sa lial seda teiste peale-raisata.

Siis sind hakkab kasvatama, ette kirjutab siis ta,

Kuidas pead sa kaabut kandma, kuidas nina pühkima.

O.Fui

(INTERVJUU LEMMI-REET VILMSIGA - algas lk. 7.)

K. 216". Selle esitasin Radio del Estado - vabandust - Riigi Ringhäälingu orkestri saatel, Bruno Bandini juhatusel. Kontsert toimus stuudios, pühapäevakontsertide sarjas, ilma publikuta, nagu kõik eelmisedki esinemised.

AP: Kas on teil olnud ka esinemisi publiku ees, ma mõtlen just esinemisi raadios?

LRV: Siiski - Radio Belgranos, aastal 1955, piltraadios. Nagu näete, olen teie keelelistest märkustest juba kasu saanud... Oli avalik kontsert, kus esinesin koos teiste solistidega, kandes ette Tubina "Prelüüdi" ja Sibeliuse "Danse champêtre". Saatis pr. Isolda Dobrowolny.

AP: Milline mulje jäi esinemisest piltraadios?

LRV: Ainsaks vaheks oli, et esinejaid grimeeritakse. Peale selle valitses kohutav kuumus, tingituina prozhektoreist. Mängi nagu päikesepaistel! Kuid väga võimalik, et vahepeal selles suhtes on parandusi ette võetud.

AP: Vahest on teil meeles mõni vahejuhtum esinemiste ajal, mõnusaks intermetsoks meie vestlusele?

LRV: Esinemiste ajal ei mäleta midagi juhtunud olevat, kuid lahkudes kaugnägemiskontserdilt pidin töttama orkestriproovile. Püüdsin meeleheitlikult grimmi maha võtta, aga see osutus nii "tugevaks", et ma sellest jagu ei saanud. Niisiis pidin siirduma proovile, jalutades läbi linna "sõjamaalingus" - õnneks küll õhtusel ajal.

AP: Millises orkestris mängite praegu?

LRV: Mängin Orquesta Sinfónica Nacional'is - tõlkimise jätan teie mureks -, mille dirigendiks on Juan José Castro.

AP: Kas lähemal ajal on ette näha mõni esinemine raadios?

LRV: Sel aastal vaevalt. Märtsis pidin kava esitama Radio Nacional'is, mis on Radio del Estado uus nimi, kuid ajapuudusel jäi see tegemata.

AP: Kas siis orkestritöö nii palju aega võtab?

LRV: Küllaltki. Peale selle on mul proove ühenduses kavatsusega, millest praegu on veel vara kõnelda.

AP: Püüan mitte uudishimulik olla. Ja võimalused eesti repertuaari tutvustamiseks siin maal?

LRV: Neid oleks. Isiklikult pole ma majanduslikel põhjusil seni midagi saanud juurde muretseda. Siiski püüan endale hankida Tubina "Sonaadi früügia helitõus viiulile ja klaverile".

AP: Lõpuks veel üks ebadiskreetne küsimus. Kas tasuvad esinemised raadios endid ka majanduslikult?

LRV: Seda küll mitte - honorar on rohkem taskurahaks. Kuid kohalikele kuulsustele ja välisesinejatele on tasud hoopis teised.

AP: Täna teid meeldiva vestluse eest ja loodan, et teie ei keeldu edaspidigi mõnest muust keskustelust muusikalistel teemadel, näit. esinemistest väljaspool ringhäälingut. Nägemiseni - või halloomeeste keeles - jällekuulmiseni!

A.P.

TEATEID - EELTEATEID - SEDA JA TEIST

EELK Buenos Airese Reformatsiooni Koguduse jumalateenistused toimuvad alljärgnevatel pühapäevadel, algusega kell 17, "El Redentor" kirikus, Simbrõn 3192, Capital. Teenib õp. Karl Laantee.

6. okt. Jean Sibeliuse ja Lydia Aadre mälestamine. Kaastegevad sopran L. Laks, bass O. Jaagu ja L.-R. Vilms (viul). - 20. okt. Armulaud. Uute liikmete vastuvõtmine. Solist sopran L. Mettus. - 27. okt. Usupuhastuspüha. Solist V. Radamus (viul). Pärast jumalateenistust koosviibimine teelauas IEA koolisaalis.

Kuni aasta lõpuni toimuvad jumalateenistused iga kuu esimesel, kolmandal ja neljandal pühapäeval, algusega kell 17.

Laupäeval, 7. sept. k.a. laulatati Temperley Püha Andrese kirikus õp. K. Laantee poolt Reet Okas ja Willem Salong, rohkearvuliste sõprade kaasaelamisel. Pulmapidu toimus pruudi vanemate kodus.

Laup., 26. okt., kell 19 võime üle hulga aja jälle minna eesti teatrietenduselt. Sel päeval tuleb Ameerika Evangeelse Instituudi koolisaalis, Simbrõn 3160, J.E. Niiluse juhatusel ettekandele soomlase Ilmari Turja 4-vaatuslik naljamäng "Särkelä ise". Helsingi Kansallisteatteris läks see tükk omal ajal 100 korda. Aga selle huumor meeldis mitte ainult soomlastele, vaid ka eestlastele Rootsis, kui A. Viisimaa selle "oma" trupiga lavale tõi; niisiis võib oletada, et "Särkelä" meeldib argentiina-eestlastelegi.

Peategelaseks on tõusik - või viisakamalt öeldud self-made-man - Särkelä (L. Niilus), kel on küll raha, kes aga tahab ka au saada, niisiis "ambitsioonidega" mees. Ja kui talle viimaks see "au" osaks saab, muutub see türann mõistlikuks meheks. Tükis näeme võitlust talupoja ja mõisniku vahel - kuigi teisiti kui omal ajal Eestis -, selles on head situatsiooni- ja teist koomikat ning toredaid tüüpe. Särkelä naist ja tüdrit mängivad prd H. Jock ja G. Saaring, Särkelä mõisnikust "vaenlast" A. Pirk, selle poega V. Jock. Vaido Radamus on seekord arst ja V. Raud - "kanada pruut". E. Oraste on peremees, kes teab, mida ta tahab, ja A. Vilde on tähtis mees - maavanem, M. Jaakson aga on Särkelä peene nimega teenija. Täpsemalt loete kõik kavast, mida on hea mälestuseks koju viia. Niisiis - tollel laupäeval kõik jälle eesti teatrisse!

E.S. Estonia Muusikaringi korraldusel toimub kontsertide-sarja esimese kontserdina laup., 9. nov. kell 19, YWCA kontsertsaalis, Tucumán 844, sopran Liidi Laksi kontsert. Lähemalt järgmises numbris.

AJAKIRI "ESTONIA" TOIMETUSE JA TALITUSE POOLT

Ajakiri "Estonia" novembri- ja detsembrinumbris on võimalik avaldada mõned kuulutused. Suuremate kuulutuste jaoks on ette nähtud lk. 2. Hinnad: terve kül 200 peesot, $\frac{1}{2}$ külge 100 p., $\frac{1}{4}$ külge 50 p. Veerandküljelises kuulutuses võib olla kuni 10 rida teksti. - Peale selle võib avaldada lühikuulutusi (maksimum 3 rida) ajakirja viimasel küljel. Hind: 10 peesot rida. Kuulutused palutakse sisse anda hiljemalt 18. kuupäevaks.

Estonia väljaandja: Eesti organisatsioonid Argentiinas.

Toimetaja: Woldemar Mettus, Chacabuco 703, Florida, F.C.Mitre.

V-EAj-I

Täname kasnehit kaitutab Tallinna turgu.
Klischee: Karl Kivi.

ESTONIA

Argentiina eestlaste häälekandja

Nr. 4.

Buenos Aires, november 1957.

SISUKORD

Kas maksab?	lk. 2
H.I., E. S. Estonia ja selle eelkäijad	3
ve - er, Muusika välisvõitluse teenistuses	5
Unustatud sõnu ja mõisteid	7
-rs, "Särkelä ise"	8
Kui Elmar oli "rahast lühike"	9
Ärge öelge	10
V.R., Sopran Liidi Laksi kontsert	11
Väikestele: Vana kuningas	12
Eksta Ole, Hull mis hull	13
Teateid	15
Toimetuse ja talituse poolt	16

XXXXXXX

Eesti Kirjandusmuuseumi
arhiivraamatukogu
Nr 217046277

EESTI

KAS MAKSAB?

Nagu paguluses kõigi paigu, nii leidub meilegi hulgas inimesi, kes on kibestunud - ja väga mitmesuguseil põhjusil. Ühele on - tema arvates - Eesti Vabariik liiga teinud, teise käsi ei käi nii hästi kui ta naabril, kolmas ei saa oma kodumaal õpitud erialal töötada, jne.

Aga kas maksab olla kibestunud? Edasi see meid ei vii ega too meile väärtusi juurde - ei ainelisi ega vaimseid. Tavaliselt algab see endahaletsemisega: "Miks peab just MINU olukord olema säärane!" Mõnel teisel on olukord võib-olla palju halvem, aga ta ei lase end masendada.

Miks just SINA pead kibestuma? Mis õigusega?

Tänane kaanepilt kujutab Tallinna turgu.

Klishee: Karl Kivi.

E. S. ESTONIA JA SELLE EELKÄIJAD

Buenos Airese Eesti Selts Estonia sünd on küllaltki omapärane. 1924. a. olid A. Verevi korteris Maipú tänavas kord koos kolm eestlast: korteri peremees, A. Hansi ja L. Puura, kes otsustasid "avastada" kaasmaalasi, keda kuulu järgi pealinnas pidi olema 20-ne, 30-ne ümber - aadressilaua puudumise tõttu raske ülesanne. Aja jooksul läks "kolmikul" siiski korda kindlaks teha paarkümme aadressi. Neid kaasmaalasi paluti teatavaks päevaks ilmuda Verevi korterisse.

Sinna koguneski 15, 16 eestlast. Otsustati asutada selts, kelle ülesandeks oleks kaasmaalaste ülesotsimine ja koondamine. "Kolmik" valiti "automaatselt" juhatusse. Aasta jooksul tõusis liikmete arv ligi 40-nele, seal aga külvas vanakuri vaenuseemet ning osa - eesotsas Puura ja Hermanniga - lahkus, asutades uue seltsi - "Eesti Kolonii". Arusaadavalt hakkasid mõlemad seltsid kiratsema.

Saabus uusi eestlasi, tuues kaasa kainema mõtlemisviisi ja värsket verd. Et mõlema seltsi liikmeid kokku viia, selleks korraldati helilooja Mihkel Lüdigi algatusel 17.7.1926 eesti pidu, mis kõigiti õnnestus, ja sama aasta septembris otsustati mõlemad seltsid ühte liita. Uue seltsi, "Ühenduse", põhikirja kinnitas üldkoosolek 10. oktoobril. Paar aastat tegutses "Ühendus" üsna intensiivselt, siis aga tuli jälle pereheitmine, millele kaasa aitab asjaolu, et Mihkel Lüdigi siirdus tagasi Eestisse, seltsi esimees ins. Masing aga Saltasse.

Osa liikmeid otsis kontakti Ülemaalse Eesti Noorsoo Liiduga, arvatavasti Otto Meikopp'i mõjutusel, kelle vend tollal juhtis ÜENL'u kodumaal. Ja jällegi oli eesti rahvusgrupp Buenos Aireses "õnnistatud" kahe seltsiga, kuna "Ühenduse" kõrval hakkas tegutsema Otto Meikopp'i rühm ÜENL'u Argentiina Osakonna nime all.

Alul näis lahkuminek koguni kasulikuna, kuna tekkis võistlusmoment, lõpuks aga kujunes seisukord paradoksaalseks: kandvate isikute puudusel seisnes vahe aimult seltside esimeestes, kuna juhatuses olid samad isikud, mõlema seltsi pidudel aga esinesid ühed ja samad jõud.

Pikapeale võitis siiski kaine mõistus - a. 1933 ulatasid "Ühenduse" esimees A. Luik ja ÜENL A. Osakonna juhataja teineteisele käed seltside ühinemiseks. Nii tekkiski "Estonia".

Ülalkirjeldatud eesti seltsielu periood meenutab väikesel viisil maailmaloomise lugu: alguses valitses täielik kaos, millest siiski aja jooksul kujunesid kindlamad vormid ja kontuurid.

E.S. Estonia algpäevadeni oli elatud täielikku nomaadielu: vahetati sageli ulualust, milleks olid suuremad baarid, millel oli saale. Baariomanikud hindasid eestlasi kui tublisid topsitööstajaid ja andsid neile oma saalid pidudeks tasuta kasutada...

xxxxxx

Kahe seltsi liitmine üheks E. S. Estoniaks langeb kokku ajaga,

kus immigratsioon Argentiinasse uut hoogu võtab, peamiselt Brasiiliast tulnute arvel. Vastsaabunute hulgas leidub kunsti- ja kirjandushuvilisi, kellel on suuri teeneid kultuurilise tegevuse alal. Suurt osa selles suhtes mängis leskproua Kersteni kogu perekond: ema ja tütre Alma ning Linda, kes seltsi elus väsimatult kaasa löövad. Alma Kersten, kodus mitmes kunstiharus, asutab tantsurühma, kes tänu heale tasemele muutub otsitavaks väljaspoolgi eesti kolooniat. Linda Kersten, kutselt tantsija, on alati valmis esinema pidudel, kuna aga vanaproua K. tantsijate-näitlejate gareroobi eest hoolitseb, sealjuures seltsi heaks teistki tööd tehes.

Pariisist saabub andekas Salme Liiv, kes asub ümber korraldama näiterühma. Alul lavastatakse ühevaatuslikke laulumänge, hiljem asutakse isegi Kitzbergi "Libahundi" ja Raudsepa "Mikumärdi" kallale. Nende ridade kirjutaja on näinud "Mikumärdit"; see meenutas stiililt ja viimistluselt Draamastuudio ettekandeid - oli ju Salme Liiv pärit selle esimesest lennust.

Silmapaistva andekuse ja musikaalsusega esines laulumängus tolleaegne "esimene armastaja" Saster, kel oli meeldiv tenorihääl, kuna Ed. Hamburg näitemängus toredaid karakterkujusid andes orkestriski kaasa mängis.

Ed. Mägi kutsus ellu segakoori, kes mitu aastat esines seltsi pidudel, aga ka luteriusulisis ning metodistlikes kirikuis.

Vana vilunud muusikamehe Vilgo juhatusel töötas väike orkester, kus olid tegevad Pujato perekonna liikmed, Allo jt., pakkuks neihästi programmipalu kui ka tantsumuusikat.

Soololauljana esines tollal teenekalt Meeri Jaakson, kes laulis duettegi Tenno Vironi poolakast õpilase Kochanowskiga - hääled sobisid hästi kokku. Dekoratiivse külje eest hoolitses Paraguayst tulnud maalikunstnik Rudolf Lepvalts - neihästi laval kui ka saalis.

Kirjandushuvilised panid aluse seltsi raamatukogule, mis kuulub väliseestlaste suurimate hulka, ja milles leidub nii mõnigi eesti raamat, mida mujal vabas maailmas ei ole.

Ka seltsi administratsiooni alal oli käimas intensiivne töö, mis mõnikord suuri pingutusi nõudis. Oli majanduslikke raskusi, kuna eestlasi oli vähe ja "kröösused" hoopis puudusid. Tolleaegsed esimehed A. Luik ja J. Pettai seisid nii mõnigi kord tühja laeka ees - aga ikka leiti mingi väljapääs. Eriti osav oli laekur Juuli Kappet, erilise andega midagi "kõlisevat" kassasse muretseda, nii et möödapääsmatud kulud olid kaetud ning raamatukogugi täiendatud. Tööpoolest tuleb imetella pr. Kappeti ja hrade A. Luik'i ning J. Pettai sitkust, kellel korduvalt tuli võidelda mitmel rindel: majanduslikul (ka inventaari muretsemise) ning kultuursel. Nemad on kolmekesi tunduvalt kaasa aidanud sellele, et kaosest kujunes miski, mil on oma vorm ja nägu.

E.S. Estonia ajaloo järgmine ajajärk langeb kokku Eesti Vabariigi ametliku esinduse määramisega Argentiinasse, ja seda võiks ehk nimetada viimistlusperioodiks.

H. I.

MUUSIKA VÄLISVÕITLUSE TEENISTUSES

Kes küll suudaks loetella neid tuhandeid esinemisi ja kontserte, milledega meie paguluses viibivad helikunstnikud on annud oma parima - kaunistades rahvuslikke tähtpäevi, rikastades meie vaimu ja tutvustades vabas maailmas meie muusikakultuuri. See sadakond muusikuid kõigilt aladelt, kes vabadusse pääsnud, on kodumaalt lahkudes kaasa toonud suurima varanduse, mis neil iialgi võimalik olnuks - oma oskused ja võimed. Eesti muusikaelu intensiivsus kõigis paigus, kes leidub meie rahva vähemaid või suuremaid koondisi, tõendab selle kultuuriala suurt osatähtsust rahvuse säilitamise seisukohalt. Laul ja muusika on olnud läbi aegade mõjuvaks relvaks meie rahva heitlustes vabaduse ja iseseisvuse eest, ning jääb teenima meid tulevikugi püüdlustes - vaba Eesti taastamisel ja uue Eesti loomisel.

Meie kohapealne muusikaline tegevus on teeninud seni peamiselt sisemisi vajadusi, kuid eksiilolukorras kerkivad esile eriüllesanded - neist tähtsaim eestlusprobleemi tutvustamine.

Rahvusliku välisvõitluse seisukohast lähtudes peame tõdema, et enamuse meie seniseid üritusi eestlusprobleemi üldise tutvustamise mõttes peremees-rahvale on olnud rajatud kaastunde tekitamisele, kusjuures on domineerivaks lähtealuseks meile osaks saanud ülekohtus. Selline moodus on tööpoolsest osutunud tulemusrikkaks: meie probleemid on laiadest massidesse kantud, oleme võitnud arvukalt mõjukaid sõpru. Antud olukorras on see talitusviis aga ühekülgne, jättes puudutamata neid tegureid, mis iseloomustaksid ja tutvustaksid eestlast kui loovat isiksust, võimelist ühiskonnaliiget ja elujõulist rahvast. Seepärast on loomulik ja paratamatu, et meie suunaksime oma võitlussihid teistestki perspektiividest.

Sellisenä kerkib täies suuruses esile meie rahvusliku kunstiloomingu tutvustamine ja propageerimine, isegi levitamine.

Maades, kus rahvuskasulased moodustavad suuremaid koguseid, on teostunud selline kultuurisaavutuste sisseviimine peremees-rahvaste kultuurikondadesse, isegi massidesse, kerge vaevaga, meil aga - väikese ühiskonna ja väheste võimaluste tõttu - on selle läbiviimine pisut komplitseeritum.

Pöördues muusika kui kõige populaarsema ja kättesaadavama kunstiala tutvustamise juurde, püüame selgitada neid võimalusi, milledest suudaksime lähtuda. Ideaalseiks ja tulemusrikkaks kujuneks meie taotlused, kui saaksime oma tööd sel alal suunata järgmistelt lähtealustelt:

- 1) ÜKSIKISIK internatsionaalse ja rahvusliku muusika interpreedina,
- 2) MASSEINEMISED,
- 3) RAHVUSLIKE HELITÖÖDE läilitamine kohapealsete kontsertide kavva ja
- 4) BROSHUURIDE LEVITAMINE meie heliloomingu üldise arenemise ja autorite üle.

Vaatleme nüüd lähemalt iga võimalust.

Meil on mõningaid küllaltki prominentseid muusikuid, kes on tunnustust võitnud ja kellede võimeid meelsasti kasutavad kohapealsed kontsert-ettevõtted. Selles sektoris on mõndagi teostunud ja eestlastest interpretidele tunnustavaid sõnu langetatud. Organiseeritud tegevuse puhul oleksid tulemused veelgi tõhusamad. Igal üksikjuhul ei tohiks puududa kommentaarid esineja rahvuskoolituvuse kohta. Sooloesinemine aga eesti omaloominguga laia foorumi ees tingib selgitavaid kommentaare kavalehtedel ühtlasi karatõrivate kohta, mis ei tohiks olla läbiviidamatu hea tahtmise juures.

Teisena mainitud massesinemise all mõtleme koorilaulu. Laulukoori rakendamine meie rahvusliku heliloomingu tutvustamiseks ja propageerimiseks niihästi meie oma eesti ühiskonnas kui ka teiste rahvaste kultuuri miljöös on vajalik ja tänuväärne ülesanne. Kooritöö menuka läbiviimise eelduseks on aga kõigi meie lauluvõimeliste rahvuskoolilaste kaasatulek ja ülesande suuruse täielik mõistmine.

Rahvuslike helitööde lülitamine kohapealsete kontsertide kavva oleneb mitmest tegurist. Kõigepealt kontaktist kontserte korraldavate ettevõtetega ja teiseks noodimaterjalist. Siin peaks ära kasutama nende isikute vahendust, kel oma ametikoha või isikliku tutvuse tõttu on suhtlemist vastavate asutustega, või arendama organiseeritud korraldust. Noodimaterjali soetamine aga nõuab ainelist kulu, millest ülesamiseks piisaks meie ühiskonna heast tahtest.

Meie heliloomingu võrastele tutvustamise tõhusust tõstavad igakordse esinemise puhul, nagu juba märgitud, sõnalised kommentaarid kavalehtedel või eri broshüürides, kus oleks valgustatud meie üldine muusikaajalooline areng, olemus ja iseloom kui ka üksikute autorite isiklik profiil. Selliste märkmete kaudu saaksime võõraid veenda eesti kunstmuusika eksistentsi küllaltki pikas eas (üle saja aasta), valgustada omapäraste suurürituste traditsioone üldlaulupidude näol, jne.

Sellise kõrvale ja südamele pakutava õilismuusika ja silmale määratud andmete esitamise kaudu läheneksimegi oma eesmärgile, et võõradki õpiksid tundma meie kultuuri ja hakkaksid mõistma eestluse probleeme.

Nende õilsate sihtide taotlemisele ongi asunud meie eesti seltsi noorim allorganisatsioon - Muusikaring. Oma ulatusliku töökava esimese sammuga - sopran Liidi LAKS'i kontserdiga 9. novembril - astubki Muusikaring avalikkuse ette.

ve - er.

XXXXXXXXXX

UNUSTATUD SÕNU JA MÕISTEID

Võib arvata, et kõik vanemaealisedki meie hulgas ei mäleta kõiki neid sõnu, mida siin tahame uuesti meelde tuletada ja mis omal ajal olid kõigi suus.

Mis on näit. VIKERKAAR, mis on pärit vene ajast? See on sajarublaline paberraha, nii nimetatud seepärast, et see oli väga kirjuvärviline.

A.H. Tammsaare eksib, kui ta "Tõe ja õiguse" esimeses köites, suures kõrtsistseenis, kus mehed praalivad oma rahadega (Orto väljaandes lk. 264 - 270) sajarublalist nimetab "Katariinaks". "Katariina" oli kahekümneviierublaline paberraha, mis kandis keisrinna Katariina pilti. August Kitzbergi mälu ei peta, kui kirjanik "Rätsep Ohus" ütleb:

"Esimesest tuhandest viskas ta (rätsep Õhk) kohe ühe vikerkaare välja, sõbrale ja küüdimehele kätte."

Rublat ennast nimetati mh. ka "kandiks". Nii me loeme Oskar Lutsu teoses "Suvi II" (Orto v. lk. 46):

"Pigistasin selle vana jõmmi, Tõnissoni käest sada kanti välja, ja see oli kõik."

KANAVARGAIKS nimetati meie kodumaal neid mehi, kes peakatteta ringi liikusid. Argentiinas on nende nimeks "sinsombrerista".

Vene ajal ja iseseisvuse esimesil aastail Eestis sigarette ei tehtud, vaid suitsetati paberosse. Need, kes palju suitsetasid mõnd meie esimest sigaretisorti, kannatasid läkaköha taolise köha all, mis andis end eriti tunda hommikuti ja mida nimetati AKTSII-SIKÖHAKS. (Aktsiis on riigi poolt võetav maks.) Köha tuli sellest, et sigaretipaber sisaldas liig palju salpeetrit, mis pidi aeglustama sigareti põlemise protsessi.

Kui Tallinn oli vene provintsilinnast saanud meie riigi pealinnaks, hakkasid meie naised rohkem moe järgi riides käima. Alguses juhtus muidugi kõiksugu väärsamme - kanti näit. õues siid-sukki kõige külmemalgi ajal. Seetõttu nimetatigi neid sukki teatava õigusega GRIPISUKKADEKS - edendasid nad ju kahtlemata külmetumist.

VARGAPESA nimi on pärit sellest ajast, kus Eestis veel ei olnud küllalt voolumootjaid, nii et elektrimaks võeti lambipesade arvu järgi. Mitmeharulise pesa kasutamine ÜHE pesa asemel võimaldas muidugi osa voolu "varastamise".

On huvitav, et "vargapesa" sarnast sõna tuntakse ka Taanis; seal nimetatakse sama asja "snydekontakt", mis tähendab "pettekontakti".

XXXXXXXXXX

"SÄRKELÄ ISE"

Laupäeval, 26. oktoobril k.a. kogunesime pärast kaunis täpselt aastapikkust väheaega jälle Ameerika Evangeelse Instituudi koolisaali eestikeelsele teatrietendusele. Selles saalis on hea lava - suurem kui "Consejo de Mujeres'es" -, aga kahjuks on selle akustika "heitlik", kui nii tohib öelda. Seda saaks kontrollida ja sellest saaks jagugi, kui proovegi saaks teha täidetud saali ees, see aga on läbiviidamatu.

Ilmari Turja "Särkelä ise" on soomelikult aeglase veoga. See-tõttu oli etendus pikk, mis ei tähenda aga sugugi, et see oluiks liig pikk. Ja peab ütlema sedagi, et tükk meeldis laval esitatuna rohkem kui lugemisel.

Naljamängu nimiosaline ja peategelane on ennast täis türrann, kes aga kogu oma vägevahäälisele "võimsusele" vaatamata kannatab alaväärsuskompleksi all, kuna tal ühiskonnas ei lasta mängida seda tähtsat osa, mida ta enda arvates väärrib; niipea aga, kui talle see roll antakse - kasvõi ainult kõnepidamise näol suurema kogu ees - muutub ta päris mõistlikuks meheks. See muude moodustabki õieti kogu naljamängu sisu.

Leopold NIILUS esitas Särkelät hästi, tarvilisel määral ülepurskava temperamendiga, kusjuures mõjuvaks kontrastiks olid ta vähesed nõrkuse momendid. Gerta SAARING ta tütreks oli hea oma veidi üleolevas võitluses isast mirakuru kitsarinnalisusega, ja Hedvig JÖCK ta naisena oma vaikseks surutud olekuga.

Toreda tüübi andis Endel ORASTE uskumata kannatusega oma saadaolevat raha ootava peremees Herojana, kes ühtlasi annab ka õige diagnoosi Särkelä hingelise seisukorra kohta. Väga tabava groteskusega mängis Vaike RAUD kohta otsivat kokka, keda arusaamatuse tõttu peetakse Särkelä poja "kanada pruudiks".

Sümpaatlik dr. Kosonen, Särkelä sõber ja ta tütre liitlane selle sõjas isa vastu, oli Vaido RADAMUS; ta oluiks veelgi sümpaatlikum, kui oleks kõnelnud oma loomuliku häälega. Veidi mõistatuslikuks jäi - vähemalt mulle - maavanem Aleksander VILDE kujutusel. Miks laskis näitejuht tal nii sageli - ja nii rahutult - vahtida tühja õhku? Näis, nagu näitleja ei tunneks end hästi oma osas.

Särkelä "vaenlased" on tema arvates mõisnik Fallsten ja selle poeg Martti, vana türranni tütre salapeigmees. Kauaks meelde jääva, hea maskiga "paruni" lõi Andres PIRK, kuna Walter JÖCK pojana selle suurema lihtsusega oli talle heaks kontrastiks.

Meeri JAAKSON Särkelä teenija Fiinana aitas tösta selle mitte just väga mõnusa kodu kodusust.

Jaan NIILUS näitejuhina oli hoolega tööd teinud ja võib sellega rahul olla, nagu seda olid pealtvaatajadki. Aplausid olid elavad - neid oli lahtisel eesriidelgi -, ja teenitult.

Kui nüüd lõpuks veidi muriseda, peab ütlema, et parukad olid eranditult halvad ja et loomulikult naerda ei osanud ükski tege-lane. Ka naer nõuab - nagu kõik muugi laval - harjutamist. See-eest naeris publik loomulikult - ja sageli südamest. -rs.

KUI ELMAR OLI RAHAST LÜHIKE...

Eesti keel ja "eesti" keel

Allpool järgneb neli proovi sellest "eesti" keelest või täpselt, neist "eesti" keeltest, mida mujal vabas maailmas kõneleb osa meie noori - need, kel ei ole kas keeletunnet või on lihtsalt mugavad ja kellede vanemad ei valva nende emakeele tarvitamise järele. Need proovid on kas kirja pandud tähelepanelike kuulajate poolt või kirjadest kopeeritud. Katsuge ise aru saada, mis maalt missugune proov on pärit ja vaadake, kui palju teie nende sisust aru saate. Käesoleva kirjutise lõpus on toodud tõlkeid, niipalju kui neid tarvis on, ja on märgitud iga proovi päritolumaagi. Jah, me oleme õnnelikult jõudnud niikaugele, et peame "eesti regionaal- ehk piirkonnakeeli" TÖLKIMA õigesse eesti keelde...

1) "...ja siis, kujuta ette, Linda, ma lähen magasin, et händbägi ümber vahetada, ja assistent küsib, et kus on ressiit. Ja mul ei ole, olin ära visanud..."

Kui meie emaga üleeile piltidele läksime, siis seletas mulle Eha, et Oiel oli olnud kuupäev Elmariga uudisteagendi nurgal ja Oie tahtnud, et Elmar ta õhtul tantsudele viib, aga Elmar oli olnud rahast lühike..."

2) "Mulle meeldib, kui krismas on dekoreitid, aga kui ta seda ei ole, siis see mind ka ei paaderda."

3) "Raabert võttis lääderi ja klaimis meie rõdule."

4) "Hommiikul oli mul himla brottom. Kahmasin oma bāggi ja jooksin bussi hollplatsi. Siiski missasin toogi ja jäin morgonbōnile hiljaks. Magister võttis taskust oma kulspetspenna ja antecknas mind. Ma ei olnud oma lāxasid õppinud, sest eile olin ühel shival. Gubbe shāllas mind välja ja ütles, et kui ma lāxasid ei õpi, siis võin järgmisel skrivningul kõrada."

Noh, kuidas need "eesti keeled" teile meeldisid? Ja kas saite neist aru? Need teist muidugi, kes tunnevad asjaomaste pererahvaste maade keeli. Aga ma võin peagu kihla vedada, et ükski meie lugupeetud lugejaist ei tea ega taipu, mis tahab olla 2. näite tegusõna "paaderdama". Ometi tahab seegi olla eesti keel, kuigi muidugi jutumärkides.

Kuidas teile meeldiks, kui - oletame - mõne aasta Eestis elanud argentiinlane äkki küsiks teilt kui hispaania keele tundjalt oma emakeeles: "Cómo anda su mano? Y cómo vive su madre de cruz?" ("Kuidas teie käsi käib? Ja kuidas teie ristiäma elab?")

Niisama barbaarsed, maitsetud ja kõrvale - ning südamele - jubedad kui see "hispaania" keel on ka need "eesti" keeled. Ja kui säärane segakeelne noor äkki siia lendaks ning teie temaga

juttu ajama hakkaksite, ei saaks teie kuigi palju tema keelest aru - ega tema teie argentiina-eesti keelest, kui teie talle soovitate fruteero juurde minna ja damaskosid osta. Või kuidas?

Ja nüüd tulevad tõlked.

1) Austraaliast.

"...ma lähen kauplusse, et käekoti ümber vahetada, ja äri-teenija (müüja) küsib, et kus on kviitung..."

Kui meie emaga üleeile kinno läksime, siis saletas mulle Eha, et Üiel oli olnud kokkusaam (ingl. date, mis võib ka olla "kuupäev") Elmariga ajalehemüüja nurgal, ja Üie tahtnud, et Elmar teda õhtul tantsima viib, aga Elmaril oli raha otsa lõppenud."

2) Kanadast.

"Mulle meeldib, kui jõulupuu on ehitud, aga kui ta seda ei ole, siis ma ei tee endale sellest muret." (Paaderdama = ingliskeelne "to bother".)

3) USA'st.

"Robert võttis redeli ja ronis meie rõdule."

4) Rootsist.

"Homnikul oli mul hirmus kiire. Kahmasin oma mapi ja jooksin bussi peatuskohta. Siiski jäin rongist maha ja jäin hommikpalvusele hiljaks. Õpetaja võttis taskust oma kuulteraviksule ja märkis mind üles. Ma ei olnud oma ülesandeid teinud, sest eile olin ühel olengul. Isa (taat) sõimas mind läbi ja ütles, et kui ma oma ülesandeid ei õpi, siis võin järgmise kirjatööga sisse kukkuda."

VEK.

Ärge öelge...

Ärge nimetage "saksa hiireks" seda uut väikesõidukit, mida nüüd on näha Buenos Airesegi tänavail. Argentiina rahvasuu nimetab "ratón alemán'iks" toda prof. Messerschmitt'i poolt konstrueeritud kolmerattalist pisisõidukit, mis oma välimuselt meenutab lennukijuhi kabiini ehk kantslit. Eesti keeles on selle nimi KABIINRULLIK. Kui teie sellest kõnelete kui "saksa hiirest", ei saaks ükski (näit.) kanada- või rootsieestlane aru, mida teie selle all arvate.

Kas teate, mis on LAISAKOOREM? See on eriti suur koorem (selgamus), mida võetakse selga selleks, et mitte sama teed mitu korda käia.

Aga mis on LAISAPÄEV? "Täna teen endale ühe laisapäeva" = "Täna teen endale ühe TÖÖST vaba päeva." Laisapäev on säärane päev, kus "ei liigutata lillegi".

SOPRAN LIIDI LAKSI KONTSERT

Tahaksin alustada seda kirjutist sõnadega: "Kõik sopran Liidi Laksi kontserdile!" ja edasi samas vaimus, kuid, kuna pr. Liidi Laks on kunstnikuna väga tagasihoidlik isiksus, siis peab ta eelolevat kontserti enesestki mõistetavaks sündmuseks, millele on ülearune kumistada kelli. Liidatigi osutub meie eesti ühiskonnas igasugune üleskutse tarbetuks, kuna Liidi Laks, kes juba Eestis omas tuntud ja hinnatud lauljatarina hea nime, loendamatu rahvuslike ürituste kunstilise kaya täitjana võõrsil meis korduvalt imetlust äratanud ja meile südamerõõmu valmistanud - kes ei tahaks sellest nüüdki aru saada.

Mäletame veel paari aasta eest toimunud kontserti, mille korraldajaks oli Buenos Airese muusikaelus tooniandev Komponistide ja Autorite Ühing ja millele suurt tähelepanu osutati:

"...Sopran Liidi Laksi tugevaks küljeks on dramaatilis-tõsised palad, kuna ta omab erilise mõjuvuse jõulisis väljendusi... Meisterlikult oma hääleaparaati käsitledes kõigis asendeis suudab ta anda haruldaselt kauni ja kandva pianissimo... Oma vaba ja meeldiva esitusviisiga haaras ta auditoriumi järgitult. Kontserdi viimane osa toimus lilledega ülekülvatud laval, mis kõneleb selget keelt südamlilikust poolehoidust ja hinnangust lauljatarile. Öntu kunstiline kordaminek oli täielik."

Eestluse seisukohalt uudseväärse ürituse - eeloleva kontserdi puhul - kilastas allakirjutanu pr. Liidi Laksi tema kaunis kodus, kus sündmuskohasel teemal kõneldes nii mõndagi huvitavat ja märkimisväärset kolleegi tähelepanu köitis.

Nii kuuleme, et kõnealune on lõpetanud Eesti Vabariigi Konservatooriumi prof. Artur Lemba klaveriklassi a. 1934. Laulu õppimine toimus aga eraviisiliselt mitme selle ala jõu juhtimisel, kelledest omaaegsel kuulsusel Nedremskil on eriti põhjapanevaid teeneid. Küsimusele, kas usuteldav nüüd pikemat aega välismaal viibides pole teisi eeskujusid leidnud, mõnd senisest erinevat "kooli" pole eelistama hakanud, saan kindla eitava vastuse: "Neid õkusi ja tõekspidamisi, mis ma Eestis omandasin, olen endas süvendanud ja edasi annud oma arvukale õpilaspererele niihästi kodu- kui ka välismaal."

Edasi kuuleme, et konservatooriumi ka laulu alal lõpetamise eesmärgiga oli A. Arderi lauluklassis, kus ta peamiselt repertuaari läbivõtmisele pühendus. 1940. a. lõpetas pr. Laks niisiis teiskordselt konservatooriumi, olles seega kahe helikunstnikudiplomi omanik.

Akadeemiliselt kuulub pr. Laks korp! Fidencia perre.

Küsimusele senise tegevuse kohta kostab usuteldav väga tagasihoidlikult, siiski mainides, et oma vana õpetaja Nedremski surma järel pärib ta kõik selle eraõpilased, ja siitpeale algab ta

(Edasi lk. 15.)

Väikestele

VANA KUNINGAS

Oli kord vana, vana kuningas, kes oli väga kena. Ta arvas, et kõik inimesed ta riigis on samuti kenad. Ühel päeval aga tuli üks vanamees lossi. "Ei ole kõik inimesed sinu maal kenad," ütles see rauk. "Tule kaasa, siis saad näha."

Siis pani kuningas selga niisama viletsad riided kui need, mis olid vanamehel, ja nad hakkasid kahekesi minema. Kui nad olid kõndinud kogu päeva ja õhtu saabus, lausus kuningas: "Ma olen NII väsinud. Ja ma olen NII näljane. Katsume saada süüa ja ulualust tolles suures, toredas talus." Ja kuningas näitas suurele talule.

Kuningas ja rauk koputasid suure talu uksele. Üks naine avas. "Mis te tahate?" karjus ta.

"Oleme rännanud kogu päeva," vastas kuningas. "Oleme väsinud, ja meie köht on tühi." "Ma ei hooli sellest!" ütles kuri naine. "Aga sul on ju suur talu paljude tubadega," lausus vana kuningas. "Kasige minema ja ärge mind tülitage!" hüüdis naine ja virutas ukse kinni. "Näe, seal on väike talu," ütles kuningas, "kas me ei katsums seal?" Ja niisiis nad koputasid uksele. Üks naine tuli ja avas ning küsis: "Mida soovite?" "Oleme rännanud kogu päeva," vastas kuningas. "Oleme väsinud, ja meie köht on tühi." "Tulge sisse!" kutsus naine. "Ma valmistan teile kohe süüa ja asemed puhkamiseks." Ja vana kuningas ning rauk said süüa ja magada. Järgmisel hommikul küsis kuningas: "Mis tahad sa saada see-eest, et andsid meile süüa ja panid meid magama?" "Mitte midagi," kostis naine. "Suur tänu siis," lausus kuningas, "esimese asja, mida sa täna teed, pead sa tegema kolm päeva." "Veidrad vanamehed!" mõtles kena naine. Aga siis tuli talle äkki meelde, et ta pidi mõõtma riiet, mida ta oli kudunud; seda tahtis ta müüa, et saada toiduraha. Ja ta mõõtis ning mõõtis. Riidekangas muutus üha pikemaks, ja kui ta seda oli kolm päeva mõõtnud, oli tal väga palju riiet. Ja kui ta selle oli ära müünud, sai ta nii palju raha, et võis endale osta mõisa.

Kui seda kuulis naine suures talus, läks ta kadedaks. "Nüüd pean ma kiiresti vanameestele järele jooksma," mõtles ta, "siis saan minagi raha." Ja ta rakendas kõige parema hobuse ette ja sõitis nii kiiresti, et sai kuninga ja rauga maanteelt kätte. "Tere tulnud minu kodusse," ütles kuri naine. "Ma sõidutan teid oma majja!" "Tänane," ütles vana kuningas. Kuri naine viis nad oma suurde tallu, ja ta andis kuningale ja vanamehele süüa ning pani nad magama. Kui saabus hommik, päris kuningas: "Mis sa tahad see-eest, et andsid meile süüa ja panid meid magama?" Kuri naine aga püüdis kena nägu teha ja vastas: "Mitte midagi." "Suur tänu siis," lausus kuningas, "esimese asja, mida sa täna teed, pead sa tegema kolm päeva."

Niipea kui kuningas ja rauk olid lahkunud, hüüdis naine: "Ja nüüd hakkan ma raha lugema, siis ma kolm päeva ei saagi muud kui raha ja raha." Aga ta ei saanud sellega veel alatagi, kui äkki pidi aevastama - ja aevastas kolm päeva järgemööda.

"Ei ole tõesti kõik inimesed kenad mu maal," lausus kuningas.

HULL MIS HULL !

Eksta Ole

"Idioot on see, kes praegusel ajal kedagi usaldab," ütles sõber Peeter mulle jälle kord. Ta istus murule ja hakkas oma einepauna avama. "Mina ei usalda kedagi - mitte ühtki inimest maailmas."

"Miks siis mitte?" küsisin mina ja haigutasin.

"Kuidas siis võib kedagi usaldada!" innustus Peeter. "Kogu maailm on täis salakuulajaid ja intrigante - kas sina siis seda ei tea? Sõjakangelased osutuvad tagantjärele oma isamaa reeturiks; sõber pistab sõbrale naeratades pistoda selga - ja sina nõuad usaldust!"

"Sa oled hull!" ütlesin mina.

"Ära jäma!" solvus sõber.

"See pole mingi jäma," laususin mina, "see on puhas tõde."

"Mis on tõde?" ohkas Peeter kurvalt.

"Jäta, sa pole mingi Pilaatus!" ägestusin nüüd mina. "Ütle mulle üht - kas sa vähemalt iseennast usaldad?"

"Seda muidugi," kinnitas pessimist, "kedagi peab inimene ometi usaldada võima, muidu läheb maailm hukka. Aga nüüd ära aja enam rumalat juttu - ma tahan süüa."

Ta võttis pakist võileiva, tõstis seda suu poole ja pidi just sisse hammustama, kui mina selle kiire liigutusega ta sõrmede vahelt minema lõin.

"Kas oled hull?" küsis Peeter kokkumult.

"Mitte sugugi," vastasin mina, "võib-olla päästsin su elu."

"Kuidas nii?" vaatas sõber mulle pärani silmi otsa.

"Kes valmistas sulle selle võileiva?" pärisin mina.

"Mina ise."

"Aga võib-olla sisaldab leib mingit mürgist ainet."

"Miks ta peaks siis mürki sisaldama?"

"Kes selle küpsetas?"

"Minu pagar."

"Kas olid sealjuures?"

"Eino..."

"Kas usaldad oma pagarit?"

"Miks ma ei peaks siis... Sa oled päris hull."

"Sa väitsid, et ei usalda kedagi maailmas."

"Väitsin jah," jonnis sõber, "ega usalda kah! Aga nüüd on mul villand sellest väljasõidust. Järgmise bussiga sõidan linna tagasi."

Ta tõusis, võttis maast toidupambu ja hakkas purde poole astuma.

"Pea!" hüüdsin mina. Peeter seiskus: "Mis on?"

"Sa julged edasi sammuda?" küsisin mina.

"Miks ei peaks ma seda julgema?"

"Võib-olla on mõni intrigant vahepeal purde alt läbi saaginud,

nii et kukud kraavi ja upud ära."

"Noh, ütle nüüd ise," hädaldas Peeter, "kuidas võid sa kedagi usaldada, kui su parim sõber niisugust juttu ajab!" Ja ta sammus edasi.

"Oota üks silmapilk!" palusin mina.

"Mis veel?" päris sõber käiku veidi aeglustades.

"Ma imetlen sind, et sõandad bussile minna. Kas oled kindel, et selle juht ei sõida oma masinaga vastu teist autot, nii et sinust jääb järele ainult..."

Buss tuli. Peeter jooksis kiiresti üle purde, astus ruttu sõidukisse, haaras taskust võileiva, vabastas selle paberist ja lõi ahnelt hambad sisse. Parema käe aga tõstis ta lauba juurde zhes-tiks, mil võis olla ainult üks tähendus:

"Hull mis hull!"

oooooooooooo

Noor naine vaatas paluvi silmi kõrgekasvulisele mehele otsa, kes ta ees seisis - mehele, kelle näojooned olid brutaalsed ja pilk hālastamatu. Mees tõmbas pōidlagā üle suure noa teramiku ja küsis:

"Noh?"

"Kas teil südant ei olegi?" ohkas naine.

"Ei!" kostis mees toorelt.

"Siis andke mulle pool kilo neerusid," ütles naine. "Mis see maksab?"

Kaks vanemat daami olid otsustanud ajaga kaasa sammuda ja teha üks õhusõit.

Lennuk pidi parajasti startima, kui äkki ühel neist tekkis suur mure. Ta jooksis juhi kabiini juurde, kiskus selle ukse lahti ja hüüdis lennukaptenile:

"Palun, lubage mulle ainult üht: et teie ei lenda kiiremini kui heli - mul on oma sõbrannale nii palju rääkida!"

Naine (āgedalt mehele): "Mida tähendab see blond juuksekarv sinu kuuel?"

Mees (rahulikult): "See tähendab seda, armsaim, et sa ei ole mu kuube harjanud seitsaadik kui sa oma juuksed tumedaks oled värvanud."

Pärast rasket tööpäeva tuleb isa koju ja küsib oma kolmeaastaselt tütrelt Eevilt: "Noh, kas teed isale kalli-kalli?" - "Ei." - "Aga isa on kogu päeva vaeva näinud, et teenida raha sinule ja emale. Noh, kuhu jääb kalli-kalli?" Eevi vaatab isale sügavasti silma ja küsib vastu: "Noh, kuhu jääb raha?"

"Arst on tulnud, härra professor."

"Õelge talle, et olen liig haige selleks, et teda vastu võtta."

(JUTUAJAMINE LIIDI LAKSIGA - algas lk. 11.)

pedagoogiline tegevus, mis katkestamatult jätkub paguluseski. Ta jätab aga nimetamata meile teadaolevad esinemised kaasmaalastele nende raskeil päevil, tegevust hääleseadjana prof. Juhan Aaviku ja Eduard Tubina koorides ja palju muud.

Saabunud Argentiinasse, järgnes pr. Laks innukalt kunstilisele kutsumusele. Tema teeneks loeme kõigi Argentiinas viibivate Balti ja teiste rahvakildude lähendamist kunsti kaudu: tema on korduvalt esinenud kontsertosas nende ühise eesmärgiga üritustel - peamiselt eesti heliloominguga.

Järgnevalt näeb pr. Liidi Laks enda ees laia töövälja Eesti nime ja muusika tutvustamisel argentiinlasile, kuna kõik isiklikud eeldused ja kontaktid siinse aktiivse muusikaeluga on loodud.

Seda tööd toetab kogu hingest meie rahvusgrupp Argentiinas; selleks tööks, eriti eelolevaks kontserdiks, soovime pr. Laksile suurimat menu.

V. R.

TEATEID

Olgu veel kord meenutatud, et proua Liidi Laksi kontsert toimub laupäeval, 9. novembril kell 18.30, YWCA kontsertsaalis, Tucumán 844.

Rahvusvaheline Punane Rist palub andmeid Herbert Johannese pg KÕIV'i kohta (sünd. 29.6.1904 Tartus). Otsib õde Salme Séppa - Nõukogude lo9-6, Tartu, kelle andmeil vend viibib Buenos Aireses alates a. 1939.

Teade edasi anda telefonil 32-1574 (Luterlik Maailmaliit), kell 9.30-14.30 (välja arvatud laupäevad ja pühapäevad) või aadressil 25 de Mayo 362, Buenos Aires, Federación Luterana Mundial.

EELK Buenos Airese Reformatsiooni-Koguduse jumalateenistused toimuvad iga kuu esimesel, kolmandal ja neljandal pühapäeval, algusega kell 17, Lunastaja-kirikus, Simbrón 3192, Buenos Aires (Villa del Parque). Teenib õp. Karl Laantee.

Ajakiri "Estonia" soovib tagantjärele õnne dipl.-insener Johannes VEERUS'ele, kes 23. augustil sai 60-aastaseks.

Oleks võidud märkida veelgi teisi "ümmargusi" tähtpäevi, aga kahjuks ei ole keegi toimetusele muretsenud täpseid andmeid - ja meie ei saa ometi avaldada umbes sellelaadseid teateid: "Kaasmaalane N.N. sai 70-aastaseks kas 14. või 21. veebruaril".

XXXXXXXXXX

TOIMETUSE JA TALITUSE POOLT

Sellega on lugeja kätte jõudnud ajakiri "Estonia" käesoleva aastakäigu eelviimne number. Mis järgneb viimsele - detsembri- numbrile -, ei ole praegu teada. Kui ajakiri edasi ilmub, näeb uue aastakäigu esimene number päevavalgust veidi enne Eesti Vabariigi 40. aastapäeva.

Ajakirja edasine ilmumine oleneb nii mõnestki tegurist. Kõiki me siin ei puuduta, kuna need osalt on tehnilist laadi ega huvitaks laiemaid ringkondi. Me ei saa aga mööda minna majanduslikust küsimusest.

"Estonia" on praegu 95 tellijat, mis võrreldes argentiina-eestlaste üldarvuga ei ole iseendast halb protsent. Aga protsent üksi ei pea ajakirja ülal - niisama vähe kui ükskõik milline statistika. "Estonia" tegijail on praegu juba selge, et esimene aastakäik lõpeb puudujäägiga - kui midagi ette ei võeta. Selle puudujäägi peaks E.S. "Estonia" kandma, kes lahkesti on annud avanssi ajakirja ilmutamiseks, ilma et ta selleks kohustatud oleks olnud, kuna tema ju ei ole ajakirja ainuväljaandja.

Vaevalt keegi lugejaist tahaks, et meie selts koormuks selle defitsiidiga...

Unneks ei ole see puudujääk kuigi suur. Meie saame seda veelgi vähendada, heal juhul likvideeridagi, kui lugejad selleks kaasa aitavad. "Estonia" ei palu kelleltki TOETUST, aga iga lugeja - mitte ainult tellija - saab meie ajakirja rahahäda leevendada sellega, et ta ostab ka üksiknumbreid - näit. selleks, et neid saata mõnele sugulasele, sõbrale või tuttavale VÄLISMAAL. Üksiknumber maksab 5 peesot. Peale selle on võimalik väga piiratud arvul saada - just välismaale saatmiseks - terveid aastakäike, alates number 1-hest. Hind 25 peesot. Loomulikult võib "Estoniat" saata ka mõnele argentiina-eestlasele, kes seda millegipärast ise ei ole tellinud - siis aga ilma esimese numbrita, kuna see niikuinii on kõigile teada-olevatele siinsele kaasmaalastele välja saadetud. Hind on selgi juhul 25 peesot.

Kui säärase "aktsioon" osutub veidigi elavaks, võime kerge vaevaga ajakiri "Estonia" rahahädast üle saada.

Et saada ülevaadet ajakirja edasise ilmumise võimaluse kohta, selleks palume - asja lihtsustamise mõttes - meile hiljemalt 1. detsembriks k.a. lahkesti kirjutada ainult neid tellijaid, kes kindlasti EI soovi tellida "Estonia" vahestist teist aastakäiku. Teiste kohta võime siis õigusega oletada, et nad on huvitatud oma ajakirja ilmumisest. Uuest aastakäigust - kui säärase peaks tulema - kellelegi proovinumbreid ei saadeta.

Toimetuse ja talituse oma poolt lisavad juurde, et nad ei ole huvitatud nägemast vaeva ajakirja kallal, kui on ette näha, et selle väljaandmine lõpeb puudujäägiga. See 5 peesot, mida "Estonia" tellijad - ja ka selle tegijad - maksavad iga numbriga eest, katab ainult otsekohesed kulud - kui tellijaid on vähemalt llo.

"Estonia" väljaandja: Eesti Organisatsioonid Argentiinas.

Toimetaja: Woldemar Mettus, Chacabuco 703, Florida, F.C. Mitre.

V-EAj-I

ESTONIA

Argentiina eestlaste häälekandja

Nr. 5.

Buenos Aires, detsember 1957.

SISUKORD

Eesti Kirjandusmuuseumi
arhiivraamatukogu

Nr 217046277

Kui jõulukellad helisevad	lk. 2
A.O., Õige sõna õigel ajal	3
ve - er, Sopran Liidi Laks	5
H.I., E.S. Estonia konsulaadi-ajajärgul	6
Rännumees, Jõuluvalgus ei kustu iialgi	8
Hannos Oja, Karjaste laul	9
ve - er, Segakoori kontserdi puhul	10
Filoloog, Mõnest muusikasõnast	11
Väikestele: Tütarlaps ja linnud	12
Eksta Ole, "Kas oled pörunud?"	13
Teateid, eelteateid ja muid	15
Toimetuselt	16

XXXXXXXX

2
Kui jõulukellad helisevad

JÕULUVANA

Tilla-talla talust läbi,
Killa-kõlla külast läbi
Sõidab suure traaviga
Jõuluvana saaniga.

Kui ta meie õue sõidab,
Hobu aia külge köidab,
Laulan talle pika laulu,
Mitu salmi oskan ammu.

Täkk tal ees on tuisukarva,
Ohjad üle hõbekarva,
Kuldsed õled koti all,
Kaunid kingid koorma peal.

Oi, kas juba värav naksus?
Regi pöörates kas raksus?
Ruttu-ruttu ahju taha!
Sealt on kõige parem näha.

S.R.

Meie seekordne pilt kujutab talvist Viruväraavat Tallinnas.

Klishee: Karl Kivi.

ÕIGE SÕNA ÕIGEL AJAL

Aastate kerilaua neljaskümnes ring suunab tänava meie mõtteid üha uuesti eesti ajaloo pöördelistele sündmustele 1917. aastal. Esimene maailmasõda tõi juba alguses muutusi Eesti poliitilise atmosfääri. Vene tsaaririik toetus ju peamiselt suurmaaomanikele ja jõukamatele rahvakihtidele, kelledeks moil olid balti-saksa kodanikud linnades. Nende eesõigustatud kihtide kättes oli peaaegu kogu omavalitsus. Eestlased said juhtida ainult vallaomavalitsusi ja kaasa rääkida kihelkonna-konventides. Maakondlikus ja kubermangulises ulatuses ajasid asju rüütelkonnad. Suurematest linnadest omas vaid Tallinna linnavolikogu 1904. a. saadik eesti enamust. Küll olid venestustendentsid ka balti-saksa ringkonnas esile kutsunud teatava opositsioonilise meeleolu Vene keskviimu vastu, ent sellest ei tekkinud meil ometi mingit lähemat poliitilist koostööd ja liitu enamus- ja vähemusrahvuste vahel, nagu näit. oli tekkinud Soome-rootslaste ja soomlaste vahel. Ja kuigi ei puudunud mõlemapoolsed pinnasondeerimised, et vajaliste reformide suhtes omavahel kokku leppida - ei olnud sellel mingeid praktilisi tulemusi. Rüütelkondade poolt algatatud uuenduskavatsused olid liiga väheütlevad, et rahuldada tõusva eestluse nõudeid, ja needki vaibusid varjuunne rännates ühest komisjonist teise. Eestlased, eriti K. Pätsi algatusel, suunasid rea reformikavatsid otseselt Vene seadusandlikusse kogusse, kuid needki mattusid seal komisjonide kalevi alla.

Esimene maailmasõda lõi hoobilt suure mõra balti-saksa ja Vene keskvalitsuse vahekordadesse. Sõda käis ju Saksamaa vastu. Vene ringkondades hakati balti sakslasi umbusaldama, nende riigitruiduses kahtloma ja neile viltu vaatama. Koelati isegi ära saksa keele rääkimine tänaval ja avalikes kohtades. Säärast madalseisu ei olnud balti sakslus veel enne näinud. Muutunud olukorras võidi eeldada Vene keskviimu senisest suuremat valmisolekut reformideks Baltikumis. Seda enam, et sõjaõnn Venele varsti selja pööras. Sõjas nõrgendatud riik aga on alati sunnitud arvestama laiemategi rahvakihtide soove. Sõjaline lüüasaamine rindel tõi taas teravalt päevakorradele ka sisemise revolutsiooni võimaluse Venes. Oli me aga venelasi ja vene meetodeid juba põhjalikult tundma õppinud. Tundsi me teravalt kõike seda, mis meid kui Lääne-Euroopa kultuurkonda kuuluvat rahvast eraldas Sarmaatia lagendikust. Sellepärast polnud meil Venemaa suhtes kuigi suuri illusioone. Ühel Tartu õppiva noorsoo salajase ringi (avalikud ringid olid rangelt keelatud) koosolekul 1905. a. lõpul käsitles üks tookordne noor üliõpilane - pärastine eesti ülikooli professor - revolutsiooni võimalusi Venes. Ta väitis, et rahvuiseloomu ja madala kultuuritase tõttu ei too revolutsioon Venemaale mingit stabiilset demokraatlikku või koguni sotsialistlikku korda, vaid mandub anarhiaks ja korralageduseks. See arvamus, mis pärast osutus prohvetlikuks, leidis üldist poolehoidu. Ent kui siis revolutsioon tõeliselt puhkes ja oma esimeses järgus nii veretult ja "päikesepais-

teliselt" - nagu tollal öeldi - toimus, võis ajutiselt tekkida küll teatav illusioon, et kas vene rahvas pole viimati üleöö muutunud poliitiliselt küpsemaks kui oodata võis. Ent tõsielu hajutas need illusioonid kohe. Selgus, et vene kodanlik demokraatia tahab jätkata Suur-Vene imperialismi (välisminister Miljukovi plaan Türgi väinade omandamiseks) ja suurvenelastest sotsialistidki on üsna külmad rahvaste enesemääramise idee elluviimisel (konflikt ukrainlastega 1917. a. suvel). Meie maal aga laiutas vene element ennast Tööliste ja Soldatite Nõukogude kaudu ja võttis meie rahvuslike eluvalduste vastu nii vaenulise hoiaku, et teinekord oli raske kindlaks teha, kus lõppes endine reaktsionäärne suur-vene marurahvuslane ja algas äärmuslik punarahvuslane. Meiepoolne reaktsioon sellele oli aina suurenev eraldumistahe, ja saatuseühtsust Venemaaga pooldas meil vaid üksainus poliitiline erakond - enamlased - ja mõned kaasajooksikud sots.-rev. parteist.

Tallinna eesti haritlased, eeldades teatavat poliitilist järelagunemist, olid juba 1915-16 välja töötanud Eesti Autonomia seaduseelnõu. See oli küllaltki julge algatus olukorras, kus meil algkoolgi oli umkeelne. Asi toimuski esialgu üsna konspiratiivselt, ja salajaselt tutvustati algatust 1906.a. ka Tartus. Avalikult ütles autonoomianõude välja Jüri Vilms 1916. a. kevadel. Diplomaatlikult korraldati Põhja-Eesti talurahva vabastamise loo aasta juubeliaktus Estonias, et välise riigitruiduse tähe all võida esitada meie rahvuslike nõudeid.

Autonomia-nõude esitasime spontaanselt ka 1917. a. veebruari-revolutsiooni esimestel nädalatel, ja sellest vaimust on kantud ka Ajutise Maaomavalitsuse seadus, mis Ajutiselt Valitsuselt suudeti välja kiskuda ja mille põhjal meil hakkas teotsema Ajutine Maanõukogu või Maapäev. Ent sedamööda, kuidas Venemaal kasvas korralagedus ja enamlus pead tõstis ning vene punane element meie kodumaal järjest aktiivsemaks muutus, arenesid ka meie nõuded järjest kindlama eraldusjoone suunas. Juba kevadel 1917 siirdusime üle föderatsiooni-nõudele, mis suvel muutus konföderatsiooni (riikide liit) taotluseks. Siit oli juba väga lühike samm iseseisvuse nõudeni. Selleks sammuks andis tõuke enamlaste oktoobri-revolutsioon. Hakati teostama pünadiktatuuri ka meil. Rahva poolt valitud asutised suleti. Anarhia kasvas, vägivald süvenes. Bolshiseeritud, barbaarne vene soldatite mass terroriseeris rahvast.

Sellises olukorras tuli Eesti Maapäev 28. nov. 1917 kokku salajaseks istungiks ning tegi ajaloolise otsuse, kuulutades end KÕRGEIMAKS VÕIMUKS EESTIS. Järgnes küll enamlaste vägivaldne kallaletung ja Maapäeva hajutamine, aga Maavalitsus võis antud volituste põhjal astuda edasiseid samme, kuigi pöranda all.

28. nov. otsus on nii põhilise tähtsusega, et meil hiljem tekkis riigiõiguslik vaidlus, kas mitte pühitseda seda päeva meie iseseisvuse algpäevana 24. veebruari asemel. Lõpuks jääd siiski viimase tähtpäeva juurde.

Ta ei ole mingi väline zhest, mingi üksiknähtus, mingi rusikaga õhku rabamine - see Maapäeva otsus 28. novembrist. Ta on loogiline lüli sündmuste ketis. Ta oli ÕIGE SÕNA ÕIGEL AJAL. (Järg lk.14.)

SOPRAN LIIDI LAKS

Muusikaringi 1. kontsert

Ükskõik milliste eelarvamustega (ja neid oli mitu) üks või teine meist ilmus sopr. Liidi Laksi vastmöödunud kontserdile - sellelt lahkudes aga viisime kaasa üksmeelse ja harukordse elamise koos tubli annuse rahvusliku uhkustundega: MEIE Liidi Laks on täiuslik kunstnik rahvusvaheliste dimensioonidega.

Et eksimatult hinnata Liidi Laksi arengut ja võimeid, peab olema teda kuulnud korduvalt kontserdi miljöös. Allakirjutatul on olnud kokkupuuteid kõnealusega alates Eestist, konservatooriumi-õpilase päevilt mõningate vaheaegadega tänaseni. Meenutades möödunud selguvad aastate hoolsa ja pingerikka töö tulemused, töö, mis on kujundanud L.L. isikupärased kunstilised töökspidamised ja küpsenud temast kunstniku.

Interpreedi ülesandeks on olla vahelülilik helilooja ja kuulaja vahel. Kui see vahendus toimub sujuvalt ja harmooniliselt (eriti kui arvestada mitme rahvuse erinevaid autoreid, loomingu ajalisi kaugusi ja erinevaid helipilte), ja kui solist oma mina teostades kokku sulab auditoriumiga - siis on tegemist kunstiga. Need eeltingimused täitusid kõnealusel kontserdil, mille kavaga - Händelist alates ja lõpetades Tubinaga - viiski lauljatar Liidi Laks kuulja läbi ajavahemiku aastast 1685 kuni 1905.

XXXXXX

Kontserdi avalaulus "Minu hing" Händeli ooperist "Florindo" võis märgata esimesel pilgul liigset tagasihoidlikkust, impresiivset rahutust, mis aga haihtus Brahmsi "Kui tunneksin tagasiteed", kuna sama autori "Minu armastus on noor" lauljataris hingesstatatud tõlgitsus kuulajaskonna vaimustatud kaasaelamisele tõmbas. Järgnevalt Liidi Laks valitses kogu programmi meisterliku üleolekuga, olles redutseerinud esialgse kõhkluse miinimumini, nii et järsk üleminek Händelilt Respighile toimus harmooniliselt, erilise lüngata, mis mõningal teisel puhul oluks raske nii erinevate kunstiarusaamade õhkkonnas kirjutatud teoste puhul.

Respighi, väga armastatud autor tänapäeva kontsertide programmes, omab tugeva kalduvuse modernismi. Oma ootamatute harmooniliste ja meloodiliste võtetega üllatab ta kuulajat, ja just siin pääses lauljatar mõjule ning esitas "Udu" sellise meeldejääva sisseeelamisega, et seda vaevalt võidaks ületada.

Ginastera ei tohiks olla tundmatu meiegi publikule, kuna Argentiinas vaevalt möödub kontsert, kus puuduks see nimi. Tema "Kurbus" Liidi Laksi ettekandes oli vaieldamatult usutav. Eriti hiilgas kontsertant Tshaikovski lauludes diktsiooniga, mida ms. öelda ei saa saksakeelsete laulude kohta. Olgu siinkohal alla kriipsutatud L. Laksi oluline võime laule ette kanda nende algupärasest keeles, milline oskus puudub paljudel kuulsustelgi.

Järgnenud vennasrahva autorite Melartini ja Merikanto teoste ettekande kohta võiks vaevalt midagi enamat öelda, kui et nad tulid südamest ja läksid südameisse. (Järgneb lk.14.)

E.S. ESTONIA KONSULAADI-AJAJÄRGUL

E.S. Estonia tõusu- ning tipmine ajajärk on tihedalt seotud Eesti Vabariigi konsulaadi tegevusega Buenos Aireses. Koostöös sellega toimub seltsi "viimistlemine" - oma enamvähem kindlad piirjooned oli ta juba enne seda omandanud. Saades ametliku riigiesinduse Argentiinas ei tunne eestlaskond end siinses välismaalas- te peres enam tühkatriinuna; kui meid seni oli ära vahetatud küll iirlaste, küll islandlastega, sai nüüd välismaalasile päris ruttu selgeks, et Eesti on iseseisev vabariik Balti rannikul. Salgamatuid teeneid Eesti tutvustamisel on konsul Th. Gutman'il, keda köidavad sugulussidemed siinse diplomaatkonnaga; varsti koheldakse meid respektiga ja peetakse meeleldi nähtavaiks välismaalasteks.

Samuti hoolitseb konsulaat pideva sideme eest kodumaaga, eriti rahvuskultuuri alal; see julgustab ja elustab.

Tüdinud kultuuritööd halvavast nomaadielust hakkab seltsi juha- tus koos konsuliga otsima sovivaid ruume. Need leitaksegi 1936. a. juunis südalinnas, Tucumán 780. Tolleaegset juhatust moodustavad konsul Th. Gutman, J. Taaler, J. Pettai, A. Hansi, H. Post, kelle- del on võrdsed teened ruumide leidmisel ja neisse sisustuse muret- semisel.

Aga kaasa aidata tahtsid kõik teisedki. Eestlasist maalritööde ettevõtjad andsid mehi, pannes ise käed külge, ja varsti olid ruu- mid tundmatuseni muutunud. Tänuja tuleb siin eriti nimetada hrsid Posti ja Lõhmust. Võrdlemisi kiiresti muretses juhatus inventaari, ja J. Taaler leidis koguni klaveri, mis ei olnud küll mingi Blüth- ner, millest paremat aga seni ei ole suudetud hankida. Osteti ka mänge mälest pingpongini. Naispere õmbles kardinaid ning pani uste ette rasked, maitsekad portjäärid. Töötati sipelgausinusega. Muga- vad ruumid koosnesid peosaalist, raamatukogust, einelauast ja öko- noomi korterist. Naabrid lätlasedki said meie juures peavarju. Neid ruume ei külastanud aga ainult siinlased. Varsti hakkasid Buenos Airesesse saabuma E. V. ookeanilaevad. Niihästi nende oh- vitser- kui ka meeskonnad saatsid seltsis hubaseid õhtuid mööda. Mõned külalised on eriti meelde jäänud, nii näit. Misha Elmani saatja, Eestist põlvnev pianist Vladimir Padva, kes koguni paaril korral kontserteeris seltsi heaks. Selleks üüris ta ise Blüthneri kontserttiiviku, tasudes isegi selle veokulud.

Oma esmakordsel esinemisel Buenos Aireses külastas Tamara Becki tantsurühm eesti seltsi vabadel õhtutel terves koosseisus; selle baleriinid ahvatlesid meie vanapoolseid noorhärراسid jalakeerutu- sele; loomulikult ei jäänud seetõttu tulemata ka romantika; nii mõnigi argentiina-eestlane kaotas oma südame, ja hiljem sõlmiti ka nii mõnigi abielu.-

Suursündmuseks eesti rahvusgrupile oli ülemaailmne maleturniir a. 1938, millest võttis osa eestigi meeskond Paul Keresega eesot- sas. Pärast iga päev toimunud võistluste lõppu oli meeskond igal õhtul Estonias; toodi kaasa külalisigi, nii et sageli võidi näha Keresega mängimas rootsi meistrit Ståhlbergi, aga mitte malet,

vaid lauatennist. Käis teisigi prominentseid välismaletajaid.

Samuti oli juhus oma silmaga näha eesti Posti Peavalitsuse juhatajat Jallajast, kes ülemaailmse postikonverentsi puhul Buenos Aireses viibis; oli ka "vähemaid suurus", kelledele meie selts nende läbisõidu puhul pakkus mugavat nurka ja meelelahutust.

Rahvuskultuuri kui ka administratsiooni alal käis töö intensiivselt. Seltsi raamatukogu täienes vastilminud kirjandustoodetega, tähtsamad eesti ajalehed olid alati saadaval; peoõhskavade tase oli küllaltki kõrge, majanduslik külg samuti rahuldav. Näis, nagu oleksid käes õnnelikud ajad - ja seda nad olidki.-

E.S. Estonia on algusest peale hoidunud poliitikast, mistõttu ametivõimude juures olime lugupeetavad ja meil lasti elada nagu süda seda soovis. Seltsiliikmete poliitilised vaated olid lahku minevad, aga rahvustunne kaalus "kired" üles, ja kui oli midagi tarvis ühiselt ette võtta, läks kõik - rahvapäraselt öeldud - "nagu leapse reega".

Keset seda õnnelikku aega lõi pommina sisse teade kodumaalt, et venelased nõuavad baase, ja kui nendega selles suhtes oli leping tehtud, arvasime meie siin, et kõik on läbi; see tõestuski hiljem. Tahaks kinnitada, et meie sugugi ei taha olla tagant järele targad - ei, meie ei teinud endile mingeid illusioone. Vane mast põlvest siinoliijaile on sageli ette heidetud, nagu poleks nad küllaldaselt määral patrioodeid, nagu oleksime võõrdunud kodumaast - aga kui etteheidete tegijad oleksid tollal siin olnud ja meie meeleolu näinud, siis oleksid need etteheited jäänud tulemata. Kodumaal tehti endale veel illusioone, ja nii mõnigi seletas, et kõik pole veel kadunud, meid aga rabas lootusetus - ja seni ei ole meie eksinud. Aga usku tulevikku ei ole meiega kaotanud.

Kui õnnetus tuleb, siis see tuleb uksest ja aknast korraga. Kodumaa oli sõjakeerises, igasugune kontakt temaga puudus; Eesti Vabariigi laevu ei olnud enam näha Buenos Airese sadamas - ainult viimne mohikaanlane, "Kajak" otsis meie sadamas poljupaika. Kuid enamlaste sireenid meelitasid lõpuks sellegi koos käputäie kergeusklikega siit minema. Suurem osa ohvitseride ja meeskonda otsisid siiski Argentiinas asüüli. Need olid õiged isamaalased. Kas nood teised olid reeturid? Kui kapten viis laeva punaste kätte, võime teda küll äraandjaks nimetada. Ta nimi oli Kallaste.-

E.S. Estonias ei olnud enam näha röömsaid nägusid. Tuli uus õnnetus - pidime lahkuma harjunud ulualusest; jälle paar nomaadi-aastat, jälle ruumide otsimine, mis lõppes leedulaste juures, kus me praegugi veel vegeteerime - korteri suhtes.

Lõpuks tuli katastroof, mis siinse eesti rahvusgrupi tegi poolenisti lindpriiks ning mis seltsi tegevuse peagu halvas: E.V. konsulaadi sulgemine USSR'i suursaadiku Sergejevi pealekäimisel, kes vahepeal Buenos Aireses Posadas'e tänavas oli lahti löönud oma propagandapeakorteri.

Põgenikulaine saabumisel leidsid vabasse maailma emigreerunud eestlased E.S. Estonia, Boedo 737, poolenisti varjusurmas eest.

Osa mõõblit ootab põõningul paremaid aegu - seni kui seda "ei riku koi ja rooste ega vargad läbi kaeva". H. I.

JÕULUVALGUS EI KUSTU IIALGI

Sellest on möödunud üle kolmekümne aasta. Minu vanaisa, keda nimetati Kolmeristi Otiks, oli siis kaheksakümend aastat vana, ja mina alles kuueaastane Pisipoju. Oli jõululaupäev. Kommets kohaselt käidi keskpäeva paiku saunas ja lõpetati ka majas igasugune töö. Vanaisa oli väsinud ja magas. Kui ta ärkas ja voodiservale istus, pani ta käed risti ja palvetas. Selle järel ta jutustas mulle, et need inimesed, kes jõululaupäeval käivad saunas, saavad puhtaks ka kurjusest, mis nende südames. Lisaks ta kõneles veel huntidest, kes pühal jõuluööl ei murdvat, sest see öö kuuluvat rahule, mille osaliseks inimeste kõrval saavad ka loomad.

Mu rahutu uudishimu oli siiski tugevam kui vanaisa jutt. Teadsin, et isa korraldab tagakambri veinaspuid (= jõulukuuske, saksa keelsest "Weihnachtsbaum"), ja see ei annud rahu. Mitu korda proovisin ust, kuid see oli haakis. Siis ronisin järile, et läbi lingiprao heita pilk tagakambri imedevalda. Nägin, et suur laanekuusk seisis keset tuba ja isa askeldas selle ümber. Ärevuse tõttu jooksin siis ikka ukse ja vanaisa vahet. Ei suutnud kuidagi mõista, et vanaisa oli nii rahulik ja ei tundnud vähimatki huvi tagakambri vastu. Kartsin, et viimati ei tulegi jõulud! Tahtsin seda vanaisalt küsida. Kuid et kõik oli läbi ukse tagakambrisse kuuldav, pidin olema vait, sest enneaegne jõulu-saladusisse tungimine oli rangelt keelatud. Isa ütles, et kui ma ukse vahelt piilun, siis ei tulegi jõulud ja mõ kõik jääme jõuluröömust ilma.

Need olid kohutavalt pikad tunnid, mis lahutasid keskpäevase saunaskäigu õhtust. Vahtisin ahastava pilguga läbi akna õue, närisin sõrmeküüsi ja tammusin ühelt jalalt teisele. Pikkamööda, kui tammumisest, õuevahtimisest ja ootusest väsisin, saabus ka õhtu. Pere kogunes suurde tarre, ja ema nägu säras. Kõneldi sõidust kirikusse, võiduajamisest ja meie Miku tublidusest, kes juba Laanekuru hobustele jalgu ei jää ja toob võidu Kolmeristile. Ootamatult ilmus ka isa õuest võõrusse, ropsis luniseid rõivaid ja puhastas oma saapaid läve ette laotatud värskeil kuuseoksil.

Imestunult uurisin isa tõsist nägu, kuid ei leidnud sealt midagi tähenduslikku. Samuti ei osutanud ka pere isa tulekule mingit tähelepanu. See muutis kõik läbi lingiava nähtu küsitavaks, ja rahutuse tõttu ei jäänud mul muud üle kui minna jälle aknale ja lugeda tähti, mis ilmusid taevasse. Möödaminnes tähendas ema, et need on nüüd kui inglite silmad, mis valvavad meie teed. Aias aga keerutas tuul õunapuude vahel lund, ja see oli nii igav mäng, et ma sellest ruttu tüdisin. Läksin siis tagasi kambrisse, et vanaisalt midagi küsida. Kuid ka see ettevõtte ebaõnnestus, sest vanaisa magas taas. Ka läbi lingiava ei olnud enam midagi näha, sest tagakamber oli pime.

See oli minu elu pikim õhtu. Eriti imelikud olid täiskasvanud. Nende olekust oli järsku rutt kadunud ja keegi ei kiirustanud. Ei sõidul kirikusse ega ka sealt tagasi, ei õhtulauas vorstipanni ja süldikausi juures ega ka jõulupuu süütamisel.

Kuid nagu kõik, nii ei jäänud ka see silmapilk tulemata. Isa astus tagakambrisse, süütas seal küünlad ja avas siis ukse. Istusin siis vanaisa kõrvale soemüüri äärde ja panin tema eeskujul käed risti. Algas kodune jumalateenistus. Isa lugesi Piiblist jõuluevangeeliumi, ja terve pere laulis jõululaule, mis kõlasid erakordselt võimsalt vanas madalas talutares. Siis jagas isa kingitused. Maiustusi krõbistades istusin õnnelikuna vanaisa kõrval. Kui kõik küünlad olid kustunud, võttis vanaisa mu käed ja ütles, et küünlad kustuvad, kuid jõuluvalgus ei kustu iialgi. Sellest jõuluvalguse õhtust on möödunud palju aastaid. Ikka on helisenud jõulukellad, ikka on kõlanud armsad jõululaulud. Ka läbi sõjakära ja vaenuliste aegade, ka läbi pimeduse ja öö, sest küünlad kustuvad, kuid jõuluvalgus ei kustu iialgi. Sellele lisanduvad veel jõuluevangeeliumi sõnad, et "täna on teile Õnnistegija sündinud, kes on Issand Kristus". Minu isa oskas seda evangeeliumi peast, samuti minu vanaisa. Seesama kuulutus, mis sai osaks karjastele ligi kakstuhat aastat enne nüüdseid pühi. Kuid oma vanusele vaatamata on see kuulutus elav ja meelihaarav, sest temasse on kätketud valgus kui igavesti jätkuva elu mõte. Minu ema ütles selle kohta, et see valgus uueneb igal jõuluõhtul, sest Õnnistegija sünnib igal aastal jälle. Sellele seletusele ta lisas, et "kui jõuluevangeelium oleks ainult ajalugu, siis poleks sellel nüüd enam sära. Aga et Õnnistegija sünnib just täna ka meie südames, siis see annab meie elule mõtte ja meile ka elamise tahte." Nii sündis see Kolmeristil, ja nii sünnib see ka maapäo päevil, sest küünlad meie jõulukausel küll kustuvad, aga jõuluvalgus jääb ja paistab ka meie kodumaale, kuhu jõuluõhtul rändavad meie kõikide mõtted. Rännumees.

KARJASTE LAUL

Kristus on sündind!	Kristus on sündind!
Kristus on Betlemmas sündind!	Kristus on Betlemmas sündind!
Leida teda me võime	Emal kui õnnelik ilme,
Betlemmas magamas sõimes.	Armastus särab ta silmes.
Puhkab rahus ta, väike,	Vaatab: lapsuke sääal
Maailma rahvaste päike.	Puhkamas õlgede pääl.

Kristus on sündind!
 Kristus me südameis sündind!
 Valguse määratus võimes
 Leiame südame sõimes
 Lapse vastsündinud väikse,
 Maailma rahvaste päikse.

Hannes Oja.

SEGAKOORI KONTSERDI PUHUL

Seoses E.S. Estonia Muusikaringi kontserdisarja teise üritusega 7. detsembril toimuva Segakoori "Aastakontserdiga" lubatagu siinkohal peatuda meie koori kui ühe küllaltki olulise rahvuskultuurilise teguri juures.

Milline arengulugu võiks olla meie koorilaulu viljelemisel Argentiinas ligemale neljakümneaastase seltsielu kestel, vääraks küll täielikumat uurimist. Käesoleva ajakirja eelmises numbris riivab H.I. oma artiklis "E.S. Estonia ja selle eelkäijad" väga napisõnaliselt koori olemust, piiritlemata täpsemalt selle ajalist tegevust. Võiks arvata, et helilooja Mihkel Lüdigi Buenos Aireses viibimise aastail (1926-1928) kooritegevus suurt intensiivsust avaldas, samuti ka Ed. Mägi juhtimisel (1933 ja edasi?) häid tulemusi saavutas.

Küll oli aga kooritegevus täielikult soikunud, kui 1948. a. viimane suurem eestlaste sissetulek Argentiinasse aset leidis. Uute juurdetulijate seas leidis innukaid lauluharrastajaid, ja koos säilinud teeneliste endiste lauljatega asuti ülesande kallale, mida uus aeg ja olukord tingis.

Esimene kokkutulek toimus 9. detsembril 1948, ja selle päeva fikseeris E.S. Estonia Segakoor oma tähtpäevaks. Eesti Vabariigi 31. aastapäeva aktusel esineti esmakordselt, ja siitpeale on vaevalt möödunud rahvuslikke tähtpäevi, kus laulurahvas poleks annud oma parima.

Pole niisiis kaugeltki juhus, et 7. detsembril aset leiab suurem koori esinemine - iseseisev rahvuslike helitööde õhtu. Nime-tades seda "Aastakontserdiks" tähistab Segakoor sellega oma aastapäeva, ühtlasi teeb ta kokkuvõtte aasta kestel tehtud tööst.

Üieti on see suur ettevõtmine, kuna lauljaskonnal lasunud töökoorem pole olnud väike. Nädalast nädalasse on kulutatud kalleid puhketunde ja raugemata visadusega kantud niihästi vaimseid kui ka majanduslikke kulutusi. Seda on tehtud huvist ja armastusest asja vastu, sageli mõtlemata, milliseks panuseks see osutub rahvuslike taotluste altarile - omakultuuri säilitamisele.

Kuigi eelolev koorikontsert pole mõeldud tippsaavutuste paraadina, tahab ta siiski olla rahvuslikust moraalist kantud hea tahte demonstratsiooniks. Edaspidiseiks suuremaiks tegudeks oleksime võimelised, kui rakenduksid needki jõureservid, mis mitmel selgitamata põhjusel pole leidnud võimalust kaastööks.

Meie kohapealselt eesti ühiskonnalt loodab lauljaskond võrdset tähelepanu oma püüdlustele, sest õhtu õnnestunud kordaminek on ju esinejate ja publiku ühine saavutus, milles publikule jääb küll võrratult kergem osa.

Aastakontserdile tohiks anda märgatavat kaalu solistide osavõtt, kelledeks on viiuldaja Lemmi-Reet Vilms ja võib-olla üks kohapealseid noori pianiste, kes esitab klaveril Eduard Tubina teoseid.

ve - er.

MÕNEST MUUSIKASÕNAST

Ei ole ükskõik, missugune üheksast MUUSAST teid suudleb, et teist saaks muusikamees. See peab tingimata olema Polyhymnia ehk see muusa, kel on - seda tähendab ta nimi - "palju hümne", palju laule. Kreeka keeles - ja Kreekast on kõik muusad pärit - kirjutatakse see "laulurikas" daam oma nime veidi lühemalt, nimelt Polymnia, harilikult aga tsiteeritakse seda ladinakeelses kujus.

Et sõna MUUSIKA, mis on loomulikult tuletatud "muusast", on saanud oma praeguse kitsama tähenduse ja et ta üheksa muusa ala asemel tähendab ainult ühe oma, see näitab, kui suurt osa omistati juba vanasti helikunstile.

Muusikanti nimetatakse rahvapäraselt moosekandiks, instrumentalisti riista niisama rahvapäraselt lihtsalt PILLIKS, olgu see siis klaver või suuharmonika.

Harmonika ehk "härmonik" viib meie HARMOONIA juurde, mis nagu "muusagi" ja kõik selle tuletused pärineb kreeka keelest, ja selle ürgtähendus on läbi ja läbi konkreetne, nimelt "jamand, liidus, vuuk"; siis järgnevad abstraktsed tähendused "liit, leping, korraldus, mõõduühitus" ning alles koige uuemana - aga ikkagi veel vanal ajal - "kokkukõla".

HARMOONIKA ei ole aga mitte ainult muusikariist, vaid see sõna tähendab ka teoreetilist kokkukõla-õpetust - nüüdisajal; vanade kreeklaste juures tähendas see laiemalt muusikateooriat.

Aga MELOODIA? Seegi sõna on pärit vanakreeka keelest ja selle alg tähenduseks on lihtsalt "laulmine, laul". Alles järgmiseks tähenduseks saab talle "viis". "Meloodia" on tuletatud "melos'est". Siingi näeme - nagu "harmoniagi" juures -, et enamiku sõnade alg tähendus on konkreetne. "Melos" on ennekõike "liige", mitmuses "ihuliikmed". Edasi tähendas "melos" muusikale kohandatud liikmete ehitust, täh. laulu, eriti lüürilist, teiseks viisi, meloodiat, aga ka harmooniat.

Kreeka keelest on pärit ka meie KOOR lauljarühma mõttes. Sõna algkuju on "choros", mis on meile tulnud saksa keele kaudu, kus sõna muutus ühesilbiliseks ja kus ch'd hakati hääldama k'na. Vanakreeka "choros" tähendas ennekõike "ringtantsu", "ringtantsurühma", siis ka "tantsuplatsi". Tantsust laulu juurde ei ole tee muidugi enam kuigi pikk.

MUUSIKAKOORIST kõneldes arvame harilikult, et siin on meil tegemist sama "kooriga", mis esineb sõnas "laulukoor". See ei ole siiski nii, vaid SEE "koor" on hoopis teist päritolu. See on prantsuskeelne "corps", mis saksa keele kaudu ("Musikcorps") on meile tulnud, ja mida näeme ka näit. "corps de ballet'is" (tantsurühm). "Corps" tähendab "kogu" ja on ladinakeelne "corpus" - "keha".

On huvitav, et RÜTM on pärit kreeka, TAKT aga ladina keelest. Vanakreeka "rhythmos" tähendab õieti "voolamist", ladinakeelne "tactus" - muide, PIKA a'ga! - "puudutust", nimelt seda, kui takti lööv jalg puudutab maad.

Filoloog

Väikestele:

TÜTARLAPS JA LINNUD

Oli kord üks väike tütarlaps. Ta oli täitsa üks. Ühel päeval läks ta metsa. Ta väsis ära ja istus suure puu alla. Puu okstes elas kaks lindu. Kui nad nägid tütarlast, hakkas neil temast kahju.

"Me ehitame väikese maja oma suurde puusse," ütlesid linnud. "Kas tahad siin elada?" "Jaa, seda ma tahan," kostis tütarlaps, "ma olen ju nii üks."

Linnukesed ehitasid väikese maja. Selle ette panid nad seitse ust seitsme lukuga, et keegi ei saaks tulla ja tütarlast röövida. Ja siis nad tõid ühe pisikese kassi, et tütarlapsel oleks kellega mängida.

Ühel päeval aga, kui linnud olid välja lennanud, et toitu muretseda, lükkas kassike oma piimakausi ümber. "Näü!" kaebas kass, sest ta kõht oli tühi. "Oi, nüüd pean ma maha ronima ja sulle piima tooma," lausus tütarlaps. Ja ta avas kõik seitsme lukuga seitse ust ning ronis alla. Ta hakkas kõndima. Veidikese aja pärast tuli ta ühe onni juurde. "Siit vist saab piima," arvas tütarlaps ja koputas uksele. Üks vanaeit tuli ja avas. "Oo, kui kena tütarlaps," kiitis eit. "Jää siia ja saa minu nõiapoja naiseks!" "Ei!" vastas tütarlaps, "seda ma ei taha. Kas ma võin veidi piima saada oma pisikese kassi jaoks?" "Võid küll, kui sa mu põranda puhtaks küürid," lausus noid. Tütarlaps pesi põranda puhtaks. "Kas ma saan nüüd piima?" päris ta. "Saad küll, kui sa mulle ühe koogi küpsetad." Tütarlaps küpsetas koogi. "Kas saan nüüd piima?" "Saad küll, kui sa söögiriistad puhtaks pesed." Tütarlaps pesi riistad puhtaks. "Kas ma saan nüüd piima?" "Oota veidi, mu nõiapoeg tuleb varsti koju," kostis vanaeit. Tütarlaps aga ei tahtnud oodata. Siis käskis noid: "Too mulle kepp sealt nurgast, siis mina toon piima su kassi jaoks." Tütarlaps võttis kepi kätte - ja jäi kohe magama, sest see oli nõiakepp. "Hahihoo, tore!" naeris eit. "Nüüd magad sa, kuni mu poeg tuleb."

Linnukesed aga kokkusid, kui tulid koju ja nägid, et tütarlast ei olnud. Ja nad hakkasid ringi lendama ning teda otsima. Siis nad silmasid printsi, kes tuli ratsutades metsa. "Kas oled näinud meie kena tütarlast?" "Ei," vastas prints, "aga ma aitan teid teda otsida." Ja prints ratsutas edasi, ratsutas niikaua, kuni jõudis nõia hurtsiku ette. Ta koputas uksele. "Mis sa tahad?" küsis eit. "Ma otsin üht väikest tütarlast," käratas prints. "Siin pole mingit tütarlast," valetas noid. Prints aga vaatas läbi akna ja nägi tütarlast magamas, suur kepp käes. Prints murdis ukse maha ja läks tuppa ning võttis tütarlapsel kepi käest. Kohe ärkas tütarlaps. Prints pani ta enda ette hobuse selga istuma ja ratsutas minema - metsa. Seal aga ootasid juba linnukesed. "Tulge kaasa minu lossi!" kutsus prints. "Seal võime kõik elada." Ja siis ratsutas prints lossi - koos tütarlapsiga. Linnukesed aga ehitasid endile lossiaias pesa; sealt võisid nad valvata, et keegi ei tuleks tütarlast röövima.

Nõiaonnis aga metsas istusid noid ja selle nõiapoeg. Ja noid oli nii pahane, nii pahane. Nõiapoeg aga oli veel pahasem.

"KAS OLED PÖRUNUD?"

Eksta Ole

"Kui hea on sind näha pärast kolmeaastast äraolekut!" ütles proua Klaara oma sõbranna Martale, kes alles mõni päev tagasi oli välismaalt naasnud.

Majaproua jätkas: "Kahju, et sa juba homme hommikul edasi sõitma pead."

"Ma pean veel enne pakkimagi, nii et paraku võin sinu juurde jääda ainult tunniks ajaks."

"Tõesti kahju, aga seda tundi tahan ma see-eest ka nautida. Teiste jaoks ei ole mind kodu. Teenijagi saatsin minema - tema ei oska mind veel kuigi veenvalt maha salata külastajate ees, keda ma vastu võtta ei soovi. Täna aga ei taha ma kedagi näha peale sinu. Kui mõni helistab ukse taga - helistagu! Mina avama ei lähe. Ka telefonile ma ei vasta. Küll võivad mõned inimesed kaua lobi-seda - tundide kaupa. Kui neil vähemalt midagi öelda oleks! Nüüd aga jutusta mulle üksikasjaliselt, kuidas sa vahepeal oled elanud, kus käinud, mida näinud ja mida teinud. Ennekõike aga valan ma sulle kohvi."

Kui proua Klaara käe suure kannu järele välja sirutas, kõlises äkki telefon. Majaproua tõmbas käe masinlikult tagasi, ütles siis aga otsustavalt: "Ei!" ja sirutas ta uuesti kohvikannu järele välja.

"Mine siiski telefoni juurde!" lausus Marta. "Võib-olla on midagi tähtsat."

"Kõige tähtsam mulle oled praegu sina," vastas sõbranna. "Ma ei lähe."

Aparaat helises jälle.

"Mine ometi!" sundis külaline. "Räägi ruttu ära, ja siis on meil rahu majas."

"Ei tea kui kauaks."

"Aga võib-olla ei kõlista enam keegi. Mine ja tee kähku!"

Telefon tegi kurja häält.

"Olgu!" nõustus majaproua, tõusis ja läks kõrvalasetsevasse mehe kabinetti. Uks jäi lahti.

"Jaa?" kuulis Marta teda küsivat. "Ei, minu mees ei ole kahjuks kodu - aga kas mina ehk saaksin talle midagi edasi anda? Hüva, ma ütlen talle, et ta ajakirja jaoks lubatud käsikirja saab alles homme. See oli ülevaade teatrihooaja kohta, eks? Kas teie ei tahaks mulle jutustada, mida teie sellest kirjutate? Ei, ma ei tahaks manuskripti lugeda. Kas teie ei saaks olla nii kena - vastupidi, see huvitab mind isegi väga. Oo, ma olen teile väga tänulik."

Elutoas tõstis proua Marta silmad abipaluvalt taeva poole, ohkas ja sirutas siis käe pruuni kannu järele välja. Kabinetist kostis nüüd Klaara jutukaaslase hääle nagin telefonitorus. Aegajalt oli kuulla ka majaproua üksikuid sõnu ja lauseid, nagu:

"Kas tõesti?", "Ah, mõelge ometi!" ja siis pärast pikemat vaheaega üha uuesti:

"Ei - palun, jätkake, see on nii huvitav!"

Samal ajal kui telefonijuhtme teises otsas üks viisakas mees, kes kunagi ei raatsinud ühelegi naisele ära öelda, väsinult tootlile väjus, et laubalt higi pühkida, astus proua Klaara jälle üle oma elutoa künnise. Ta näol oli õnnis naeratus. Nähes Martat kohkus ta ja ütles nagu unest ärganult: "Ah, sina oled ju siin. Olin selle sootuks unustanud."

"Seda ma märkasin," lausus sõbranna.

"Kohvi?" päris majaproua.

"Täna, ei," kostis proua Marta, "ma olen juba neli tassi joonud. Ja nüüd pean minema - tund on läbi."

"Kui kahju! Eks sa siis kirjuta mulle, mida pidid mulle jutustama."

"Enne kui lähen, ütle mulle ainult üht - kas see oli tõesti nii huvitav, mida too mees sulle kõneles?"

"Ma ei tea."

"Sa ei tea?! Kas oled sa pörunud? Millest ta siis rääkis?"

"Ma ei tea...ma ei tea midagi...mitte kui midagi. Ma tean ainult üht: küll tol mehel on ilus hääl! Nii ilus, et võiksin seda kuulata päevade kaupa."

xxxxxxx

Kõrv armub enne kui silm.

(Idamaine tarkus.)

xxxxxxx

(ÕIGE SÕNA ÕIGEL AJAL - algas lk. 3.)

Ja ta sai teoks ainult selle tõttu, et eesti rahvas tol nii segasel ajastul ärksalt kuulas oma südame ja mõistuse häält. Läänekultuurilise, riigikujundusvõimelise rahva eneseteostamise tahe - see oli südame asi. Et seda võidule viia, oli vaja kainet mõistust ja teravat pilku realiteetide nägemiseks. Me suutsime neid näha.

Kuidas ka kujuneks meie surmachus viibiva rahva lõplik saatus - meile jääb kustumatu au ajaloo ees, et me vene bolshevismi juba ta algastmes suutsime läbi näha ja sellest läbinägemisest vajalised järeldused teha. Suutsime seda olukorras, kus meil peaaegu puudus kutseliste poliitikute ning täielikult kutseliste diplomaatide kaader. Nii väheste eelduste juures oli eesti rahvas võimeline juba tol ajal nägema seda, mida veel praegugi ei suuda näha paljud patenteeritud poliitikud kõigist maailmajagudest, kel on käsutada tohutud informatsiooniaparaadid ja neljakümne aasta massendavad faktid - ning kes ikka jälle ja jälle kukuvad jaburdama "koeksistentsist", "modus vivendist", "kultuurilisest läbikäimisest" punase tapariigiga ja muist seda värki asjust. A. O.

SOPRAN LIIDI LAKS. (Algas lk. 5.)

Kontserdi viimane osa eesti autoritelt kujunes õhtu kõrgpunktiks. Aaviku "Kojuigatsust" oleme küll varemgi kuulnud samas ettekandes, ent seekordne ületas varemkuuldu: säälis kuulduis neelatusi....

Oja "Põhjamaa lapsi" võib pidada Respighi "Udu" kõrval parimini kordaläinuks kogu ulatuslikus ja hoolikalt valitud kavas. Siin selgus õieti lauljataril kuuluvus, siin võttis ta kokku oma kunstilised töökspidamised, ettekande täielikkuse ja sügava sisseelamise.

Mart Saar on olnud komistuskiviks mitmele meie lauljale, ka kooridele. Tema loomingust ei tohiks kunagi esitada üksikut teost, kuna Saare helikeele mõistmiseks sellest ei piisa.

Kava lõpp-palaks oli valitud Eduard Tubina pisut humoorikas, äärmiselt värske harmooniaga "Ingel lindudega" (Marie Under), mis esile kutsus sellise vaimustatud kiidulaine, et olnuks õigustatud selle kordamine.

Väljaspool kava esitas lauljatar kolm pala Aaviku ja Heueri sulest.

XXXXXXX

Enam kui kordaläinud kontserti toetas, väga tähelepanelikult oma saatepartiid jälgides, hästituntud pianist Isolde Dobrowolny.

Harukordses lilledes ja kingituste hulgas kajastus järjekordselt südamluk poolehoid ja tunnustus Liidi Laksile.

Kava lõpus tõi lauljatarile tervitusi "Estonia" segakoori esindus ja ütles tänusõnu kontserdi korraldanud Muusikaringi esimees dr. August Okas.

ve - er.

XXXXXXX

"Freie Presse" 12. nov. väljaandes kirjutab A-y, arvustades ülalkäsiteldud kontserti, mh.:

"Eesti sopranilaulja Liidi Laks andis veenvaid tõendeid oma väga tähelepandava häälematerjali kohta, mida - mitmes keeles - kunstiliselt iseloomustasid selge diktsioon ja tundetugev väljendus".

TEATEID, EELTEATEID JA MUUD

E.S. Estonia peakoosolek toimus 29. okt. k.a. Juhatas dr. A.

Okas, protokollis R. Särgava. Ennekõike kuulati ära Seltsi allorganisationsatsioonide tegevusaruanded, kusjuures mh. selgus, et Seltsi krunt Garinis on täiel määral kinni makstud. Kõik aruanded kinnitati. Täiendavat informatsiooni kommunismivastase näituse kohta andis G. Pernbaum.

Päevakorra järgmise punkti all valiti neli auliiget: pr. Fr. Alver, hrd J.E. Niilus ja W. Mettus ning väljaspool Seltsi prof. Juhan Aavik. Ette nähtud oli veel üks auliige, kuid see keeldus kategooriliselt.

Enne Seltsi "ametimeeste" valimist otsustati, et Invaliidide Toimikond jääb Seltsi juurde.

Valimised toimusid üksmeelselt. Esimeheks jäi J. Luik, kuna juhatusel liikmeiks said prd J. Kappet ja M. Oja, prl. H. Aspe ja

- hrd. J.E. Niilus, I. Särgava ja T. Kuusk. Invaliidide toimkonna
 - "korraldajaks" valiti J. Madiste, Garini toimkonda J. Jõesberg
 ja Kr. Bünsov, revisjonikomisjoni E. Talvari, A. Jaigma ja
 - L.J. Niilus.

E.S. Estonia Muusikaringi Segakoori aastakontsert toimib laup.,
 7. detsembril algusega kl. 19.30 Ameerika Ev. Instituudi kooli-
 saalis, Simbrõn 3160, Buenos Aires. Juhatas Vaido Radamus, solist
 Lemmi-Reet Vilms (viul). Pääsmed 20 peesot, õpilastele sissepääs
 tasuta.

EELK Buenos Airese Reformatsiooni Koguduse jumalateenistused
 toimuvad iga kuu 1., 3. ja 4. pühapäeval, algusega kell 17, Lunas-
 taja Kirikus, Simbrõn 3192, Buenos Aires. Lisaks nimetatutele on
 detsembris veel ette nähtud jõulu-jumalateenistus samas kirikus -
 24. det. kell 19.30. Teenib õpetaja Karl Laantee. - Pärast 15.
 detsembri jumalateenistust algusega kell 18 toimub koguduse era-
 korraline üldkoosolek Ameerika Ev. Instituudi koolisaalis.

Ajakiri Estonia soovib südamest õnne hr. Hugo VARILE, kes 17.
 nov. k. a. sai 50-aastaseks.

TOIMETUSELT

Lõpetades sarja tänab ajakiri Estonia südamlilikult kõiki kaas-
 töölisi niihästi ajakirjanduslikul kui ka tehnilisel alal, E.S.
 Estonia juhatust avansi võimaldamise eest, samuti aga ka ajakir-
 ja tellijaid, kes aitasid suurema osa kulusid katta ja kellede ni-
 mistu allpool järgneb:

Allik, Alver, Armik, Arva, Aspe, Ast, K. (Rio de Janeiro), Blizner,
 Elmend, Hamburg, Holm, Idam, Ha., Idam, Hr., Jaago (San Nicolás),
 Jaakson, Jaigma, Janson, Jock, Jõesberg, Kallit, Kann, Kappet,
 Karro, Agathe, Karro, Arnold, Kello, H., Kingo, Kivi, Kranich, Krist-
 juhan, Krusten, Kuiva, Kuusk, T., Kõvask, Kõst, Laantee, Lakk, Laks,
 Lohtsaar, Lõrvalts, Luik, Lundmann, Madiste, Massakas (USA), Melt-
 sas, Meschin, Märka, Nagel, Niilus, Oinas, Oja, E., Oja, H., Okas,
 Oraste, Ostrat, Paldrok, Pauk, Pedasto, Pernbaum, Perve, Petermann,
 Pettai, Piiskop, Pujato, M., Pullisaar, Püvi, Radamus, Raitmäe, Ran-
 namägi, Ranniste, Raud, Raudsepp, Reili, Riig-Reiman, Roots, Olav
 (Bogotá), Ruven, L., Saar, Saaring, Salong, Saster, Seena (Santa Fé),
 Soonets, Särgava, Särgava, V. (Stockholm), Taaler, Tael, Talvari,
 Tamm, A., Tilga, Uibopuu, Vally, Vari, Veerus, Viirsoo, Vilde,
 Vilms, Vilper, Vinci.

Ajakiri Estonia väljaandjad: Eesti Organisatsioonid Argentiinas
 Toimetaja: Woldemar Mettus, Chacabuco 703, Florida, F.C. Mitre.